

№ 47 (56) 21 – 27 Листопада 2008 р.

Сепаратизм у РФ набирає обертів. Стор. 42

КРАХ ІМПЕРІЇ

**ЗАХИСТИ
ЗАРПЛАТУ**
Як протистояти
звільненню. Стор. 24

**ЖИТИМЕМО
ГІРШЕ**
Прогноз МВФ лякає.
Стор. 30

**ВІСЬ
СНОБІЗМУ**
Кому заважає
Україна. Стор. 36

Передплатіть журнал

Тиждень

український www.ut.net.ua

та візьміть участь у розіграші

10-ти сертифікатів на суму 3 000 грн від «ЦЕНТРАЛЬНОГО БУДИНКУ МЕБЛІВ» та 10-ти швейцарських годинників від ПЕРШОГО УКРАЇНСЬКОГО ГОДИННИКОВОГО ЗАВОДУ «КИЇВСЬКА РУСЬ»

*ЦЕНТРАЛЬНИЙ БУДИНОК МЕБЛІВ: м. Київ, бул. Дружби Народів, 23; телефон: (044) 2000067

**Перший український годинниковий завод «КИЇВСЬКА РУСЬ»
Гуртовий продаж:
За інформацією з продажу в регіонах України та за кордоном звертайтеся за тел.: 538-14-15, 592-75-28, 592-75-29, 592-97-28, 592-97-29.
Роздрібний продаж: м. Київ: ТЦ «Метроград», магазин «Золотий Остан» (м. Майдан Незалежності);
Магазин «Перлина», м. Київ, вул. Хрещатик, 2

ПРИЗИ НАДАНІ

центральний
БУДИНОК МЕБЛІВ

КИЇВСЬКА РУСЬ
ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ГОДИННИКОВИЙ ЗАВОД
member of EDELWEISS GROUP

УМОВИ АКЦІЇ: Передплатіть журнал «Український ТИЖДЕНЬ» на 2009 рік не менше, ніж на 6 місяців та надішліть до 26 грудня 2008 року оригінал передплатного абонементу на журнал «Український тиждень» та купон, в якому зазначено приз, який Ви хотіли б виграти, за адресою: 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 2а, редакція журналу «Український тиждень».
ВНИ! До участі в акції приймаються оригінали передплатних абонементів з чітким відтиском касового апарата або квитанції про оплату, де розбірливо, бажано друкованими літерами, мають бути зазначені: телефон, адреса, ПІБ. Результати розіграшу будуть надруковані в тижневику «Український ТИЖДЕНЬ» в першому номері за 2009 рік, а також розміщено на сайті www.ut.net.ua

Оформити передплату ви можете:

1. У редакції:
 - заповнити квитанцію у відділенні будь-якого банку (отримувач: ТОВ «Український тиждень» р/р 26007026823721 в Печерському відділенні КМФ АКБ «УКРСОЦБАНК» МФО 322012 Код ЄДРПОУ 35392656 За передплату на журнал «Український тиждень»);
 - розбірливо зазначте адресу доставки та контактний телефон;
 - оплатити її у найближчому відділенні банку;
 - відправте копію сплаченого бланку замовлення (квитанцію про оплату) та купон із обраним призом:
 - * факсом: (044) 503-37-41 (40);
 - * поштою: ТОВ «Український тиждень» вул. Васильківська 2а, м. Київ, 03040
- Вартість редакційної передплати журналу «Український тиждень»:
1 місяць – 14 грн;
3 місяці – 42 грн;
6 місяців – 84 грн;
12 місяців – 168 грн.

УВАГА! грошовий еквівалент призів не виплачується та не компенсується. Під поняттям «отримання призу» мається на увазі можливість придбати приз за 1 гривню.

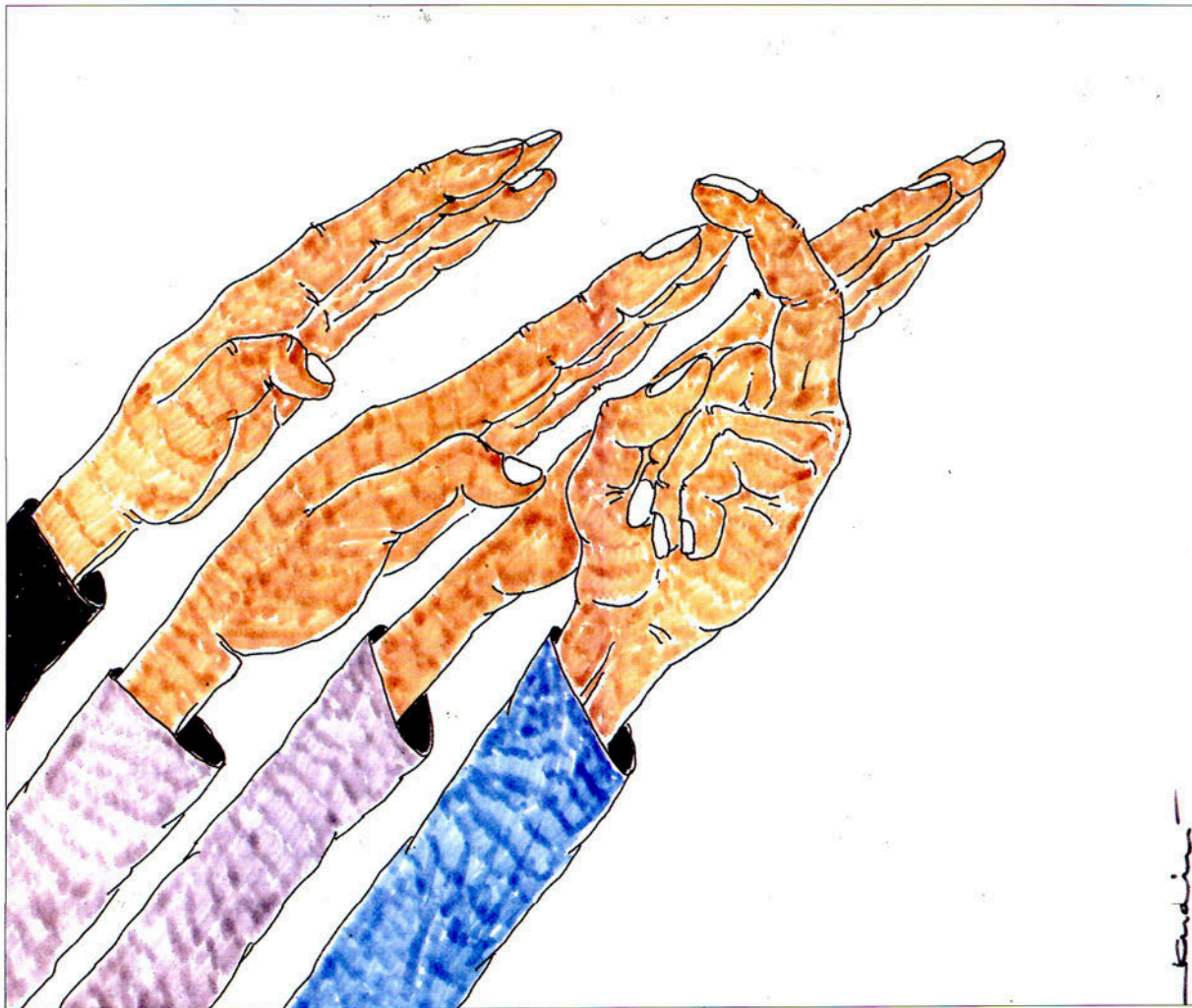
2. У будь-якому відділенні зв'язку «Укрпошта». Передплатний індекс – 99319;

3. У передплатних агенціях:
м. Київ: ЗАТ «Передплатна агенція «KSS», Агентство передплати та доставки «Бліц – Преса», ТОВ Передплатна агенція «Статус», АТЗТ «САММІТ», ТОВ «ПресЦентр»; ТОВ «Фірма Періодика», ТОВ «ВПА», Агенція передплати «Меркурій»;
Інші міста: ДП «САММІТ-Крим» (м. Сімферополь), Філія ДП «САММІТ-Крим» (м. Ялта), «САММІТ-Харків», «САММІТ-Кременчук», ДП «САММІТ-Дніпропетровськ», ТОВ «ПресЦентр» (м. Запоріжжя), ТОВ Агенція передплати «Меркурій» (м. Кременчук), ТОВ фірма «Меркурій» (м. Дніпропетровськ, м. Новомосковськ, м. Пологирад), ТОВ «Донбасс-Інформ» (м. Донецьк) ТОВ «Медіа-Прінт» (м. Черкеси) ПП «Медіа-Новости» (м. Полтава), ТОВ НВП «Ідея» (м. Донецьк)
- За детальною інформацією звертайтеся за тел. (044) 503-37-41 (40)
Менеджер з передплати Кашук Тетяна kto@ut.net.ua

ГОДИННИК
СЕРТИФІКАТ

Учергове можновладці показали нам дулю, яку тримали в кишені під час проголошення обіцянок кращого життя. Цього разу дуля

її реального курсу в пунктах обміну валют. Детальніше про це на стор. 6-7. Малюнок Віктора Кудіна.

стосується курсу гривні, падіння якої так обіцяли зупинити володарі зручних крісел у Нацбанку після

отримання кредиту МВФ. Зрештою, обіцянку вони наче виконали, бо офіційний курс гривні не впаав, але вони дали добро на зникнення

Тиждень

Засновник ЕСЕМ Медіа ГмбХ
Видавець ТОВ «Український Тиждень»
Шеф-редактор Юрій Макаров
Головний редактор Роман Кульчинський
Заступники головного редактора
 Павло Солодько, Наталя Васютин
Редактори Анатолій Бондаренко,
 Дмитро Губенко, Роман Кабачий,
 Ігор Кручик, Андрій Лаврик,
 Катерина Ліпа, Сергій Лук'яничук,
 Вікторія Поліненко
Спеціальний кореспондент
 Марія Старожицька
Журналісти Анна Бабинець, Богдан Буткевич,
 Василь Васютин, Сергій Гузь,
 Інна Завгородня, Антон Зікора, Вероніка Кіфчак,
 Олександр Киричук, Наталя Петринська,
 Олена Чекан, Валентина Кузик
Літературний редактор Олександр Григор'єв
Контент-редактор сайта Таня Овчар

Виконавчий директор Роман Чигрин
Фінансовий директор Андрій Решетник
Відповідальний секретар Віталій Столига
Дизайнери Ганна Єрмакова,
 Тимофій Молодчиков, Сергій Сторчай
Художники Андрій Єрмоленко, Павло Ніц
Більд-редакція Олександр Чеменьов
Фотографи Андрій Ломакін, Євген Котенко
Кольорокоректор Олена Шовкопляс
Коректори Марина Петрова, Світлана Стоглова
Директор з реклами Олена Карпенко
Телефон (050) 353 9060
E-mail karpenko@ut.net.ua
Відділ ПРОМО та PR Наталя Сал'ян
Відділ розповсюдження Наталя Астаф'єва
Відділ маркетингу Ганна Кашейда

Свідоцтво про державну реєстрацію
 КВ №13005-1889Р від 13.08.2007 р.
 Друж ЗД «Бліц-ПРИНТ»,
 Київ, вул. Довженка, 3
 № зам. 59838
Наклад 30 700
Адреса для листування
 03040, Київ,
 вул. Васильківська, 2 А
Телефон (044) 503 3740
 Виходить щоп'ятницю
 Розповсюджується
 в роздрібній торгівлі
 та за передплатою
Ціна договірної
 Передплатний індекс 99319

Напрямок дорожнього руху

ЮРІЙ МАКАРОВ
шеф-редактор

Я давно про це мрію. В ідеалі – щоби всі українці кидали сміття в урни, платили податки й переходили вулицю на *ооолоно овітло*. Но тому, що я такий педант, а тому, що вважаю це передумовою загального добробуту й душевного здоров'я, доки ніхто не довів протилежного. Щойно ми нібито зробили до цього крок – зокрема, в бік зеленого світла: в понеділок почав діяти новий Закон №1061-5, який передбачає жорсткіше покарання за порушення правил дорожнього руху.

Реакція в суспільстві більш-менш передбачувана, себто радше скептична. Один на інтернет-форумі пише: «Порушуватиме і буду порушувати. Мій особистий рекорд по місту – 250». Другий: «Не хочу годувати Петренка» (мається на увазі узагальнений фольклорний образ даішника-хабарника). Але більшість водіїв, з ким вдалося поспілкуватися, нові заходи теоретично схвалюють, тільки мають сумнів щодо їх практичного впровадження. Всі вже втомилися від безладу на українських дорогах, як у містах, так і на міжміських трасах. Відколи 2005 року Віктор Андрійович спересердя був розігнаний ДАІ, минуло три роки. Деморалізація міліції збіглася в часі зі сплеском купівлі нових автовок і появою на дорогах великої кількості новачків, які сприйняли принцип поведінки «водій водієві вовк» як споконвічну реальність. Фактично, за цей час виросло, за автомобільними мірками, ціле покоління водіїв, які взагалі не уявляють, як можна їздити за правилами.

Їздять, як хочуть, точно повторюючи манеру поведінки поза кермом. Колись іноземні туристи в СРСР дуже дивувалися, чому люди на вулицях штовхаються. Насправді наші тодішні це робили не тому, що були невиховані чи агресивні, просто їхній суб'єктивний, особистий простір перебував у конфлікті з ворожим середовищем. Тепер їхні діти й онуки так само поводяться вже як водії, коли підрізають ближнього – звісно, без фізичного контакту, бо фарба нині дорога, – їдуть «на слабко», в кого нерви міцніші. Половина при зміні напрямку вважає нижче своєї гідності вмикати повороти (це, до речі, теж стереотип із тих часів: мовляв, чемність є ознакою слабкості). Кажуть: порушники – здебільшого «крутелики» на джипах. Так-от, за моїми спостереженнями, водії дорогих паркетників нахабніють не частіше, ніж власники стареньких «шісток» чи власниці новеньких мікролітражок із черевичком на задньому склі, просто вони помітніші.

Ні, щось робити треба було. «Щось» і зробили, до речі, за російським зразком (навіть таблиця порушень збігається). У Росії торік так само впровадили жорсткіше покарання, внаслідок чого аварійність за шість місяців знизилася на 8%. У нас це обіцяє зберегти сотні людських життів. Інша річ, про що свідчить вибір саме цього прикладу. Адже корупційну складову видно неозброєним оком. Ну й що? Людині, яка бажає дожити до старості, коли вже відверто, цілком байдуже, кому підуть гроші – в держбюджет чи в кишеню Петренкові. Для дотримання

ПДР зовсім не обов'язково його поважати – аби боялися. Я, наприклад, ніколи не платив хабарів. Жодного разу. Не тому, що такий принциповий, просто огидно. Я взагалі намагаюсь уникати ситуацій, коли стає соромно за себе. Проте ладен змиритися з хабарами на дорогах, якщо немає іншого способу врятувати певну кількість хай нерозумних, хай невихованих, але моїх співвітчизників. До того ж, я знаю, як би жив Петренко, коли б не брав.

Але ж є інший сценарій, трохи трудомісткіший. Для цього треба забезпечити міліціонерам гідну платню, нормальні умови проживання й водночас впровадити процедуру звільнення з роботи «за недовірою». Хай би як утопічно виглядав такий план, але він працює. Цікаво, де? Наприклад, у сучасній Грузії. Здавалося б, найрозбещеніша, найкорумпованіша країна посткомуністичного простору таки впоралася з безнадійною проблемою. Тобто капрал Махарадзе, на відміну від Петренка, не бере категорично, бо йому є що втрачати. Виявляється, «ментальність» не має значення. Потрібне лише справжнє, а не деклароване бажання жити по-людськи.

Гадаю, ця конкретна ситуація стала черговим випробуванням на щирість наших претензій щодо європейського шляху. Коли є вибір між простим і складним рішенням, між прозорими й дещо каламутними технологіями, між Європою та Азією (підкреслюю, не географічно, а ментально), ми робимо вибір на користь Азії. То хто ж нам інспектор?

ФОТО: ОЛЕКСАНДР ЧЕМЕНЬО

КОЛАЖ: АНДРІЙ ЕРМОЛЕНКО

ФОТО: AP

20 ТАК, МИ МОЖЕМО!
ВИБІР США ТА ПОМАРАНЧЕВА РЕВОЛЮЦІЯ

58 МЕДІА ЕПОХИ ТЕМНИКІВ
Часи Кучми для преси:
згадка про майбутнє?

62 ВЛАДИВОСТОК У ПЕРЕКЛАДІ
УКРАЇНСЬКОЮ
Дивне далеке місто моряків та поетів

ОБРАЗ

1 КАРИКАТУРА ТИЖНЯ.
Малюнок Віктора Кудіна

ОСОБИСТА ДУМКА

2 НАПРЯМОК ДОРОЖНЬОГО РУХУ
Авторська колонка Юрія Макарова

НА ЧАСІ

4 ФОТО ТИЖНЯ.
Молитва металургів

6 ТЕНДЕНЦІЯ ТИЖНЯ.
Спротив ринку

11 ОЦІНКА.
Потрійна змова

12 СУБ'ЄКТИВ. Убити в собі крадія

ВПРИТУЛ

14 ДО РОСІЇ – З ЛЮБОВ'Ю.
Советолог Річард
Пайпс проти НАТО

18 І ЗНОВУ МЕДВЕДЧУК.
Сирій кардинал президента
Кучми повернувся

20 КОРИНЬ ЗМІН.
Чим Помаранчева революція
відрізняється від кампанії Обами

24 ТРУДОВЕ САМБО.
Як відстояти право на роботу

26 ХРОНІЧНА ЖАДІБНІСТЬ.
Епідемія серед фармацевтів

30 ПЕСИМІСТИ З МВФ.
З кредитом Фонду жити легше не стане

34 АВТОСТРАХИ.
У кого і як саме отримати
поліс автострахування

36 БЕРЛІН ТЯГНЕ ЧАС.
Не всі хочуть бачити Україну
в Євросоюзі

36 ЄВРОПА З ЕЙФЕЛЕВОЇ ВЕЖІ.
Французький пріоритет – Африка

38 СТАЛЬ І ПАРА.
Донецьк в очікуванні безробіття

ТЕМА ТИЖНЯ

42 БЕЗ КРЕМЛІВСЬКОЇ БАШТИ.
Сепаратизм у Російській Федерації

МИ

54 МОЇ ШЛЬОНДРИ.
Антон Зікора рахує своїх сумних повій

57 Я ДРУЖУ З ГЕСМ.
Авторська колонка Інни Завгородньої

58 КУЧМОЗМІ.
Українська журналістика
до листопада 2004 року

61 ГЕТЬМАНСЬКИЙ ДРАГУН XVII СТ.
Новий солдатик **Тижня** в повній амуніції

НАВІГАТОР

62 СТОЛИЦЯ ЗЕЛЕНОГО КЛИНУ.
Владивосток – місто українців

68 РОБОТ ЗНОВУ В СІДЛІ.
Ленс Армстронг
крутить педалі найшвидше у світі

70 МАРІЯ ПРИМА.
Примаченко як бренд і диво

72 ЛЕВИКИ НАРОДНІ.
Іда Ворс хоче скупити всю Опішню

73 «МУЧЕННЯ» ПОЛЬОВИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ.
Фальшивий патріотизм укреслилу

74 ОСТАННЯ З МОГІКАН.
Краса – категорія вічна,
як би її не трактували

76 ВІДГУКИ.
Вистави, фільми, виставки,
книги, музичні записи

78 АНОНСИ.
Коротко
про культурні події

НАШ ТИЖДЕНЬ

80 Кілька слів від журналістів **Тижня**

ФОТО: СТАНИСЛАВ МІНАКОВ

44 ЗЛІШИ ЗА ЧЕЧЕНЦІВ
Республіка Тива пам'ятає свою
незалежність

МАЛЮНОК: АНДРІЙ ЕРМОЛЕНКО

| НА ЧАСІ |

Молитва металургів

Від дотримання техніки безпеки на підприємстві Божий захист не звільняє – у протоієрея Георгія Гуляєва є навіть дві каски, синя та червона. Заводському храму святителя Ігнатія Маріупольського на ЗАО «Донецьксталь» – уже п'ять років. Проте лише останнім часом значно зріс попит на книги з полицки «Для швидкої духовної допомоги» у церковній бібліотеці та на особисті поради настоятеля отця Георгія.

Нинішню економічну кризу, яка вже перевела в стан осінньо-зимової сплячки всю металургійну промисловість регіону, колишній учитель географії та біології Георгій Гуляєв, батько трьох дітей, не вважає Божою карою, він схильний до теорії змов: «Сьогодні економісти сягнули такого рівня прогнозування процесів, що, судячи з усього, кризу створено штучно – це черговий перерозподіл власності та сфер впливу. Прикро тільки, що страждають малозабезпечені люди. А політики, котрі взяли на себе керувати нами, самі мають керуватися мудрістю. Дай Боже їм її, і щонайшвидше, інакше Бог пошле інших правителів!»

На стор. 38

читайте про Донбас в очікуванні безробіття

П'ЯТЬ ОБЛИЧ

СЕРГІЙ КУНИЦІН
вступився
за українську школу

Мер Севастополя розкритикував міськраду за відмову виділити кошти на будівництво української школи-колегіуму. «20 років жодної школи в місті не будували. Жодної. Хай до цієї школи підуть ті діти, які хочуть українською мовою вивчати всі предмети», – сказав він.

ЖАН НОВОСЕЛЬЦЕВ
отримав охорону
від СБУ

СБУ надала охорону журналісту каналу «1+1», авторові циклу програм «Жесть мундира». За словами Новосельцева, йому прогрожували розправою невідомі після виходу першого сюжету. І предметом розслідування програми є тортури в міліції.

АНДРІЙ ГУСІН
свідчив у справі Ющенка

Екс-гравець «Динамо» свідчив у справі про отруєння Віктора Ющенка. До ГПУ запросили також Андрія Шевченка й Каху Каладзе. «Мені сказали прийти – я й прийшов. Зрозуміло, що не бачу в цьому ні логіки, ні зв'язку», – сказав Гусін.

ХАЙДЕМАРІ СТЕФАНИШИН-ПАЙПЕР
вдруге полетіла
в космос

Американська астронавтка українського походження вдруге полетіла в космос. Головна мета місії шатла Endeavour – підготувати міжнародну космічну станцію до постійної роботи на її борту екіпажу з шести людей. Президент України вже привітав Хайдемарі.

ВАЛЕРІЙ КОНОВАЛЮК
нашкодив нацбезпеці

СБУ дійшла висновку, що за яви голови слідчої комісії ВР щодо поставок української зброї до Грузії не відповідають дійсності та шкодять національній безпеці. СБУ надала відповідну інформацію МЗС та комітету з питань нацбезпеки і оборони ВР.

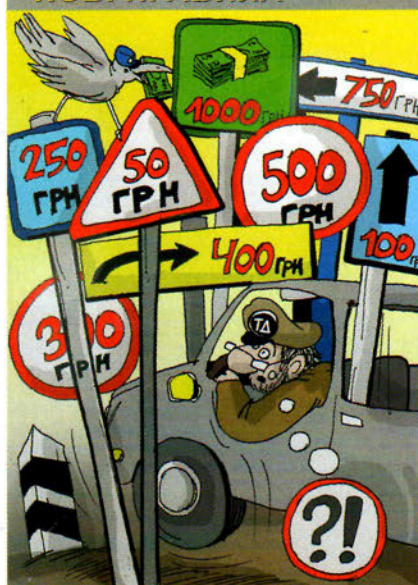
Спротив ринку

Валютна політика НБУ нагадує спроби прорватися через шторм замість того, щоб його перечекати

Валютні ринки України продовжує штормити, особливо готівковий. Фактично більшість обмінних пунктів лише скуповують валюту, суттєво обмеживши її продаж. Для тих громадян, хто повинен гасити валютні кредити, банки застосовують сталу схему: ви у нього купуєте валюту й тут-таки її віддасте за кредит, навіть не потримавши в руках. Ця ситуація почала тиснути на ринок і він відреагував падінням реального готівкового курсу національної валюти майже до 6 грн за долар. На вулицях знову з'явилися «мін'яли». Здавалося, що ця «професія» надовго зникла в нашій державі. Готівковий ринок частково пішов у тінь. НБУ опинився в складній ситуації. З одного боку, він має президентське завдання сформувати один, а не три-чотири курси валют. До того ж, треба ще якось утримати гривню від подальшого падіння. З іншого боку, валютних ресурсів у країні не так багато й підтримувати систему в стабільному стані за ра-

хунок «низької» маржі ринок не захотів. Фактично банки та обмінні пункти саботували вимогу НБУ продавати чи купувати валюту з «накруткою» не більше 1,5%. Натомість вони почали шукати варіанти стягнення комісійних відсотків із клієнтів. Проблема полягає лише в тому, що раніше той самий НБУ заборонив

ХРОНІКИ ТЕОДОРА ДРАЙВЕРА
НОВІ ПРАВИЛА

ВУЛИЧНИЙ ЛАНДШАФТ ЗМІНИВСЯ

БАГАТІ ДОПОМОЖУТЬ БІДНИМ

НА ЧАСІ

вуванню він може брати комісію, то це не є порушенням, бо це справа банку – брати комісію чи ні», – заявив перший заступник голови НБУ Анатолій Шаповалов.

Інакше кажучи, така заява означає, що НБУ не почне вводити санкції проти банків, і є шанс, що готівковий ринок валют знову оживе й не буде остаточно валитися в тінь.

Послаблення НБУ для банків одразу позначилися й на міжбанківському курсі валют. У вівторок вперше після двотижневого затишшя курс гривні знову опустився до 6,05 грн за долар.

Таким чином, ринок відкинув усі спроби НБУ втримати валютний курс нижче психологічної позначки в 6 грн за долар. Продовження цієї тактики нагадуватиме вперте просування галсом проти вітру, який усе більше набирає сили потужного шторму.

На початку тижня стало відомо, що уряд очікує наступного року падіння вітчизняної валюти ще на 15 – 20%.

В листопаді НБУ продовжував накачувати економіку грошима, надавши банкам рефінансування більше ніж на 20 млрд грн. Очевидно, що за таких песимістичних очікувань ринок спробує якнайшвидше обміняти ці гривневі мільярди на стабільніші гроші.

Сергій Гузь

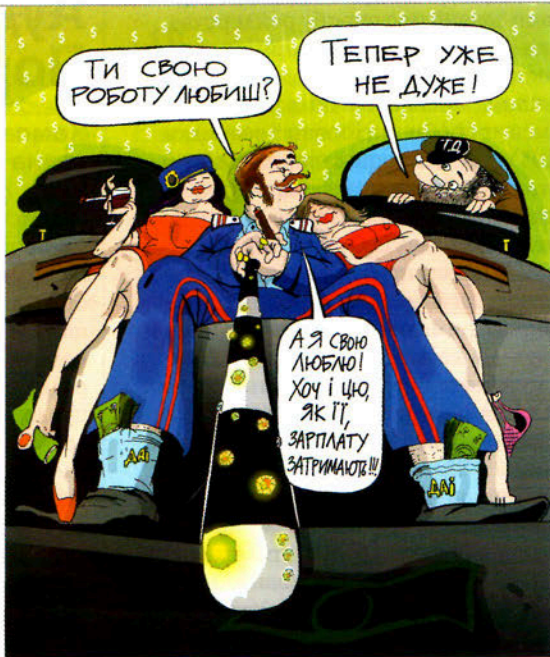
збір комісійних за операції з обміном валют.

Банкіри не дарма люди багаті й швидко знайшли вихід із ситуації. Вони запропонували брати комісійні не за операції з валютою, а за «розрахунково-касове обслуговування».

«Якщо у внутрішніх документах банку передбачено, що за операції по розрахунково-касовому обслуго-

ПРОЙШЛО ЗОВСІМ НЕБАГАТО ЧАСУ...

НА ВАРТІ БЕЗПЕЧНОГО РУХУ

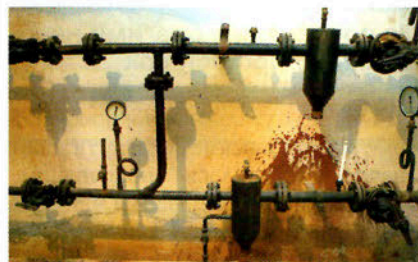
П'ЯТЬ ПОДИ

ДО СВЯТ. «Укрзалізниця» призначила 22 додаткові потяги на період новорічних та різдвяних свят.

НІ – ДЕШЕВІЙ ГОРІЛЦІ! Мінімальна ціна горілки має бути 14 грн за 0,5 л – попередила виробників податкова адміністрація.

БЕЗ ОПАЛЕННЯ. У об'їзку з відсутністю опалення відправили учнів на вимушені канікули в 11 школах Ужгорода.

ШПАРГАЛКИ ДЛЯ ВР. У День студента майбутні економісти відправили бандеролі зі шпаргалками до Кабміну та ВР.

ІСТОРІЯ НЕСКОРЕНИХ. Комуністи Запоріжжя намагалися завадити проведенню виставки «УПА: Історія нескорених».

Бої без правил: профспілкова ліга

За показовими благими намірами приховується боротьба за майно профспілок

«Попереджувальна акція профспілок», що відбулася на початку тижня, значно поступилася анонсованим масштабам. 18 листопада на майдані Незалежності в Києві зібралися загалом три тисячі людей — замість обіцяних десяти. Окрім представників Національної федерації профспілок України (НФПУ), організатора заходу, прийшло багато звичайних гаволовів, приваблених рекламою на телеканалах. З'явилася навіть легендарна баба Параска, аби висловити свою незгоду з урядовими діями, — щоправда, прийняли її страйкарі не надто гостинно.

Упродовж двох тижнів до цього так званий Страйковий фонд закликав прийти і підтримати низку вимог до Кабміну та парламенту. Зокрема, щодо збереження наявних і створення нових робочих місць, доведення мінімальної зарплати до рівня прожиткового мінімуму, антиінфляційних компенсаційних виплат. Відповідну петицію протестувальники намагалися в понеділок передати прем'єр-міністрові, проте до будівлі уряду їх не пустили.

Попри показові благі наміри, йшлося про справжню — політично-майнову — мету ініціаторів акції. Лідер Конфедерації вільних проф-

спілок України Михайло Волинець стверджує, що НФПУ давно діє лише на папері, а її керівник Мирослав Якібчук більше переймається своєю кар'єрою голови Всеукраїнської партії трудящих. В. о. голови «офіційної» Федерації профспілок України (ФПУ) Ігор Луцишин заявив про спробу рейдерства, яка відбувається під ширмою протестної акції. Напередодні, 16 листопада, в більшості областей відбулися спроби захопити осередки ФПУ, кульмінацією яких мало б стати взяття під контроль центрального офісу в Києві. Усе це робиться незадовго до з'їзду, де буде обрано нове керівництво федерації. Поставивши на її чолі свою людину, рейдери отримали б необмежений доступ до майна і ресурсів. За твердженням міністра внутрішніх справ Юрія Луценка, ця ретельно спланована операція обійшлася організаторам у \$3 млн.

Мирослав Якібчук подібні звинувачення відкидає, вказуючи, що вони спрямовані на компрометацію НФПУ. Поряд з цим, він звинувачує МВС у тому, що активістам акції погрожували порушенням кримінальних справ, якщо ті «вийдуть на вулицю».

Повернути мистецтво

Німеччина просить Україну віддати трофейні картини

Уряд Німеччини вимагатиме повернути з України 87 трофейних картин, які зберігаються в Сімферополі. Йдеться про полотна, котрі належали Музею Зюрмондга-Людвіга в місті Ахен. Під час Другої світової війни німці вивезли картини з Ахена в місто Майсен. А в 1945 році роботи безслідно зникли. Знайшли їх німецькі туристи, які відпочивали в Криму. Вони завітали на виставку в музеї Сімферополя, де організатори на стенді пояснили походження картин, які заборонялося показувати впродовж 60 років.

Ауді від Порше

Компанія «Порше Україна» стане імпортером Audi

Перехід автоконцерну VW-Audi під контроль компанії Porsche знайшов своє відображення і в Україні: з грудня 2008 року новим офіційним імпортером Audi стане компанія «Порше Україна». Попередній імпортер, група «ВІПОС», продовжить свою діяльність як дилер. Для автопокупців ці зміни проявляться принаймні в двох речах. По-перше, нові моделі Audi з'являтимуться в нас оперативніше: так, на початку 2009 року планують презентацію компактного позашляховика Audi Q5. По-друге, «Порше Україна» хоче значно активізувати продажі — з 1200 одиниць у 2008 році до понад 4000.

ОПИТУВАННЯ

Українці хочуть цензури в ЗМІ

Найбільше людей дратують сцени насилля та пропаганда кримінального способу життя

Більшість українців вважають, що потрібна цензура у ЗМІ – 59,1% респондентів Інституту ім. Горшеніна висловили саме таку позицію. Разом із тим, більше половини опитаних – 55,2% впевнені, що в Україні має надалі існувати свобода слова. Такі суперечливі уявлення висвітлюють усю складність розвитку вітчизняних ЗМІ, вважають аналітики Інституту. Так, більшість респондентів констатують позитивні зміни в розвитку українських ЗМІ, пов'язані з поширенням свободи слова, водночас засуджуючи нестачу відповідальності за інформацію. Це стосується, перш за все, сцен насилля та жорстокості, а також пропаганди кримінального способу життя, показ яких у ЗМІ має бути підданий цензурі.

Для більшості громадян України (85,4%) телебачення лишається головним джерелом інформації. А от газети щоденно купують лише 37% опитаних.

Про політичну цензуру часів Кучми читайте **на стор. 58**

НАТХНЕННЯ

Продовження повноважень

Державна Дума Російської Федерації практично одногласно ухвалила президентські поправки до конституції, за якими терміни повноважень президента й парламенту збільшуються з чотирьох до шести і п'яти років відповідно. Здається, це саме той випадок, коли російська ініціатива може знадобитись і в Україні.

**Давайте просто відкладемо дату,
Коли нам президента обирати,
І Раді треба ще надати час,
Аби подовше побула у нас,
Нехай при бійках і без голови –
Проблеми наші вирішать з Москви!**

Рима Щотижнева

Штрафонули на мільйон

В дію вступив закон про підвищення відповідальності за порушення правил дорожнього руху

18 листопада, в перший день дії закону про підвищення відповідальності за порушення правил дорожнього руху співробітники ДАІ склали адміністративних протоколів на загальну суму понад 1 млн грн. Нагадаємо, що новим законом передбачено збільшення розмірів штрафів за правопорушення. В середньому штраф за незначні порушення становить тепер 85–100 грн. Проте значно підвищується відповідальність за здійснення серйозних порушень, зокрема, штраф за управління авто в стані алкогольного сп'яніння – 1360–2550 грн. Та, схоже, підвищені штрафи не злякали горе-водіїв. У перший день їхньої дії інспектори ДАІ зафіксували 7 870 порушень: керування транспортними засобами в нетверезому стані, перевищення швидкості, проїзд на заборонний сигнал світлофора, порушення правил обгону, проїзду перехрестя, зупинки та стоянки тощо.

Між тим співробітники ДАІ відзначили зменшення аварійності. У ДТП із початку року загинуло на 64% менше людей і на 33% менше травмовано порівняно з відповідним періодом минулого року. Маємо надію, що ця тенденція збережеться.

МВФ бракує грошей

Потенційні спонсори – Китай, Японія та Росія

Голова Міжнародного валютного фонду Домінік Строс-Кан визнав, що в його установи може не вистачити грошей для всіх жертв світової фінансової кризи. Тому вже в наступні шість місяців МВФ потребуватиме додаткових резервів обсягом \$100 млрд. Це питання активно обговорювали минулого тижня на саміті «Великої двадцятки» (G20) у Вашингтоні, де британський прем'єр-міністр Гордон Браун закликав країни зі значними валютними запасами допомогти фондові. Японія, що має в запасах трильйон доларів, уже погодилася виділити МВФ \$100 млрд. Готові дати гроші також Китай, чиї запаси сягають двох трильйонів доларів, і Росія. Експерти очікують, що навзаєм Пекін забажає підсилити свій вплив у фонді. Нагадаємо, що цього місяця МВФ надав Україні стабілізаційний кредит у \$16,5 млрд, з яких \$4,5 млрд уже надійшли на рахунок Нацбанку. Великий антикризовий кредит отримала від фонду також Угорщина, ведуться переговори з Білоруссю, Францією, Ісландією та Пакистаном.

Пограбування століття

Сомалійські пірати захопили саудівський супертанкер

Військові кораблі НАТО, Росії та кількох інших держав не змогли завадити сомалійським флібустьєрам захопити найбільшу в своїй історії здобич. Саудівський супертанкер *Sirius Star*, що перевозив 2 млн барелів нафти загальною вартістю \$100 млн, опинився в руках піратів 15 листопада. Судно довжиною 332 метри взяли на бордаж за 830 кілометрів на південний схід від кенійського порту Момбаса. Це безпрецедентний випадок – раніше пірати не виходили так далеко в море. Швидше за все, для цієї операції вони використали захоплений нещодавно нігерійський буксир. Оператор судна – компанія *Vela International* – по-

відомив, що 25 членів багатонаціонального екіпажу не постраждали. Захоплення супертанкера вже викликало короткочасове підвищення ціни на нафту. Загалом у Сомалі пірати зараз утримують 17 суден, з-поміж них і український суховантаж «Фаїна». Тим часом фрегат ВМС Індії *Tabar* затопив в Аденській протоці піратське судно, яке обстріляло індійців.

Нове призначення

Стати держсекретарем Хілларі Клінтон може завадити чоловік

На чолі американського зовнішньополітичного відомства може стати Хілларі Клінтон. Втім, на заваді колишній перший леді може стати благодійна діяльність чоловіка Білла Клінтона. Екс-президент очолює одразу два фонди, які діють у багатьох країнах світу. Це може бути причиною конфлікту інтересів у діяльності потенційного держсекретаря.

Німецький Обама

Німецьких зелених очолив
етнічний турок

Джем Оздемір, син емігрантів із Туреччини, став співголовою німецької партії «Союз 90/Зелені». На партійному з'їзді в Ерфурті 15 листопада за нього проголосували 79,2% делегатів. Іншою співголовою зелених переобрали Клаудію Рот. Це перший випадок у історії Німеччини, коли на чолі однієї з провідних політичних партій країни став етнічний турок. Оздемір народився 1965 року в містечку Бад Урх, земля Баден-Вюртемберг. Його батьки були гастарбайтерами й спочатку планували повернутися у Туреччину, та згодом вирішили залишитись у Німеччині.

1981 року Оздемір вступив до лав зелених, а у 1994 році він став першим депутатом Бундестагу турецького походження. «Я хочу жити в такому суспільстві, де у кожного є однакові можливості, незалежно від того, звідки ти прибув», — заявив політик після обрання співголовою партії. В Туреччині, де перемога Оздеміра викликала резонанс, його вже назвали «другим Обамою». Німецькі зелені традиційно виступають за вступ Туреччини до Європейського Союзу.

ОЦІНКА

Потрійна змова

В умовах кризи бізнес, влада та профспілки порозумілися

Природно, що економічна криза супроводжується зростанням безробіття. Адже коли чисті доходи підприємств знижуються — власники повинні зменшити або власні прибутки, або виробничі витрати.

Як саме вони намагаються це зробити відчули вже, наприклад, у металургійному секторі: повна чи часткова зупинка виробництва та вивільнення працівників. З позицій бізнесу ці кроки логічні, але чи мають з такою логікою погоджуватись уряд і профспілки?

Масове скорочення штатів призведе до збільшення витрат фонду соціального страхування від безробіття. В принципі, власники були б не проти перекласти на плечі держави фінансові витрати на скорочення штатів (за допомогою бюджетних субсидій відповідного фонду). Проте уряд уже й так підтримує Пенсійний фонд через бюджет. А він може не потягнути додаткових великих навантажень без запуску друкарського верстата для випуску грошей. Тому чиновники й закривають очі на те, що людию замість звільнення відправляють у примусові неоплачувані відпустки.

Більше того, міністр праці та соціальної політики бютівка Людмила Денісова звітує президентові, що завдяки цим заходам вдасться зберегти кваліфіковані кадри. За підрахунками міністерства, в цих відпустках уже 0,6% працездатного населення. І звертає увагу, що десять років тому під час попередньої економічної кризи таких було аж 17,4%. Вловлюєте різницю?! Так, різниця досить суттєва й не тільки в цифрах, а й у докорінній зміні правової ситуації.

Раніше в Кодексі законів про працю України (КЗпПУ) та статті 26 Закону України «Про відпустку» були норми, які дозволяли відправляти працівників за згодою сторін у примусові відпустки й вони не оплачувалися. Криза 1998–1999 років продемонструвала, що такий крайній захід масово використовувався власниками, щоб перекласти економічний тягар на плечі своїх робітників.

У 2000 році статтю 26 ЗУ «Про відпустки» суттєво змінили. Тепер пра-

СЕРГІЙ ГУЗЬ
журналіст відділу економіки

цівник може звернутись про неоплачувану відпустку за сімейними обставинами максимум на 15 днів. Усі інші її варіанти, у тому числі примусовий, взагалі скасовані.

Насправді, власник не має права відправляти працівника у відпустку без збереження зарплати, — вважає Ігор Ворон, юрист-консульт Незалежної медіа-профспілки України. — Власники пробують підвести свої дії під умови частини 2 статті 84 (відпустка з інших причин — прим. авт.). Але до «інших причин» якраз і не входять проблеми простою підприємств не з вини працівників.

І що зробив наш гарант, почувши урядовий звіт, відкрив Конституцію й грізно гаркнув: «Попрошу не порушувати права наших громадян на працю та її справедливую оплату!»? Якби ж то.

Не влаштовують масових акцій протесту й профспілки. Значною мірою проблема навіть не в керівництві профспілок, а в байдужості мільйонів найманих працівників до своїх прав і економічних інтересів. Саме завдяки цьому в країні досі значна частина зарплат виплачується нелегально. Внаслідок чого не наповнюються відповідні страхові фонди, уряд закриває очі на дії власників підприємств, і пішло поїхало.

Як не дати себе звільнити
читайте **на стор. 24**

ЗВОРОТНИЙ ЗВ'ЯЗОК

Дуже здивувала стаття «З любов'ю до сала». Точніше не сама стаття (я її прочитати так і не наважилася), а її факт існування в вашому виданні. Мені здається, дана тематика більше підходить виданням на кшталт «Сучасний фермер», а не «Українському Тижню», який позиціонує себе як журнал для сучасної інтелігенції. Не розумію, якому прошарку вашої аудиторії може бути цікаво дізнатися про нюанси «вбивчого мистецтва». А смислове навантаження фотографій просто вражає. Уявляю, які емоції вони викликали у вегетаріанців та інших захисників прав тварин.

З любов'ю, Аста

Свинина зі смаколикami

Шановна редакція, поясніть мені, як тема забивання свині стосується економічної кризи, сект, кредитів мвф (та інших головних тем сьогодні)???? хто пропустив цей матеріал? в чому його соціальна значущість – чи ви вважаєте, що усім це цікаво читати? це навіть не матеріал, а посібник як вбивати тварину. Лякає ще й те, що це писала дівчина... СОРОМ!!!!

Таня

А чи вам не соромно їсти те сало чи м'ясо чи ковбаску зі свинини. Так от живе багато українців. І якщо вам це бридко читати, то може і спілкуватися вам бридко з тим людьми, які вирощують свиней. Не всім же лиш білі краватки носити. Крім того, якщо криза, то писати лише про погане і падіння курсів різних валют, чи про те, хто і як з чиновників на цьому заробляє. До того ж стаття написана у рубриці «Ми», тобто про всіх нас – українців.

Мінкульт

Ну, розбір кредиту МВФ у номері є. Але свиня, імхо, цікавіша!

Петро

Коли зі сторінок журналу дивиться Юля чи Стельмах – вам ще не бридко? А свиня, бач, не подобається. Та хто б ви усі були без свинини?

Орфографія дописувачів зберігається

Свої зауваги та коментарі до статей Ви можете залишати в блозі **Тижня** – ut-magazine. livejournal.com та на нашому сайті www.ut.net.ua

АНДРІЙ ЛАВРИК
редактор відділу розслідувань

Убити в собі крадія

У місті Києві, в якому я гостюю вже 12-ий рік, зараз найбільше обговорюють дві теми: збільшення штрафів за порушення ПДР, а також вартості проїзду, передусім у метро. Що стосується першої, то тут однакові всі учасники руху: порядок на дорогах має бути, а порушників слід бити гривнею. А от новими цінами за проїзд у «підземці» тішаться хіба що працівники метрополітену (вони наївно сподіваються на пристойну зарплатню) й у столичній мерії, де, вочевидь, коштом пасажирів лататимуть дірявий бюджет. Активні кияни навіть влаштували акцію протесту проти подорожчання, яку через непорозуміння з міліцією розігнав спецзагін.

За що постраждали ці люди? За 50 коп. – саме стільки коштувала до недавня поїздка найшвидшим міським транспортом (зараз, хто не знає, – 2 грн). Особисто я маю сумнів, що 0,5 грн «з носа» вистачало хоча б на електроенергію, що «жере» цей «колайдер». Протівники ж подорожчання радять чи-

новникам менше красти – тоді коштів вистачить і на електрику, і на будівництво станцій, і, головне, «шаровий» 50-копійковий проїзд для простих смертних. За такою логікою виходить, що раніше по 1,5 грн за кожного пасажира доплачувалося коштом казнокрадів, а тепер ці витрати перекалали на плечі звичайних людей. Але ж це неправда – дешевий проїзд субсидувався за рахунок платників податків – із бюджету. Тобто за «шару» в 50 коп. з нас усіх опосередковано брали більші гроші. А ви думали, яким дивом Омельченко, а потім Черновецький тримали вартість проїзду в київському метрополітені в рази меншу, ніж у столицях колишніх сусідів по радянському гуртожитку?

Я не буду заперечувати, що збільшення надходжень від громадського транспорту дасть можливість чиновникам красти більше. Бо так воно і є. Але людина, що катається містом «на шару», теж, фактично, є крадієм.

Редакційна рада: Анатолій Бондаренко, Кирило Галушко,
Роман Кульчинський, Юрій Макаров, Лідія Смола, Олексій Сокирко,
Роман Цуприк

АДРЕСА «ТИЖНЯ»

Листи надсилайте за адресою: 03040, Київ, вул. Васильківська, 2а
Телефонуйте: (044) 503-3740; факсуйте: (044) 503-3740
E-mail: office@ut.net.ua

Редакція залишає за собою право на літредагування надісланих матеріалів без узгодження з автором. Рукописи не повертаються й не рецензуються.

ХТО ДИВИТЬСЯ ТВ-РЕКЛАМУ?

ВДОМА Ж НІКОГО НЕМАЄ!

ПрессКом® ADVERTISING

Всеукраїнський IndoorVideo оператор

www.presscom.ua

DE PHAZZ

Де Фаз

& Big Band

ДЖАЗОВИЙ ОРКЕСТР

Замовлення та безкоштовна доставка квитків:

RS Організатор: ТОВ "Преміум С", (044) 234 33 99

432 19 73

ГЕНЕРАЛЬНИЙ РАДІО-ПАРТНЕР:

1 ГРУДНЯ

Жовтневий Палац

19:00

ХАРКІВ - 2 ГРУДНЯ
ДОНЕЦЬК - 3 ГРУДНЯ
ЛУГАНСЬК - 4 ГРУДНЯ
ОДЕСА - 6 ГРУДНЯ
ДНІПРОПЕТРОВСЬК - 8 ГРУДНЯ

МЕДІА-ПАРТНЕР:

До Росії з любов'ю

СПІЛКУВАВСЯ Роман Кабачій, Варшава – Київ **ФОТО:** Григорій Сподарик

Американський советолог Річард Пайпс вважає, що Україна не має поспішати до НАТО

Легендарний політолог призначив нам зустріч у Варшаві. Ми спілкувалися в готелі «Шератон», де відбувався польсько-американський форум. Розмовляли польською — Пайпс народився в цій країні. На відміну від українських політологів, висловлює думки точно й лаконічно.

У. Т.: Чи зможе новий президент США Барак Обама стримувати натиск Росії?

— Ми небагато знаємо про його погляди на зовнішню політику. Вочевидь, його реакція буде слабшою ніж та, якої можна було б очікувати від МакКейна.

У. Т.: Якщо Україна, врешті-решт, вирішить бути разом із НАТО, чи стане можливою реалізація на території України осетинського сценарію? Яка вірогідність війни Росії з Україною?

— Дуже велика. Мені здається, що Росія не допустить членства України в НАТО. Для неї цей Альянс є ворогом номер один.

У. Т.: Але ж Росія співпрацює з НАТО навіть більше, ніж Україна.

— Можна співпрацювати, але позиції ворога це не змінює. Коли б я на місці росіян спостерігав, як американські та європейські війська беруть участь у маневрах поблизу кордонів Росії, то не був би від цього в захваті.

У. Т.: Ви свого часу були противником вступу Польщі до НАТО. Сьогодні вона лобіює приєднання до ПДЧ України та Грузії. Це необхідність чи форсування?

— Ця позиція мені видається помилковою. Вступ Польщі та країн Балтії до НАТО розпалив російський націоналізм. Якщо до Альянсу ввійде Україна, то не виключаю ймовірності початку війни, оскільки «ворог» підійде до кордонів Росії.

У. Т.: Поділ України — стереотип чи реальність?

— Відомо, що єдності немає. Я взагалі здивований і розчарований тим, що у вас відбувається в політичному житті. В мене були сподівання на створення певної нової спільноти, а в наявності — загальмування розвитку.

У. Т.: Наскільки життєздатна ідея створення блоку держав поміж Балтійським і Чорним морями для забезпечення від зазіхань Росії?

— Не зовсім вірю в можливість появи цього блоку. З іншого боку, не радив би Україні безоглядно об'єднуватися з Польщею та балтійськими країнами, оскільки на такі речі дуже вразливо реагують росіяни. Вони вважають українців братами, з якими їх поєднує спільна історія, тож коли ви підете на злуку з католицькими та протестантськими державами, це дуже негативно сприймуть у Москві.

У. Т.: Згадуючи про інші поділи в Європі, приміром, про знану теорію Хантінгтона (див. довідку), де б ви зараз проклали межу європейських цивілізацій?

— Напевно, на східному кордоні Польщі, так званій східній стіні. Православна цивілізація цілком інакша. В Росії вороже ставляться до Європи. Якщо запитати в росіян, чи відчувають вони себе європейцями, то більшість скажуть — ні, ніколи. Й прозвучить це досить різко. ►

КОНЦЕПЦІЯ

Росія у працях Пайпса

В основі поглядів Річарда Пайпса на історію Росії лежить його уявлення про «особливий шлях» Росії, що відрізняється від траєкторії розвитку європейських країн. Досліджуючи феномен жовтневого перевороту 1917 р, Пайпс дійшов думки про те, що витоки комунізму можна віднайти в тому, що жителі середньовічної Московії не мали уявлення про приватну власність і саме в цьому і була відмінність від жителів усіх країн Європи. Безконтрольність царя та бюрократів стосовно майна підданих зробили неможливим розвиток демократії в Росії. Також Пайпс вважає, що комуністичний режим був фундаментально споріднений із фашистським режимом у Німеччині, з подібними позиціями у внутрішній та зовнішній політиці.

«У Америці неможливо, щоб якась газета за російські гроші поливала брудом Україну чи Грузію. Це був би скандал.»

СОЛІДНА РОСІЯ

У. Т.: Чи є передумови до розпаду Російської Федерації, за прикладом Радянського Союзу?

— Радше навпаки. Будуватимуть нову імперію. Їхня головна проблема — Чечня. Подібні «точки напруги» існують на всьому Північному Кавказі. Та загалом Росія почувається солідно.

У. Т.: Що може змінити Росію як державу, щоб її сусіди могли почуватися у безпеці?

— Вони не почувуються в безпеці. Знаєте, як сказав Медведєв у серпні: «Росія оточена ворогами». Йдеться про Росію як країну. Апро-

суспільство вдало висловилося нещодавно одна організація, що займається вивченням суспільної думки: «Русские живут в окопах». Я маю подібне враження. Це спричинено певними релігійними підвалинами, що виникли в середньовіччі та діють до цього часу: Росія є великою державою, яка тримається завдяки вірі православній. Позаяк росіяни були оточені з одного боку католиками та протестантами, а з іншого — мусульманами й буддистами, завжди відчували цю присутність ворога.

У. Т.: Російське керівництво як вогню боїться «кольорових» рево-

ДОСЬЄ ТИЖНЯ

Річард Едгар Пайнс

1923 р. — народився у м. Цешин (Польща) в родині єврейських фабрикантів.

1940 р. — виїхав до США з Варшави, де провів молодість.

1943 р. — отримав громадянство США.

1950 р. — захистив докторську дисертацію в Гарвардському університеті, де розпочав наукову діяльність.

1963 р. — професор, з 1996 р. — почесний професор Гарварду.

1968–1973 рр. — директор Центру з вивчення Росії в Гарварді.

1973–1978 рр. — головний науковий консультант Інституту вивчення Росії в Стенфорді.

1976 р. — входив до складу так званої Команди Б, створеної тодішнім керівником ЦРУ Джорджем Бушем (Старшим) з цивільних консультантів для оцінювання загроз із боку СРСР на противагу Команді А, в якій були аналітики ЦРУ.

1981–1989 рр. — радник президента США Рональда Рейгана у справах Центральної Європи та Росії.

1981–1982 рр. — член Ради національної безпеки США.

Член Американського комітету за мир у Чечні.

люцій. Невже така революція можлива в Росії?

— У Росії традиції демократії досить слабко розвинені. РФ має значні мусульманські меншини, — башкирів, татар, але ті оточені росіянами. Тому важко собі уявити повторення подій, що сталися у Грузії та в Україні.

У. Т.: На вашу думку, нинішнє керівництво Російської Федерації ефективніше, ніж була політична еліта СРСР?

— Якщо йдеться про політику, то вони дуже подібні. Різняться, якщо говорити про економіку. Звісно, що економічний стан є кращим, ніж за радянських часів. У політиці вони повертаються назад до Радянського Союзу. Згадаймо лишень грандіозні святкування річниці комсомолу, тих «прекрасних комсомольців». Радянський

Союз постійно підносять, вихваляють. Між тим можна знайти пояснення, чому більшість народу [в Росії] хоче повернення СРСР.

У. Т.: Чи любите Росію як багаторічний об'єкт досліджень?

— Я люблю багатьох росіян, але дуже розчарований тамтешньою ситуацією. Гадав, що по 70 роках комунізму, тоталітаризму вони підуть шляхом європеїзації, демократизації, лібералізації, а сталося навпаки — повернення до попередніх засад. Не можу сказати, що щасливий від такого плину подій.

У. Т.: Але ж ви чи не повсякчас наголошували, що Росія й так має свій особливий шлях розвитку?

— Так, але народи змінюються. Японія також ішла своєю стежкою, та змінила її після війни. Євреї завжди були розпорошені по всьому світу, але потім це не завадило їм створити дуже ефективну державу. В росіян так не сталося. Можливо, вони почуваються пригнобленими.

ПАКТ ПУТІН – МЕРКЕЛЬ

У. Т.: В чому полягає причина зближення РФ і Німеччини, яке спостерігається останніми роками? Чи ж тому, що Путін був агентом КДБ у Німеччині й добре знає цю країну.

— Ні, не думаю. Німеччина бажає протистояти англосаксам, а Росія створює противагу Америці. Тому вони приречені діяти спільно й заслабкі, щоби діяти самостійно. Отже виникає природна коаліція супроти Америки й Англії.

У. Т.: Наскільки глибокі суперечки між Євросоюзом і Штатами щодо Російської Федерації? Чому Європа так мляво реагувала на агресію в Грузії?

— Європа не провадить світової політики. Єдиною державою, яка мислить світовими категоріями, є Америка. Європейці застрягли в своїх національних справах. Вони не навчилися розуміти, що події, які відбуваються в Росії, Грузії, чи Україні, також впливають на них.

ФАТАЛЬНА ПЕРЕМОГА

У. Т.: Чії військові дії в останньому конфлікті на Кавказі ви оціните як результативніші – Росії чи Грузії?

— На полі битви, звісно, програла Грузія. Геополітично програла Росія, оскільки грузини отримують чималі фінансові вливання для своєї економіки, росіяни ж витратили масу грошей – десятки мільярдів доларів. Індexи російської фондової біржі страшенно знизилися. Росія раптом стала дуже непопулярна в усьому світі. Подивімося хоч би на те, що, крім неї, лише в Нікарагуа

«Якщо запитати в росіян, чи відчують вони себе європейцями, то більшість скажуть – ні, ніколи. Й прозвучить це досить різко»

підтримали суверенітет Південної Осетії й Абхазії. Це виглядає смішно, навіть дивакувато. Росія програла, вона припустилася страшної помилки.

У. Т.: Чи мала свій вплив позиція України під час і після закінчення війни в Грузії?

— Україна не могла особливо допомогти в чомусь конкретному. Чорноморський флот Росії таки мали впустити назад до своїх баз, бо діє угода про базування в Україні ЧФ.

У. Т.: Конгрес США після війни в Грузії визнав Голодомор 1932–1933 років актом геноциду. Сенат зробив

це набагато раніше. Чому для цього рішення потрібна була війна?

— Не відкидаю можливості того, що це рішення мало певний зв'язок із війною на Кавказі. Конгрес зробив щось на кшталт перестороги для Росії. Аби пам'ятали, що було в минулому, й що роблять зараз.

У. Т.: Чи прийде колись такий момент, коли Росія приєднається до осудження Голоду 1933 року як злочину сталінської влади проти українців?

— Вони не можуть визнати Катині (див. довідку). Після Єльцина цей процес затих. Зараз родини жертв у відповідь на прохання визнати їх репресованими чують від російського суду, що ті були терористами! Якась фанаберія, йдеться ж про польських офіцерів! Тож сумніваюся, щоб визнали Голодомор. Я б не вважав, що історична політика є інструментом впливу, це встановлення історичної правди про ті мільйони людей, котрі загинули від рук комуністичного режиму. Про це не можна забувати.

У. Т.: В радянські часи вас активно таврувала радянська пропаганда. Ви боялися КДБ?

— Не боявся й не звертав уваги на пропаганду. Реакція на мене в СРСР була трохи дурнуватою, дитинною. Вони мене весь час таврували «яркий враг Советского Союза». Зараз же мої книги перекладають російською та добре продаються! ■

Про те, чи розвалиться Росія, читайте на стор. 42

ДОВІДКА

Поділ по Збручу

ТЕОРІЯ ХАНТІНГТОНА – гіпотеза війн цивілізацій, розроблена американським політологом та соціологом Самуелем Хантінгтоном. Він вирізняє 9 світових цивілізацій: європейську, або західну (включно з північноамериканською), православну, ісламську, конфуціанську (синську), японську, буддійську, індуїстську, латиноамериканську, африканську. Всі вони мають чіткі кордони. Хантінгтон уважав, що на зміну двополярному світові приходять сутічки між цивілізаціями. Межу між західною та православною цивілізаціями Хантінгтон прокладає, зокрема, по річці Збруч. Теорію Хантінгтона різко критикують в Україні та Росії.

Катинська трагедія

Катинь – збірний образ трагедії знищення радянськими спецслужбами 20-ти тисяч офіцерів Війська Польського, інтернованих у вересні 1939 року під час окупації Західної України, Західної Білорусі та району Вільнюса. В Катинському лісі під Смоленськом під час фашистської окупації було виявлено перші масові захоронення офіцерів, розстріляних НКВС у квітні 1940-го. В СРСР стверджувалося, що в трагедії винні німці.

І знову Медведчук

Попри успіхи в бізнесі та щастя в особистому житті політичні проекти Медведчука, як правило, провалюються

ФОТО: ОЛЕКСАНДР ЧЕРМЕНЬОВ

АВТОР: Антон Зікора

Напередодні річниці Помаранчевої революції у політику повернувся голова Адміністрації Кучми

Днями Віктор Медведчук знову став членом Вищої ради юстиції (ВРЮ). Після кількох років опали колишній голова Адміністрації президента Кучми знову посів дуже високу посаду в державі. Адже ВРЮ — орган, який вносить президентові України подання на призначення суддів або їхнє звільнення. Медведчук, разом із ще кількома об-

раними (з-поміж яких така особа, відома своєю чесністю, як Сергій Ківалов), знову став суддею над суддями.

Що особливо характеризує Медведчука, так це його закритість. «У моєму житті немає якоїсь демонстративності», — заявив він якось про себе. Напевно, зокрема, з огляду на цю закритість Медведчук був занадто демонізований у очах громадськості. Особливо тієї її час-

тини, яка виступала проти Кучми. Та, якщо уважно проаналізувати життєвий шлях Медведчука, можна дійти однозначного висновку: це людина, яка більше програвала, ніж вигравала.

ЛУЗЕР, РАЗ

Перша значна публічна поразка Віктора Володимировича — справа Василя Стуса та Юрія Литвина, адвокатом у яких він був 1980-го. Попри значні зусилля призначеного владою Рад адвоката поетів посадили. Наш герой пригадує: «Якщо хтось вважає, що я міг би врятувати Василя Стуса, то він або брехун, або ніколи не жив у Радянському Союзі та не знає, що це таке. Рішення в таких справах ухвалювалися не в суді, а в партійних

битви, в яких потрібно було застосувати нестандартний підхід, із тріском програвалися ним і його командою.

ЛУЗЕР, ТРИ

У 1999 році відбулися вибори київського міського голови. СДПУ(о) під головуванням нашого адвоката висунуло свого кандидата — бізнесмена й патріота футболу Григорія Суркіса. Він програв Олександрові Омельченку, й звернувся до суду Вишгорода з вимогою відмінити результати й заборонити його конкурентові балотуватися повторно. Суд став на бік пана Суркіса. Та знову лиха доля на цей раз в особі Леоніда Кучми, поламала ретельно вибудовані плани головного есдека. «Дані-

«Я вірив у перемогу Януковича весь час із того моменту, коли партія підтримала його кандидатуру в президенти»

інстанціях і КДБ». Медведчук абсолютно правий, але факт залишається фактом: саме він, а не хтось інший, виконав роль адвоката, який програв свій перший гучний процес. Лузер — так би назвали його в Америці.

ЛУЗЕР, ДВА

З комсомолом, у якому кучкувалися талановиті люди тієї епохи, у Віктора Володимировича теж не склалося. В молодості він, чесний хлопець із народу, командував рейдами Добровільної народної дружини (ДНД) внаслідок чого і потрапив у халепу. Подейкують через затримання якогось мажора. Так, не почавшись, закінчилася комсомольська кар'єра.

КАР'ЄРНИЙ ПРОРИВ

Серйозний кар'єрний стрибок Медведчука припадає на епоху після перебудови. В 1978—1989 роках він ще лишень простий адвокат Київської міської колегії адвокатів, а з 1989 по 1991 роки — вже завідувач юридичною консультацією Шевченківського району Києва. У 1990—1997 — президент Союзу адвокатів України, в 1990—1991 — член правління Союзу адвокатів СРСР від України. Й так далі, аж до голови адміністрації президента України Леоніда Кучми.

На високих постах, Медведчук діяв жорстко й активно. Проте

лич» сказав, як відрізав: «Омельченко — мер!». Невдахи з похнюпленими головами припинили змагання. А куди було діватися: Суркіс отримав тільки 17% голосів, тоді як його конкурент — понад 70%.

ЛУЗЕР, ЧОТИРИ

Вибори мера в Мукачевому навесні 2004-го стали ще одним програним боєм Медведчука та його партії. Тоді кандидат від «Нашої України» Віктор Балоба змагався з кандидатом від СДПУ(о) Ернестом Нусером. Люди Медведчука діяли, як слон у порцеляновій лавці — розпускали руки й залякували представників свого опонента. Балоба виграв вибори, та бюлетені й протоколи територіальної виборчої комісії десь зникли. Цього разу доля, в особі того ж таки Кучми, була на боці Медведчука. «Данілич» сказав: «Нусер — мер!» Та «не довго музика лунала» Нусер незабаром відмовився від посади. А беззаконня, влаштоване в Мукачевому владою, яка тоді асоціювалася не так із Кучмою, як із Медведчуком, запам'яталося жителям України надовго. Дехто навіть вважає, що Помаранчева революція почалася саме у Мукачевому. Пам'ятаєте слова Мао: «Провокація. Репресії. Революція!» Медведчук почав репресії з пустого місця, чим і викликав революцію.

МЕГАЛУЗЕР, П'ЯТЬ

Напевно, якого-небудь іншого політика ця подія поставила б перед питанням: що потрібно робити, щоби так не наламати дров? Але наш герой не шукає легких шляхів. Методами, випробуваними в Закарпатті, він продовжує користуватися на президентських виборах у 2004 році. В хід пускається залякування, «каруселі», підгасовування, редакторам ЗМІ розсилаються сумнозвісні темники [Детальніше про це читайте на стор 58]. Старий Мао виявився правим — репресії призвели до революції й президентом став Віктор Ющенко. Хоча до цього Медведчук говорив: «Я вірив у перемогу Януковича весь час із того моменту, коли партія підтримала його кандидатуру в президенти». А які були прекрасні перспективи: «Політреформа. Сентиментальний і простуватий президент Янукович із повноваженнями англійської королеви. Меткий і владний прем'єр Медведчук із правами російського царя», — казала одна особа з оточення Віктора Володимировича про його мрії.

ЛУЗЕР, ШІСТЬ

Закріпила попередній провал участь Медведчука в парламентських виборах-2006. Віктор Володимирович — кандидат у народні депутати України від «Опозиційного блоку НЕ ТАК!», №3 у списку. На виборах блок набрав голосів трохи більше за 1%. І причому, скидається на те, що за нього віддали бюлетені футбольні уболівальники, фанати Олега Блохіна, прізвище якого красувалося в першій п'ятірці блоку.

СЬОМЕ КОЛО

Чи означає нещодавнє призначення те, що Медведчук повертається в політику? Швидше за все, так. Адже це відбулося завдяки справедливому й неупередженому рішення Верховного Суду, який очолює вихідець із БЮТу Василь Онопенко. В читача може виникнути запитання: навіщо витягати на світ Божий приви́дів минулого? Відповідь у скромних зв'язках нашого героя зі світом Кремля: дочку Медведчука Дарину хрестив прем'єр-міністр Росії Владімір Путін і нинішня перша леді Росії Светлана Медведєва. Кращого посередника для налагодження контактів із Московою годі й придумати. Та, враховуючи список поразок Медведчука — цілком резонно можна запитати: чи не стануть відносини з РФ ще гіршими? ■

Корені змін

АВТОР: Анатолій Бондаренко

У річницю
Помаранчевої
революції **Тиждень**
порівнює виборчу
кампанію Віктора
Ющенка та Барака
Обами

Початок грудня 2004 року. Серед багатьох інших на майдані Незалежності стоїть військовий намет із символікою ініціативи «Знаю!» та сайту maidan.org.ua. В середині нього стіл, кілька стільців. Хлопець і дівчина допомагають заповнювати анкети людям, які прагнуть узяти участь у виборчій кампанії Віктора Ющенка. «З нами зв'яжуться зі штабу?» — з надією запитує середнього віку жінка. «На жаль, ми цього не можемо гарантувати, — відповідає доброволець, що не має стосунку до офіційної ко-

манди кандидата в президенти. — Як показує досвід, вони занадто повільні». Доброволець мав рацію. Активісти сайту «Майдан», котрі пізніше набирали свою команду спостерігачів і спілкувалися з людьми, які залишали свої дані в наметі, розповідають, що з переважною більшістю волонтерів зі штабу Ющенка так ніхто й не зв'язався.

П'ЯТЕ КОЛЕСО

«Штабам ми були потрібні як собачі восьма нога. Там переважали досить безідейні люди. Вони брали участь у виборах, на відміну від нас, ро-

мантників-добровільців, за гроші. Найменше вони хотіли, щоб їх недолугий менеджмент було викрито, — згадує Тетяна Монтян, відомий київський адвокат, котра 2004 року була координатором групи добровільних спостерігачів, які під час другого та третього туру виборів поїхали працювати на перемогу Віктора Ющенка в Миколаївську область. — Один штаб із десяти був толковим, там працювали такі ж фанатики, як і ми, що невідомо як потрапили в цю партійну систему. Йі, до речі, через короткий час професійні партійці залишились, а всі пасіонарії — щезли, їх просто витіснили».

Володимир В'ятрович, координатор громадянської кампанії «Пора!» під час революції кілька разів спілкувався з ключовими керівниками штабу кандидата від опозиції: «У них була неготовність до громадянської активності, більше того — вони боялися її. Громадяни, а не партійці, йшли вперед, спалюючи всі мости,

останні ж були до цього не готові. Більше того, виглядало, що вони, як люди, які рано чи пізно стануть владою, відчували — скоро ролі можуть змінитися. Напевне, вони просто боялися, що громадськість розпережеться, набере сили, розмаху, й стане для них загрозою».

Значна частина допомоги від звичайних людей була не лише у виконанні функцій «піхоти», таких як розповсюдження листівок або чергування на дільницях. Суттєвим внеском у перемогу Ющенка була й інтелектуальна складова, креативні ідеї — згадати хоча б кампанію з помаранчевими стрічками, гасло — серед яких «Ми разом, багато, і нас не подолати», саморобні відеоролики, комп'ютерні ігри на політичну тематику, дизайн наліпок, способи запобігати фальсифікаціям. Усе це з'являлося завдяки спілкуванню через Інтернет, ініціативі знизу, а не зусиллям виборчих штабів. Подібну

роботу звичайні люди могли виконати самі, без допомоги офіційних працівників виборчої кампанії.

«Це була величезна стратегічна помилка штабу Віктора Ющенка — невміння будувати кампанії, що враховують ініціативу звичайних людей, їхні потреби й бажання. Тобто в них тоді був лише розрахунок на технології заради технологій», — згадує Дмитро Потехін, координатор ініціативи «Знаю!», котра змогла налагодити в 2004 році систему збирання інформації про масові порушення на виборах — результат, який для штабу Ющенка виявився недовсяжним.

«Вони не могли адмініструвати волонтерів, бо не довіряли їм і були заціклені на безпеці. Через це страждала кампанія. Далі — традиційний штабний інтерес, роздерибанити передвиборчі гроші, — каже Дмитро Потехін. — Відповідно, якщо є добровольці, тоді немає бюджету»

на людей, що мають щось таке робити. А значить, немає чого дерибанити».

Соціальний рух, або, якщо точніше, його короткочасний прототип, що вибухово розпочався в Україні восени 2004 року, закінчився разом із перемогою Віктора Ющенка. Мети було досягнуто, а новообраний президент не зумів скористатися громадянською активністю для підтримки змін у країні, навіть якби він хотів їх проводити.

«Успіх 2004 року став можливим у супереч зусиллям виборчого штабу, бо, крім політичної складової, відбулася велика громадська мобілізація. І ця мобілізація допомогла залатати пробоїни, які виникли під час штабної кампанії», — продовжує Потехін. Він погоджується, що така мобілізація була б неможлива без Інтернету.

НЕ КАМПАНІЯ, А РУХ

Без Інтернету не зміг би перемогти й інший кандидат на посаду президента, сенатор-демократ від штату Іллінойс Барак Обама. Схожість між двома кампаніями в тому, що в обох випадках виник соціальний рух. Проте на відміну від керівників виборчого штабу Віктора Ющенка, що боялися такої активності, соратники Обами розглядали соціальний рух як головний двигун своєї кампанії.

У Штатах усе починалося з невдалої спроби губернатора-демократа від штату Вермонт Говарда Діна перемогти на попередніх виборах президента США в 2003-2004 роках. Тоді він програв іншому кандидату від демократів, Джону Керрі. Останній, у свою чергу, програв Джорджу Бушу. Та невдалий праймеріз Діна став революційною подією в організації кампаній. Уперше за допомогою Інтернету він зібрав десятки мільйонів пожертв та залучив онлайн-підписи близько 600 000 прихильників, значна частина яких потім працювала волонтерами.

Після 2004 року Говард Дін став головним партійним керівником демократів і перебудував або створив заново партійні структури в усіх штатах країни. Проте найсуттєвішим чинником перемоги Барака Обами, все ж таки, була не нова партійна структура.

Політичний консультант Джо Тріппі, один із головних стратегів в команді Говарда Діна, заявив на-

весні 2008 року про кампанію Обами:

«Із самого початку Барак Обама зрозумів, що потрібно створювати рух, а не просто політичну кампанію. Він застосував можливості Інтернету для самоорганізації, принцип дії кампанії «знизу-вгору» — те, що ми використали в 2003—2004 роках, — і підняв це на новий рівень».

В інтерв'ю **Тижню** Тріппі пояснює: «Знизу-вгору», значить, від людей. «Знизу-вгору», це коли самі люди можуть вирішувати, як їм найкраще діяти під час кампанії, а не хтось, хто дзвонить вам зверху, якийсь бос на іншому кінці дроту».

Аби стимулювати рух знизу, Обама використав можливості Інтернету.

На сторінку Обами в соціальній мережі Facebook підписалося більше 3 млн людей, що таким чином отримували термінові новини та оголошення про перебіг кампанії. Ролик

Соратники Обами розглядали соціальний рух як головний двигун кампанії

одного з музикантів групи «Black Eyed Peas» під назвою «Yes we Can», розроблений на підтримку Обами й безкоштовно розміщений на сайті YouTube, переглянули десятки мільйонів людей.

Джо Тріппі розповів **Тижню**, що всі критично важливі складові перемоги Барака Обами не могли б відбутися без Мережі: «І збір коштів, і новий підхід організації роботи з волонтерами були б неможливі без Інтернету. Нові інструменти дозволяють добровольцям, якщо їх правильно використовувати, долучати до кампанії своїх друзів та знайомих. Цей процес — набагато важливіше, ніж те, що було раніше, коли штаб кандидата залучав окремих людей, не пов'язаних між собою».

Кампанія Барака Обами поставила абсолютний рекорд зі збору пожертв. Більшість із них — це внески малими сумами, менше \$200, зроблені через Інтернет. Проте коли таких людей — мільйони, виходять суми, недосяжні для традиційних моделей збору пожертв, які використовував МакКейн.

Як наслідок, ще задовго до офіційної перемоги, Обама за зібраними коштами не залишив супернику жодних шансів. Протягом кампанії він зібрав \$639 млн пожертв, а МакКейн — лише \$360 млн.

В Україні до збору коштів на підтримку політиків ставляться скептично. Проте досвід сайту «Майдан» показує, що цей скептицизм дещо перебільшений. Ще до Помаранчевої революції на сайт, який розміщував опозиційні новини, за місяць могло надійти декілька тисяч гривень. Причому, кожен жертводавець переказував незначну суму.

«ЗНИЗУ-ВГОРУ»

Усе ж таки головним он-лайнним інструментом кампанії став не Facebook чи YouTube, а спеціально розроблений сайт My.BarackObama.com, у народі просто MyBo. З його допомогою Обама використав можливості он-лайнних соціальних мереж, аби розгорнути масову кампанію на місцях. В ній, зрештою, взяли участь, серед інших, 16 тисяч «супердобровольців», які безоплатно працювали повний робочий день.

На MyBo прихильники Обами могли приєднуватися до груп які уже діяли в їхній місцевості, або створити власну. Можна було розміщувати оголошення про події і зустрічі, підписуватися на новини та робити персональні сторінки для збору пожертв. Саме через них працювала фантастична грошова машина Обами.

За найскромнішими оцінками, на сайті зареєструвалося більше 1,5 млн прихильників кандидата. Однак питання було не в тому, як зібрати стільки людей. А в тому, як їх організувати. Значною мірою цьому допомогла самоорганізація, що йде поруч із принципом «знизу-вгору».

За допомогою сайту волонтери знаходили одне одного й створювали дієві неформальні штаби за місьцями до того, як у чергове містечко прибував координатор із центру.

МАГІЯ ПРОСТОГО ПРИНЦИПУ

Можливо, головним наслідком кампанії Обами та соціального руху, на який вона спиралася, стало створення непомітної, на перший погляд, мережі з тисяч організаторів у десятках штатів, розгорнутої на рівні сусідів.

Модель підготовки організаторів і командних лідерів допомогла ство-

рити рух «знизу-вгору-І-згори-вниз», коли принципи дисциплінованості поєднані з новими технологіями децентралізації й самоорганізації.

Лідери таких локальних спільнот — це люди що працювали добровольцями протягом кампанії 2007—2008, і отримали саме ті ролі, які вони бажали.

Головним принципом, за яким штаби оцінювали успіх груп на місцях, це не кількість будинків, пройдених «від дверей до дверей». І не кількість «контактів із виборцями», що було головним показником успіху в традиційних партійних кампаніях, у яких теж працювали добровольці.

Головним критерієм успіху для польових працівників у кампанії Обами стала кількість залучених волонтерів, кількість проведених навчань і, відповідно, навчених організаторів. Організація росте сама собою, якщо ви покращуєте організаторів. Подібного типу тренінги відбувалися до останнього дня виборів.

ОБАМА ТА ЮЩЕНКО

«Ющенко повністю втратив контакт із прихильниками після вибо-

рів. Це колосальна помилка. Він був щиро переконаний, що його перемога — результат технологій та дій його оточення», — продовжує розмову з **Тижнем** Дмитро Потехін. — Значна частина провалу Ющенка як президента — невміння працювати з прихильниками, й, у першу чергу, з волонтерами як із головними, найактивнішими виборцями».

Інатомість, Барак Обама володіє персональним досвідом організаторської роботи за зразком «знизу-вгору». Його політична кар'єра починалася в проблемних районах Чикаго, де він кілька років працював організатором спільнот — допомагав людям, що живуть по сусідству, об'єднатися для вирішення якоїсь конкретної проблеми.

«З тих часів одним із моїх засадничих переконань є те, що справжні зміни можуть початися лише «знизу вгору», — це слова новообраного президента США. Зрештою, він уже робить кроки, які показують, що своїх активістів він чує трохи краще, ніж Віктор Ющенко. Перехідна команда президента

США створила сайт «change.gov» (Зміни), де крім детально розробленого плану дій президента можна залишати власні пропозиції змін, деякі з них уже включають до офіційних документів. Із планів Обами виходить, що він розраховує на соціальний рух своїх виборців як на один із головних інструментів реформування країни.

Як би не склалося президентство Барака Обами, але мережа організаторів на місцях діятиме й далі. Й не обов'язково як партійна структура демократів. 13—14 грудня у Вашингтоні відбудеться з'їзд місцевих лідерів кампанії, де вони обговорюватимуть із партійними босами свою подальшу діяльність.

Схоже, американські активісти, на відміну від українських, розуміють — аби щось змінити в своєму житті, потрібні значні зусилля, роки діяльності, а не лише обраний президент. Більшість українців, навпаки, думають, що місяць участі в історичних подіях на Майдані в 2004 році, дає право нічого не робити для змін у країні все своє подальше життя. ■

«З книгою — до дітей!»

Дбаймо про інтелект України разом!
Подаруймо дітям книги!

Організатори

Партнери

Медіа-підтримка

Телефон «гарячої лінії»: **8 068 510 50 50** Адреса в Інтернеті: **www.dity.org.ua**

Трудове самбо

АВТОР: Сергій Гузь

Тиждень дослідив, які є варіанти захисту власних інтересів у різних ситуаціях

Звільнення

1. Скорочення штату (найкращий варіант).

Якщо на підприємстві є профспілка, то власник має повідомити її за три місяці до часу звільнень

Кожного працівника мають персонально повідомити про скорочення за два місяці

Звільнення за скороченням штатів можливе винятково за згодою профспілки (окрім повної ліквідації підприємства)

Працівника можуть звільнити не пізніше, ніж за місяць після того, як отримана згода профспілки

Працівникові, який потрапляє під скорочення, зобов'язані виплатити компенсацію у розмірі середньої зарплати

У разі незгоди зі скороченням (наприклад, були порушені ваші права) у вас є місяць, щоб звернутись до суду по захист своїх прав

В іншому разі звільнений працівник повинен якнайшвидше стати на облік до центру зайнятості

У разі поновлення роботи підрозділу, який скоротили, чи наймання працівників на ті самі посади звільнений працівник має пріоритетне право поновлення на роботі

Якщо аналогічна попередній робота відсутня, безробітному виплачують допомогу залежно від стажу сплати страхових внесків до фонду соціального страхування від безробіття. Допомога по безробіттю виплачується не більше 360 днів

2. Звільнення за власним бажанням (найгірший варіант)

Втрачається право поновлення на роботі. Втрачається право отримання допомоги по безробіттю у перші 90 днів. Втрачається право на отримання компенсації від роботодавця

У разі, якщо роботодавець примушує до такого звільнення, потрібно звернутись до профспілки. Якщо ви член профспілки, вас можуть звільнити лише за її згодою

Якщо звільнення попередити не вдалось – негайно оскаржити його у суді, вимагати поновлення на роботі або зміни запису у трудовій книжці на «скорочення штатів»

Для успіху судової справи треба подбати про письмові докази або свідків, що вас примушували писати заяву «за власним бажанням»

3. Звільнення за згодою сторін (середній варіант)

Можна домовитись з власником про компенсацію в розмірі від місячної зарплати і вище. В середньому виплати складають до трьох місячних зарплат.

Безробітному виплачують допомогу залежно від стажу сплати страхових внесків до фонду соціального страхування від безробіття

Втрачається право поновлення на роботі

Звільнення може відбутися одразу, без відпрацювання

У разі незгоди з таким звільненням діяти як і у випадку 2

Зміна істотних умов праці

Зменшення зарплат.

Про зменшення зарплати (у тому числі відміну постійних доплат чи премій, передбачених колективним або індивідуальним трудовим договором) працівника мають повідомити мінімум за два місяці.

Якщо працівник не згоден з новою зарплатою, то він може бути звільнений власником за статтею «у зв'язку зі зміною істотних умов праці». У такому разі потрібно негайно стати на облік до центру зайнятості

Встановлення неповного робочого дня або тижня

Допускається лише за згоди працівника.

Оплата праці в цих випадках провадиться пропорційно відпрацьованому часу або залежно від виробітку.

Про встановлення або скасування неповного робочого дня працівника мають попередити мінімум за два місяці.

Примусова відпустка

Жодна норма трудового законодавства не дає можливості власнику примусово відправляти працівників у відпустку без збереження заробітної плати.

У разі такої ініціативи керівництва підприємства працівники мають право самостійно звернутись до суду або прокуратури

Хронічна ж

АВТОР: Василь Васютин

Тиждень дослідив бізнес на епідеміях

Ліки в українських аптеках продаються з націнкою, що часто сягає 200%. Про це минулого тижня повідомив заступник голови Державної податкової адміністрації Олександр Буханевич. Зважаючи на те, що імпорту медпрепаратів цього року сягнув 6,1 млрд грн, сукупний прибуток аптек дорівнює астрономічній сумі. Та не тільки комерсанти наживаються на хворих. Перевірки, до яких були залучені спецслужби, свідчать про багатомільйонні зловживання в системі охорони здоров'я. Чинovníки збивають собі чималі капітали завдяки хворим на ВІЛ/СНІД, туберкульоз, рак тощо.

БОМБА ДЛЯ ПОЛКОВНИКА СБУ

Увечері 16 жовтня в самісінькому центрі Києва кинули саморобний вибуховий пристрій під ноги працівника Департаменту контролю захисту економіки СБУ — 41-річного полковника Геннадія Голобкова. Той тільки-но припаркував автівку й прямував додому, коли підбіг молодик років 20-ти й жбурнув торбинку з обрізком труби, начиненої 300 г тротилу, болтами та гайками. Голобкову розірвало ногу — його забрала «швидка». Враховуючи потужність бомби, офіцерові пощастило, що він лишився живий. Вибухом також пошкоджено кілька легковиків. Пошуки «бомбіста» результатів не дали.

Професійна діяльність — основна версія замаху, яку розробляє слідство. За свідченнями джерела **Тижня**, протягом серпня — вересня департамент, в якому працює полковник, займався виявленням порушень у медичній галузі, й Голобков був безпосереднім учасни-

ком розслідування. Справа, розпочата як складова антитрамадольної війни, полягала у визначенні походження та шляхів постачання сильнодіючих медикаментів, надала можливість зібрати набагато цікавіший матеріал для роздумів. Виникло чимало запитань і до формування цін на ліки, й до відбору їх постачальників для потреб МОЗ. Відповідний звіт Голобков підготував у вересні.

Аналіз, зроблений контррозвідниками, може зацікавити урядових перевіряльників, які вивчають різкий стрибок цін на медичні препарати в жовтні. До того ж, значною мірою висновки СБУ могли перетинатися й із оприлюдненими результатами нещодавньої перевірки парламентського підкомітету з питань планування бюджетних програм і контролю за використанням бюджетних коштів у галузі охорони здоров'я.

Як свідчать результати перевірок, за відсутністю цінового контролю від початку року вартість лікарських засобів зросла на третину. Лише на анальгін і валідол у першому кварталі 2008-го ціни піднялися на 50 — 114%. Зокрема, гуртововідпускна ціна пірацетаму торгової марки «Дарниця» збільшилася на 45,8%, торговельна надбавка — на 33%, уроздаб його продавали наполовину дорожче. В першу чергу накручували оптові посередники, через яких медикаменти реалізували виробники.

Та на особливу увагу заслуговує діяльність тендерного комітету при МОЗ. Те, що з року в рік необхідні препарати придбавають державним коштом у одних і тих-таки фірм, уже наводить на думку: конкурс — не більше, ніж фікція. Особливо з огляду, що аргумент «ми купуємо за оптимальною ціною» не завжди спрацьовує: часом ліки

закуповуються за цінами, які в десятки разів перевищують середньосвітові.

У НАС ПЛАТЯТЬ БІЛЬШЕ

В Україні 17 цільових програм у сфері охорони здоров'я. На 100% із

адібність

держбюджету фінансується проти-дія поширенню туберкульозу та ВІЛ/СНІДу, частково – централізо-вані заходи з лікування цукрового діабету, серцево-судинних і онко-захворювань, імунопрофілактики, трансплантації органів тощо. Ще в

2003 році з цією метою виділялося 500 млн грн, цьогооріч сума сягнула 1,7 млрд грн. Котрій з компаній діста-нуться ці гроші – вирішує тендер-ний комітет, що працює згідно з правилами, затвердженими у 2000 році. Безпосередньо купувати пре-

парат у виробника міністерство не може – для цього обирається посе-редник, який диктує свою ціну. І, наприклад, антиретровірусні пре-парати для лікування ВІЛ-інфіко-ваних, які МОЗ придбав у 2004 році, коштували в 27 разів дорожче, ▣

аніж відпускає їх виробник. Та сама ситуація — з протитуберкульозними ліками. В Росії, Молдові чи Румунії вони коштують в рази (у 6–22) дешевше, аніж закуплені в цьому році Україною, стверджують перевіряльщики з ВР.

У висновках, зроблених парламентською комісією, зазначається: «У сфері закупівель лікарських препаратів і обладнання діють кілька фінансових угруповань, які створили систему отримання надприбутків. Зокрема, при закупівлі засобів лікування за програмами «Онкологія», «Туберкульоз», «СНІД», «Розсіяний склероз» та ін (обсяг державного фінансування в 2007 році — понад 500 млн грн, у 2008-му — 700 млн грн) можна виділити дві фінансові групи, які контролюють практично 90% закупівель медичних препаратів за названими медичними програмами». Тільки за програмою «Онкологія» за 10-ма найменуваннями лікувально-діагностичної апаратури виявлено «перевищення суми фактичної ціни закупок МОЗ (33 млн грн) над ринковою ціною (19,4 млн грн) на 13,6 млн грн, що можна кваліфікувати як розкрадання державних коштів».

Перша зі згаданих груп — ЗАТ «Ганза» та ТОВ «Сумська аптечна компанія», контроль над якими приписують Петрові Багрію, президентові Асоціації фармацевтичних виробників України. В результатах перевірки вказується також на значний його вплив на керівництво створеного в 2006 році ДП «Науково-експертний інститут лікарських засобів і виробів медичного призначення», яким проводиться їхня технічна та доклінічна експертиза.

Друга група — ТОВ «Л-Контракт» і ТОВ «Фармацевтичні препарати регіонів». На думку парламентарів, контролюється Андрієм Лірником. Член партії «Європейська столиця», він 2006-го балотувався у Верховну Раду, та сам зняв свою кандидатуру, був у першій п'ятірці списку «Євро-

пейської столиці» на виборах у Київраду.

Державний фінансовий аудит галузі медичного забезпечення за 2005–2007 роки встановив неефективне використання 221,3 млн грн, спрямованих на централізовані закупівлі лікарських засобів і медичного обладнання, 91,3 млн грн з яких — за лінією МОЗ.

А ВООЗ І НИНІ — ТАМ

Цікаво, що при подаванні тендерних заявок не йдеться про якість закуповуваної продукції. Якщо є відповідна реєстрація — вона якісна априорі, — така позиція тендерного комітету МОЗ.

Тут усе не менш заплутано. Як розповідають у Всеукраїнській мережі людей, котрі живуть з ВІА (ЛЖВ), чиновники відмовляють у закупівлі препаратів певних виробників, хай навіть ті пройшли випробування за кордоном і є в списку ліків, рекомендованих Всесвітньою організацією охорони здоров'я (ВООЗ). Мотивують це тим, що необхідних випробувань в Україні вони не пройшли. Натомість перевага віддається дорожчим лікам місцевого виробництва, зареєстрованим в Україні, хай навіть вони не отримали міжнародного визнання. Тут, на думку представників ЛЖВ, прослідковується зв'язок окремих дистриб'юторів із керівництвом Інституту фізіології та пульмонології, на базі якого проводиться реєстрація. Так, цього року ТОВ «Фармацевтичні препарати регіонів» стало переможцем конкурсу з поставки препарату «капреміоцин» на загальну суму понад 11,4 млн грн за ціною одного флакона 119,7 грн. За даними ВООЗ, цей препарат в Азербайджані закуповується за ціною, еквівалентною 10,7 грн, у Молдові — 10,6 грн, Румунії — 6,45 грн.

«Певна річ, рекомендації ВООЗ адресовані бідним країнам, які, не маючи можливості придбати оригінальні ліки, закуповують їхні дешевші аналоги, так звані генерики. Можна керуватися й європейськими й американськими, більш жорсткими, стандартами та купу-

вати дорогі препарати в основного виробника. Але мене дивує, чому Україна не звертається до тієї самої ВООЗ для отримання міжнародної сертифікації своєї продукції? — дивується Світлана Антоняк, завідувач відділенням СНІДу клініки Інституту епідеміології та інфекційних хвороб ім. Л. В. Громашевського Академії медичних наук України. — Жодна країна (хіба що США) не віддає переваги власним стандартам перед міжнародними. Де гарантія того, що зразку препарату, поданому для реєстрації, відповідатиме вся продукція, призначена для лікування?»

Що стосується ВІА, лікар зауважує, що в нас у країні взагалі не проводиться аналіз і не береться до уваги той факт, що інфекція спроможна адаптуватися до нового середовища, здобувати стійкість до препаратів, а тому визначених хімічних пропорцій і поєднання з іншими препаратами слід дотримуватися з мікроскопічною точністю. А міністерство, встановлюючи, які ліки купувати, орієнтується на чистий, немутований, вірус. Унаслідок цього лікування (а місячні витрати на одного пацієнта становлять від \$300 до \$1000) взагалі не матиме жодного результату.

Ще минулоріч представники ЛЖВ пікетували МОЗ із вимогою розслідувати роботу тендерного комітету. За їхніми твердженнями, дорогі ліки, придбані в компанії «Ганза», були не лише недовисими, але й завдавали людям шкоди.

«Торік держава закуповувала препарат «лопінавір» по \$445 за упаковання. У той самий час, Мережа ЛЖВ, на кошти, надані Глобальним фондом для боротьби з ВІА/СНІДом, туберкульозом і малярією, точнісінько такий самий препарат купувала за ціною в п'ять (!) разів меншою — \$92, — розповів голова координаційної ради цієї благодійної організації Володимир Жовтяк. — Нам вдалося переконати виробника знизити ціну з \$445 до \$233». На чергових переговорах із виробником і постачальником препаратів було погоджено ще нижчу ціну — \$92. Відповідний лист надіслали на ім'я міністра, та документ раптово

ВПРИТУЛ

«загубився». І Мінздорів'я знову виставило державі рахунок на \$233. Після втручання громадськості лист таки знайшли, його взяли до уваги, й у присутності преси підписали договір на закупівлю препаратів за ціною \$92».

«Нині нас дуже турбує доля зекономлених грошей. На них пла-

Про це було повідомлено Вікторові Ющенку на координаційній нараді, присвяченій поширенню ВІЛ/СНІДу, і в персональному листі. Президент, як завжди, покритикував прем'єрку: «Хоча в поточному році на зазначені цілі в Державному бюджеті України передбачено 108 млн грн, з огляду на відхилення

Коли вдається достукатися до високих кабінетів, у перші дні якісь незначні зрушення помітні. Однак потім усе повертається назад. Аналогічно було й із рішенням про присутність представників громадських організацій під час проведення тендерів, врахування їхньої думки міністерством, участь у контролі за якістю медичної продукції. Проте ніхто нас нікуди не запрошує, ні про що не повідомляє, впливати на політику МОЗ ми не можемо».

«Попри всі заходи, до яких ми вдаємося, ціна на лікарські препарати у 2–2,3 раза вища, ніж середньосвітова», — додає Володимир Курпіта, директор департаменту Мережі ЛЖВ. На його думку, суттєво її знизити може Рада національної безпеки та оборони, визнавши поширення ВІЛ-інфекції загрозою безпеці держави та дозволивши закуповувати ліки безпосередньо у виробника, без участі дистриб'ютора. Проте це мало ймовірно, оскільки від цього напряму залежать тіньові доходи чиновників. ■

«У сфері закупівель лікарських препаратів і обладнання діють кілька фінансових угруповань, які створили систему отримання надприбутків»

нувалося придбати препарати для попередження передачі ВІЛ від матері до дитини, розширити лікування для п'яти тисяч українців, закупити препарати для постконтактної профілактики, — продовжує Володимир Жовтяк. — Міністерство ж на три місяці затягло цей процес. Зекономлені ж 41 млн грн, яких так не вистачає ВІЛ-позитивним українцям, можуть наприкінці року просто пропасти».

української заявки в сумі \$94,7 млн з боку Глобального фонду для боротьби зі СНІДом, туберкульозом і малярією, ці засоби не забезпечать лікування всіх ВІЛ-інфікованих і хворих», — заявив він.

Чи очікувати відповідної реакції від прем'єра? Володимир Жовтяк, принаймні, сподівається на це. «Вже впродовж чотирьох років ми постійно розсилаємо листи, проводимо акції, — розповідає він. —

Фоновий звук

Системи відображення інформації

- комутація та наладка роботи обладнання в приміщеннях площею від 100 до 100 000 м²
- гарантійна, сервісна та технічна підтримки
- розробка та впровадження нестандартних інноваційних рішень

Послуги "під ключ" - від розрахунків до запуску в експлуатацію

ПрессКом® TECHNOLOGY

тел./факс: (044) 585-97-27
www.presscom.ua

Песимісти з МВФ

АВТОР: СЕРГІЙ ЛУК'ЯНЧУК

Кредит Міжнародного валютного фонду не вилікує економіки України – хіба що «зіб'є температуру»

Пригадуєте сюжет коміксу про Теодора Драйвера з попереднього числа **Тижня**? Того, де українські можновладці настільки захопилися дискусією про використання МВФівських грошей, що перестріляли один одного? Хтось скаже – художнє перебільшення, гіпербола. Хоча насправді це дуже скромне зображення тих процесів та відчуттів, які породила як у владних колах, так і в суспільстві загалом перспектива отримати від МВФ (і витратити) дуже значну суму в \$16,5 млрд. Натомість найбільше турбуватися варто було б не про те, як роздерибан... освоїти ці мільярди. А як пошвидше пройти той, устелений аж ніяк не трояндовими пелюстками, шлях, який прогнозують для України посадовці МВФ на найближчі 2 роки.

КРЕДИТ – НАЦБАНКОВІ

Перипетії розгляду в Раді законодавчих змін, які, власне, уможливили отримання Україною стабілізаційної позики від МВФ, **Тиждень** розглянув у №45 від 14 – 20 листопада 2008 р. Нескладно помітити, що лейтмотивом якого не проголосованого закону, то запропонованих до нього численних поправок було бажання народних обранців спрямувати хоча б струмочок із очікуваної грошової річки на підтримку тієї чи іншої галузі економіки. Мовляв, давайте виділимо мільярдик-другий чи то селу, чи то енергетиці, чи то металургії.

У гру «як нам облаштувати кредит МВФ» включилися й такі на-

чебно серйозні та далекі від попелізму люди, як керівники металургійних підприємств (зокрема, «Запоріжсталі», «Дніпроспецсталі», Запорізького алюмінієвого та феросплавного комбінатів тощо). У своєму зверненні до вищого керівництва України директори прямо запропонували виділити частину кредиту МВФ на модернізацію меткомбінатів.

Подібні ідеї породили цілком очікувану реакцію «знизу». Автор був свідком того, як пасажери ківської маршрутки дуже швидко досягли консенсусу щодо найвигіднішої кредитної політики: мовляв, влада все одно гроші розкраде, тому їх потрібно віддавати народу по кількасот доларів «на душу».

Панове й товариші, можете не хвилюватися марно. Стабілізаційний кредит МВФ stand-by – а саме його отримає Україна – призначений єдиному отримувачу. А саме – Національному банкові Укра-

отримати від Фонду кошти за програмою так званої короткотермівової ліквідності (SLF). Цей інструмент було запроваджено для країн зі стійкими економіками, які наразилися на дефіцит коштів виключно через те, що їхні традиційні позичальники внаслідок «домашніх» проблем не мають змоги забезпечити кредитування. Голова МВФ Домінік Строс-Кан відверто заявив: для України, Угорщини, Ісландії та Пакистану SLF не підходить: у цій ситуації потрібні зміни в економічній політиці. Саме тому, щоб отримати кошти, уряд України мусив укласти з МВФ меморандум, а Рада – проголосувати антикризовий законодавчий пакет.

ГРОШІ В ОБМІН НА БІДНІСТЬ?

Таким чином, кредит МВФ – це не просто певна сума грошей. Це програма, основна дія якої розгоргатиметься протягом терміну креди-

Світлих часів, за оцінкою МВФ, варто очікувати не раніше 2011 року

їни. Який, у свою чергу, використовуватиме ці кошти для позик комерційним банкам, щоб відновити кругообіг кредитно-фінансової взаємодії в економіці. Тобто МВФівські гроші жодним чином не зможуть потрапити в реальний сектор безпосередньо: якщо навіть банк прокредитує той чи інший завод, то це будуть комерційні відносини саме банку й заводу. Так само й гіпотетичні звинувачення в неправомірному використанні чи навіть розкраданні кредиту можуть адресуватися лише Нацбанку.

Що ж до ролі інших державних устанів, то вона зводиться не до освоєння кредиту, а виключно до забезпечення тих умов, за яких МВФ погодиться надати черговий транш. На жаль, Україна не належить до тих країн, котрі можуть

отримати від Фонду кошти за програмою так званої короткотермівової ліквідності (SLF). Цей інструмент було запроваджено для країн зі стійкими економіками, які наразилися на дефіцит коштів виключно через те, що їхні традиційні позичальники внаслідок «домашніх» проблем не мають змоги забезпечити кредитування. Голова МВФ Домінік Строс-Кан відверто заявив: для України, Угорщини, Ісландії та Пакистану SLF не підходить: у цій ситуації потрібні зміни в економічній політиці. Саме тому, щоб отримати кошти, уряд України мусив укласти з МВФ меморандум, а Рада – проголосувати антикризовий законодавчий пакет.

Мова йде не про «лобовий» наслідок від іноземної позики – зростання сукупного зовнішнього боргу з 54,3% до 78,2% вітчизняного ВВП. Тут якраз усе зрозу- ▶

КРЕДИТНИЙ МАРШРУТ

МІЖНАРОДНИЙ ВАЛЮТНИЙ ФОНД
Ресурси для кредитування – \$200 млрд

ИСЛАНДИЯ
\$6 млрд

КРЕДИТИ

СЕРБИЯ
\$518 млн

КРЕДИТИ

УГОРЩИНА
\$15,7 млрд

КРЕДИТИ

ПАКИСТАН
\$7,6 млрд

КРЕДИТИ

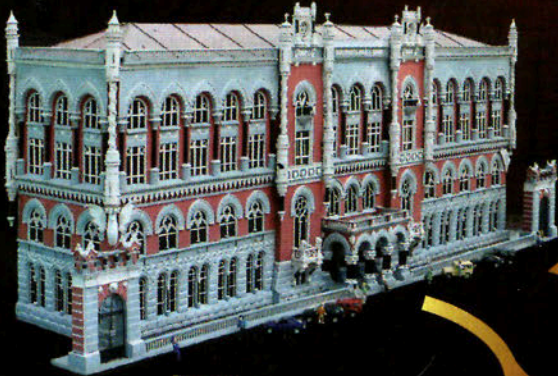

УКРАЇНА
\$16,5 млрд
Термін: 24 місяці
Перший транш – \$4,5 млрд під 4%

КРЕДИТИ

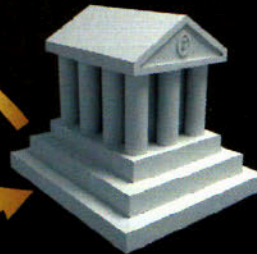
НАЦБАНК

повністю контролює витрати кредитних коштів

Валютні інтервенції для підтримки курсової політики держави

Позика

Комерційні банки

Компанії

Позика

Погашення кредиту починається за 2 роки

ПРЯМА МОВА

Дві мети кредиту

ЛЖЕЙЛА ПАЗАРБАЗІОЛУ
голова місії МВФ в Україні

ФОТО: РН

Перед Україною постали серйозні виклики в контексті погіршення глобальних економічних умов. Падіння цін на сталь, яка становить до 40% українського експорту, й різкий «розворот» зовнішнього капіталу призвели до значних напруг як у фінансовому, так і в реальному секторах економіки. У відповідь українська влада розробила комплексну програму відновлення економічної стабільності. МВФ підтримав ці зусилля. Рада управляючих схвалила надання \$16,5 млрд на умовах 24-місячного кредиту stand-by. Підтримана МВФ програма влади має дві ключові мети. Перша – забезпечити фінансову стабільність. Надання «життєспроможним» банкам позик через рекапіталізацію дозволить захистити економіку від потенційного кредитного дефіциту. Водночас швидкі дії щодо проблемних банків дозволять зміцнити банківський сектор. Ці заходи захистять домогосподарства та промисловість, надавши їм змогу й надалі мати доступ до фінансування. Друга мета – допомогти українській економіці швидко вийти з кризи. Вища гнучкість обмінного курсу дозволить Україні легше поглинати зовнішні шоків впливи, яких вона зараз зазнає. Влада має намір провадити ощадливу фіскальну політику в умовах фінансових обмежень. Її стратегія – забезпечувати зростання доходів населення відповідно до рівня інфляції. Щоб захистити найвразливіші верстви, програма передбачає додаткові, пов'язані з рецесією соціальні витрати: підтримку бідних, суттєвішу допомогу по безробіттю.

міло. Більше того, саме собою «життя в борг» не несе фатальних наслідків, якщо це допомагає покращити показники економіки.

Але якраз із цим і є найбільша проблема. За прогнозом МВФ, зростання реального валового внутрішнього продукту України в 2009 році має не просто скоротитись, а піти в мінуси. З +6% до -3%. Подібного спаду українська економіка не знала з часів буремних 1990-х. Починаючи з 2000-х, ВВП зростав темпами,

ПОКРАЩЕННЯ-2011

Не дуже вітає й певне вгамування інфляції. Вже наступного року вона має знизитися на 4,6% і становитиме не більше 17%. Однак не варто забувати, що урядові плани на цей рік передбачали менші темпи інфляції, ніж їх прогноз МВФ аж на завершення кризового періоду.

Планували купити собі імпортне авто, побутову техніку чи меблі? Ці плани можуть не реалізуватися, адже однією з головних вимог МВФ

Якщо для Заходу 1-2% зростання – це нормально, то для України це погано. А мінус 3% – дуже погано

що в деякі роки перевищували 7%. І тут – така жорстка «продатка».

На це хтось міг би заперечити: рецесія економіки є глобальним явищем, і наступного року скрутню доведеться всім країнам без винятку. Скажімо, для Ісландії прогнозований спад дорівнює -8,4% ВВП. За оцінкою агенції Fitch, загальна рецесія США, країн ЄС та Японії стане найсерйознішою з 1945 року. Це все правильно, та є одне «але» – показники зростання економіки для країн, що розвиваються, інакші, ніж для розвинених. Якщо для Заходу 1-2% зростання – це нормально, то для України – це погано. А мінус 3% – дуже погано. Більше того, в Росії, яка переживає зараз у металургійно-сировинному сегменті ситуацію не кращу, ніж ми, прогнози на 2009 рік обіцяють приріст у 3,5-4%.

Неминучий наслідок спаду ВВП – погіршення умов життя, що проявиться по-різному. Хтось на власному досвіді відчуже зростання безробіття з 6 до 9,5%. Ще більшу кількість людей очікує зниження щомісячних доходів. Номінально воно не таке вже й страшне: було в 2008 році зростання майже на 40%, у 2009-му стане трохи більше 10% – сумно, але не страшно. Проте з урахуванням інфляції це буде не зростання, а спад реальних доходів – аж на 8,7%.

до України є скорочення обсягу імпортованих товарів – майже на одну п'яту! Певна річ, що й економісти, й підприємці знайдуть чимало аргументів на користь відмови від експорту, адже це посилює попит на товари внутрішнього виробництва. Втім, ті представники середнього класу, кому доведеться купувати закордонський Lanos замість Renault чи Mitsubishi, навряд чи зрадіють такій перспективі.

Світлий часів, за оцінкою МВФ, варто очікувати не раніше 2011 року. Початок глобального відновлення економіки, ймовірно, розпочнеться в другій половині 2009 року. Ще за півтора року, перед 2011-м, Україна відновить властивий їй темп зростання ВВП (5-6%). Зате далі буде все чудово – інфляція перебуватиме на рівні 5-7%, дефіцит бюджету залишиться мінімальним, а резерви Нацбанку знову почнуть зростати. І МВФ тут не лукавить – причиною покращення стануть не надані ним кошти й навіть не заходи під забезпечення кредиту, а завершення світової кризи.

Таблетка розчинного аспірину може збити температуру, але невилікувати хвороби. Так, наданий Міжнародним валютним фондом кредитний аспірин нам не завдасть і не зашкодить. Але не від цієї установи, а виключно від української влади залежить, чи мине інфекційна хвороба, яку Україна підхопила від світової кризи, чи вона обернеться важкою й тривалою лихоманкою. ■

ДЛЯ ТИХ, ХТО ПРАГНЕ БУТИ ПЕРШИМ
ІНФОРМАЦІЯ ТА АНАЛІТИКА 24 ГОДИНИ НА ДОБУ

перший діловий

телевізійний канал

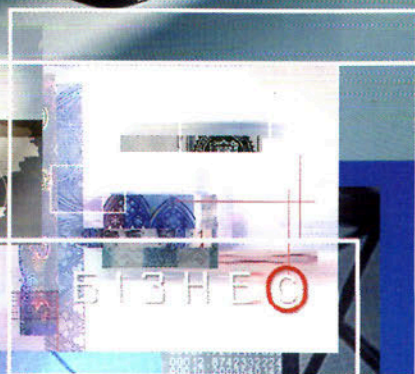
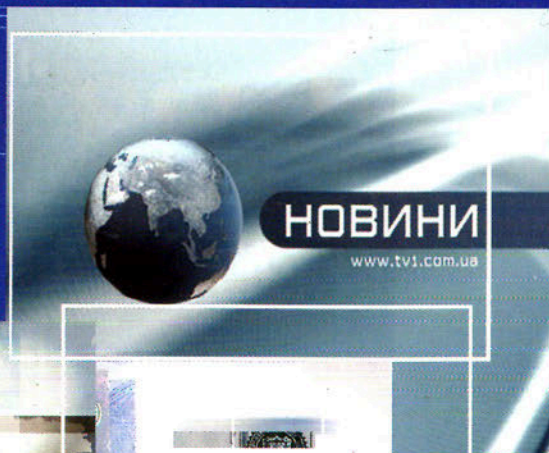
Спутник "Hellas Sat 2" 39o E
Частота прийому: 11.512 GHz,
Символьна швидкість: 30 000 SR
FEC: 7/8, Поляризація: H.

Україна, 04119, м. Київ
вул. Якіра, 13-б
тел/факс: +38 044 207 4717

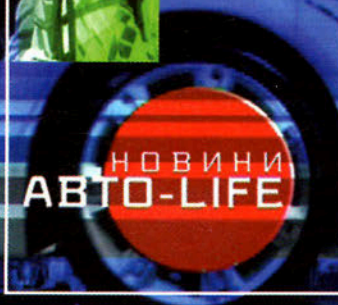
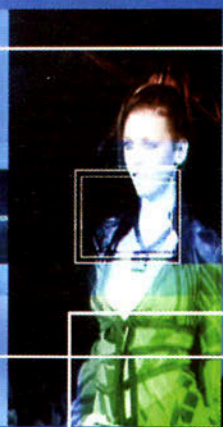
www.fbc.net.ua

www.tv1.com.ua

дивись в кабельних мережах твого міста

fashiOnline

Ліцензія Національного Радіо з питань телебачення і радіомовлення на правах користування каналами мовлення (на телерадіомовлення) серія НР № 2659 від 18.07.2006 р.

АВТОСТРАХИ

АВТОР: Валентина Кузик

Страхуючи авто, ретельно читайте договір

«Береженого Бог береже. — Анатолій, власник нової автівки, полюбляє крилаті вислови, і по дорозі не «літає», кермує обережно. — Страховки поки не купив, але збираюся. Хороший поліс коштіватиме грошей. Один мій знайомий просив агента, щоби йому найдешевший варіант підібрали, ну то йому зробили маленький платіж за рахунок великої франшизи (частини збитків, що в будь-якому разі не відшкодовує страхова компанія). А як сталося ДТП, нічого й не виплатили, причому знайомий усім жалівся, мовляв, яка компанія погана. Хоч сам той договір підписував, розумієте?»

ЧИТАТИ, ЧИТАТИ ТА ЩЕ РАЗ ЧИТАТИ!

Девіз «Клієнт завжди правий!» не діє там, де йдеться про гроші — впевнені «ображені» страховальники, котрим із різних причин не відшкодували збитків. «Мене просто ігнорують. То довідки мої загубили, то немає менеджера на місці, то бухгалтер захворів» — у

відчаї розповідає клієнт однієї з провідних українських компаній.

У страховиків — свої аргументи. «Людина хоче заплатити мінімально, а отримати страховку, котра «захистить» її чотириколісну власність від усього — й від подряпини, й від крадіжки. Саме тому інколи очікування страховальника не справджуються, бо він не хоче достеменно розібратися, за що сплачує гроші, не хоче прочитати договору або з'ясувати деталі в агента», — пояснює Максим Станнев, начальник управління з продажів автострахування СК «Нова». «Часто буває, що страховальник не уважно читає чи й узагалі не вважає за потрібне знайомитися з договором» — ділиться спостереженнями Андрій Куртасов, директор департаменту з урегулювання збитків СК «ПРОВІДНА».

Сімнадцятисторінковий документ, який запропонували кореспондентіві **Тижня** для ознайомлення в одній із СК дійсно не надихав на його прочитання. Принаймні до останніх розділів терпіння ледь вистачало, а як виявилось... даремно. Адже найцікавіше починалося десь аж зі сторінки дев'ятої. На них у разі настання страхового випадку постраждалому пропону-

вали надати страховій компанії близько десятка різних документів → від оригіналу цього договору до детальних фотознімків пошкодженого транспортного засобу. Як з'ясувалося, цей перелік ще не надто громіздкий. Деякі договори мають і по 15 (!) пунктів у таких переліках.

NOTA BENE

«Будьте пильні, підписуючи угоди з такими списками необхідних документів, оскільки ймовірно, що СК таким чином має намір зменшити кількість тих, хто візьметься за збір усіх «папірців», а отже, й отримає відшкодування», — застерігає Андрій Содоль, директор юридичної фірми «Аргумент Консалтинг». Він зауважує, що так звані підводні камені угод з автострахування, — це передусім час і спосіб повідомлення про страховий випадок. Наприклад, згідно з умовами договору про настання страхового випадку СК слід повідомити протягом трьох днів, а клієнт інформує за 4–5, що вже є підставою відмовити у виплатах або зменшити їх. Деякі клієнти, перетелефонувавши до страхової компанії та оповістивши про неприємну подію, вважають, що далі — справа техніки й дбайливих рук страховика. Тому забувають, що тільки письмова заява є легітимним способом повідомлення про страховий випадок.

Олександр Ваховський, начальник відділу страхування наземного транспорту СК «Альфа Страхування» найпильнішу увагу радить звертати на винятки та обмеження

ФОТО: ТЕНАДІ МІЧЕНКО

НА СТРАХ І НА СОВІСТЬ

Тиждень страхував новий автомобіль середнього класу вартістю 81 тис. грн, маючи вік водія 25 років та водійський стаж 5 років, у провідних страхових компаніях України

КАСКО «12+2»

Франшиза за всіма ризиками – 0%, франшиза за ризиками пошкодження не залежить від вашої провини в ДТП, франшиза за ризиком «незаконне заволодіння» – без обмежень місця й часу, покриття витрат на евакуатор до 50 км

5362,20 грн

GENERALI GARANT

КАСКО для легкових автомобілів (фізичні особи) «Індивідуальний пакет»

Франшиза за ризиком «незаконне заволодіння» – 7%, франшиза за ризиками «ДТП з провини водія, а також ДТП-вина не встановлена» – 1%, за іншими ризиками – 0%, на авто встановлена «тривожна сигналізація», відновлюваний ремонт відбувається на погодженному зі страховиком СТО

5337,25 грн

PZU Україна

КАСКО «V 1.6»

Франшиза за всіма ризиками – 250 USD (якщо при настанні страхового випадку за кермом авто перебуватиме інша особа, ніж страховальник, – безумовна франшиза у – 5%), виплата страхового відшкодування згідно з рахунками СТО, погодженими зі страховиком. З 23:00 год. по 06:00 год. авто – в гаражі або на стоянці під охороною, безкоштовна евакуація після ДТП (до 300 грн)

3863,70 грн

КАСКО «Індивідуальний пакет»

Франшиза за всіма ризиками – 0%, окрім ризику «Незаконне заволодіння» (5%), відсутність обмежень за порушення правил дорожнього руху та вашої провини в ДТП, щодо місця й часу незаконного заволодіння автомобілем, безкоштовна евакуація авто у разі ДТП

5402,70 грн

в угодах, адже саме їх вважає найпершою причиною непорозуміння і конфліктів. Приміром, договір може вимагати, щоби ваша автівка «ночувала» конче на стоянці, яка охороняється. Коли ж ви необачливо залишили її просто під балконом коханки й не знайшли вранці, то СК не відшкодує вам вартості легковика. Або ж «турботливий» договір зобов'язує вас їздити винятково на зимовій гумі взимку, а ви не «перевзули» вчасно свого «залізного коня», – це також привід відмовити у відшкодуванні.

Юристи радять звертати особливу увагу на перелік ситуацій, коли вам потрібна буде довідка з ДАІ чи міліції (в особливих випадках, які угода, на жаль, не конкретизує, вам можуть знадобитися навіть свідчення пожежників і гідрометеорологів!) і в разі потреби, подбати про неї.

Ще одна ложка дьогтю в любовних стосунках страховиків і страхувальників – СТО. «Наприклад, СТО може замість ремонту якийсь деталі наполягати на її заміні

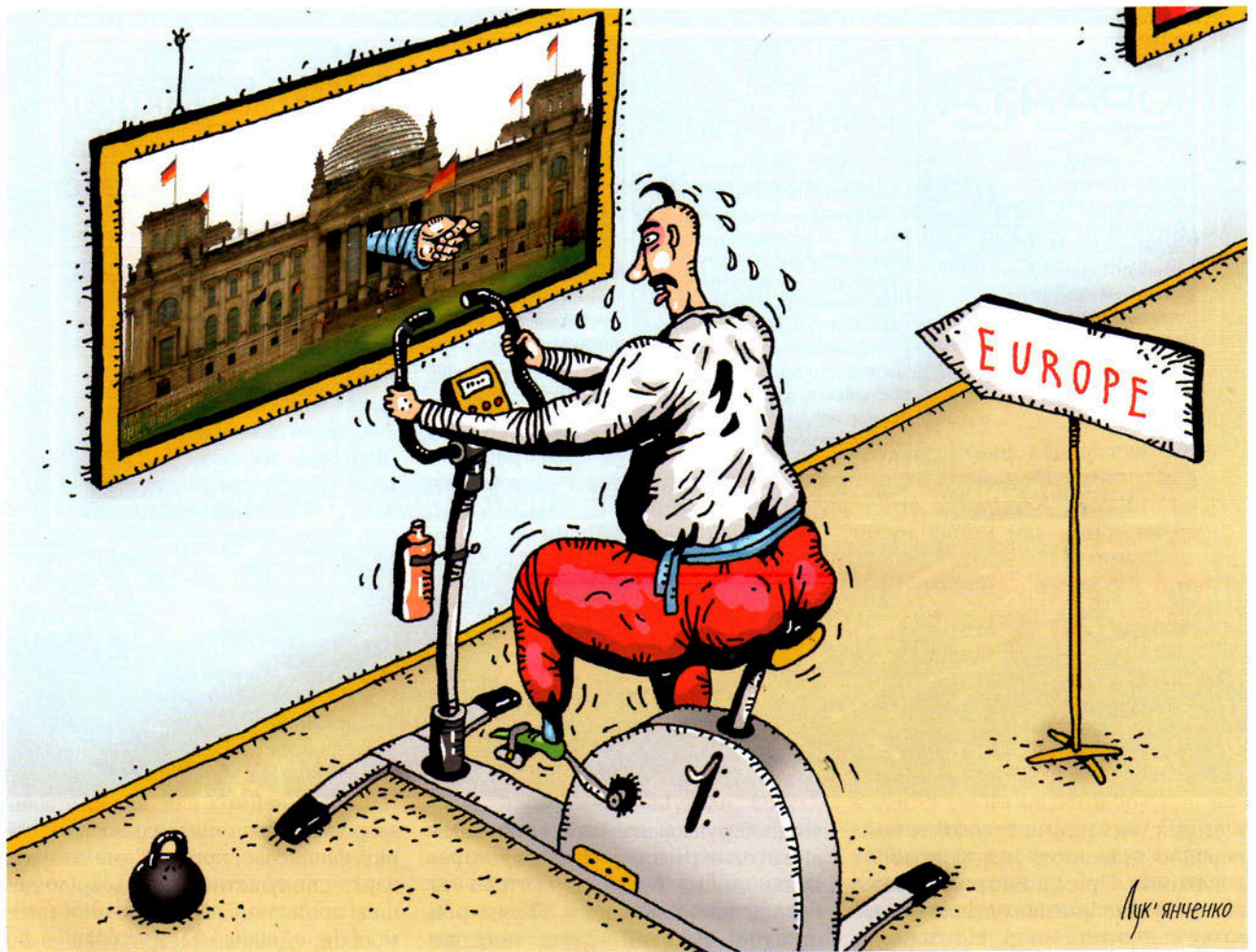
чи необгрунтовано збільшувати кількість годин ремонту. Як наслідок, рахунки часто бувають суттєво та безпідставно завищені. Певна річ, страхові компанії дуже неохоче оплачують такі неадекватні рахунки – коментує Олег Усов, начальник управління страхування транспортних ризиків НАСК «Оранта». А в одній із дрібних страхових компаній кореспондентів **Тижня** запропонували підписати договір, який надавав можливість страховикові зменшити розмір страхового відшкодування на 20% (!), якщо ремонт пошкодженого авто проводився не на тій СТО, котру «рекомендує» СК.

З КИМ ПО ДОРОЗІ

Проте навіть прийнята угода, як виявилось, ще не гарантує виплат. Тому експерти радять гуртуватися навколо надійних компаній. Орієнтуватися варто на тих, хто має більший стаж на ринку та розгалужену клієнтську мережу. На страхуванні, як на

здоров'ї, – не заощадиш навіть у період фінансової кризи. Саме тому не варто спокушатися на підозріло дешеві пропозиції зі страхування автомобілів. «Дешево застрахував – це ніби застрахував тільки стіни будинку, а дах, ремонт, побутову техніку – ні, бо вирішив зекономити», – метафорично жартує один із користувачів інтернет-форуму, присвяченого авто. Страховики та юристи менш образні, та не менш конкретні: компанії, котрі проводять політику занижених цін або займаються винятково чи здебільшого транспортним страхуванням, навряд чи можна вважати надійними. Адже швидше за все їхня фінансова стабільність може опинитися під загрозою, особливо в кризовий період падіння продажів машин. «Але навіть криза не без позитивних наслідків. Закладаюся, що їздити будуть набагато обережніше, адже навіть найменша ДТП – це витрачені гроші та зіпсовані нерви» – резюмував співробітник однієї зі страхових компаній. ■

Берлін тягне час

Європа з Ейфелевої вежі

АВТОР: Любош Палата, редактор чеської газети Lidové noviny, з Парижа

Європа виглядає з Парижа інакше, ніж із Берліна, не говорячи вже про Варшаву чи Київ. Останні півроку Париж – це столиця головної в Європейському Союзі держави, це столиця Європи, хоча більшість французів досі тишаються думкою про те, що вона нею ніколи й не переставала бути.

Тому французькому президентові Ніколя Саркозі ніщо не перешкоджає всі-

тися в літак і, нікого не питаючись, від імені Європи узгодити перемир'я у війні між Росією та Грузією. «Коли росіяни напали на Грузію, Вашингтон не відреагував, НАТО раптом десь пропало. Те, що існувало, – було ЄС. Ми втрутилися, й росіяни не дійшли до Тбілісі; президент Саакашвілі надалі перебуває при владі. Росія залишилася ізольованою при визнанні Абхазії та Південної Осетії. Це важливо», – говорить паризький елігантний євродепутат і впливовий радник Саркозі Ален Ламасур. Французам неважко працювати з росіянами. Вказує на це й той факт, що

найгарніший паризький міст через Сену досі називається іменем передостаннього російського царя Александра III, до того ж прикрашений царською символікою. Протягом шістдесяти післявоєнних років у французькій еліті вкоренилася глибока недовіра до Сполучених Штатів, які відібрали у Франції та Європи світове визнання, й велика ілюзія про Росію, котра має стати для Європи, тобто Франції, союзником у позбавленні США їхньої домінації.

З Парижа України не видно. Вона загрозливо далеко, набагато далі, ніж

АВТОР: Марчін Бобровський, Бремен, спеціально для Тижня

Україна в ЄС ослабить вісь Франція – Німеччина

Навіть коли якась тема стоїть на порядку денному лише спорадично, в Європейському Союзі суперечки не уникнути. Тоді як поляки, балтійці, британці та шведи намагаються якомога швидше розпочати з Україною переговори про вступ до Союзу, інші, особливо старі члени ЄС, не хочуть про це й думати. Передусім Німеччина. Якщо колишній президент Польщі Александр Квасневський ще в грудні 2004 року закликав прийняти Київ до європейського клубу, німецький єврокомісар Гюнтер Фергойген, до 2004-го відповідальний за розширення Союзу, відразу влаштував Києву холодний душ. Згода на майбутній вступ після однієї лише перемоги демократії «не стоїть на порядку денному», заявив він із Брюсселя. Подібне звучало й з уст інших німецьких політиків.

У цій позиції донині нічого не змінилося. Німецькі критики швидкого зближення ЄС та України вказують насамперед на недостатні реформи й непевну внутрішньополітичну ситуацію в Києві, в чому їх

переконав недавній розвал коаліції у Верховній Раді. До того ж, провідним політикам здається, що давши Україні європерспективу, вони викличуть новий конфлікт із Росією. А в німецькій політичній думці усталилася традиція, за якою добрі відносини з Росією мають надзвичайну важливість, а інтереси сусідів – ні.

Та це не єдині причини. Як і інші європейські держави, Німеччина відчуває «втому розширення». Приєднання центрально- та східноєвропейських держав у 2004 та 2007 ро-

Для Німеччини добрі відносини з Росією мають надзвичайну важливість

ках не минулося так просто. Нове гасло звучить як «глибина замість ширини». Німеччина разом із Францією вважають себе двигунами європейської інтеграції, що в майбутньому має зробити з ЄС політичного й економічного глобального гравця. Поруч зі США та азійським блоком на чолі з Китаєм, Японією та Індією. І тут потрібне взаємне поглиблення, щоб на світовій арені можна було виступати як єдність. Але чим більший ЄС, тим важче її досягти.

Ще один аспект – поділ влади. Нові члени переважно євроскептики. І, наприклад, в особі Польщі до ЄС вступила порівняно велика кра-

їна з певними політичними амбіціями, хай навіть поки що Варшава не може виявити всю свою вагу через внутрішні чвари та наразі невелике економічне значення. Із прийняттям такої держави, як Україна, що була б п'ятою за чисельністю населення в ЄС, політична вага пересунулася б іще далі. Далі від зацікавлених у глибшому політичному об'єднанні Франції та Німеччини й ближче до східноєвропейців, скандинавів і британців, яким миліша менша інтеграція.

Особливе значення у ставленні Німеччини до українських євроамбіцій посідають дебати про вступ до ЄС Туреччини. Канцлер Ангела Меркель проти приєднання цієї країни й натомість пропонує їй «привілейоване партнерство». Коли ж дати Україні європерспективу, то і з членством Туреччини більше не можна буде зволікати. Що означатиме подальшу втрату влади на німецько-французькій осі.

Ось тут-то й зачалася небезпека для України. Якщо вдасться запровадити привілейоване партнерство з Анкарою – це також може стати альтернативною моделлю для Києва. А отже, повноцінне членство відкладеться в довгу-предовгу шухляду. З німецького та європейського погляду, в цьому була б очевидна перевага: обидві країни стають політично та економічно пов'язаними з ЄС, але водночас не беруть участі в ухваленні важливих рішень. Ось чому Берлін так тягне час. ■

Туніс, Алжир або Марокко, нарешті далі ніж Єгипет чи Ліван. Мільйони тунісців, алжирців та інших, яких у Франції об'єднують під поняттям «мігранти з Магрибу», є складовою французького повсякдення. Вони – одна з його основних проблем. Уже в Нансі, колись робітничому передмісті Парижа, куди ви доїдете приміським потягом за десять хвилин, це є невіршуваною проблемою. «Так, іноді тут підпалюють якусь автівку, є квартали, де вже сама присутність поліцейської машини викликає напруження. Ми намагаємося не провокувати. Найгірше, що могло б статися, – це викликати конфлікт, коли б проти нас піднялися цілі вулиці», – говорить дещо розпачливо офіцер поліції

з тієї далеко не найгіршої частини Парижа. Молоді нащадки мігрантів не мають освіти, не мають роботи. Вони не зносять Франції, в якій живуть, але назад до Африки їм повертатися не хочеться.

Українців у Парижі нема. Тобто вони є, але їх не більше ніж поляків, чехів, американців, а про росіян, яких скрізь багато, не йдеться. І все ж Франція зважає на Україну. До цього її змусило головування в ЄС, війна в Грузії та галасливий тиск країн на кшталт Великої Британії, Польщі або Чехії. «Ми дали Україні статус асоційованої країни. Це більше, аніж стратегічне партнерство з Росією. Це можливий максимум», – говорить про останній саміт ЄС-Україна французький дипломат у

своєму офісі недалеко від паризького Будинку Інвалідів. І перераховує, що від початку головування Франція постійно гасить пожежі: «Ірландія відкинула Лісабонський договір, війна в Грузії, тепер фінансова криза...». А потім на одному диханні додає: «Союз повинен мати Лісабонський договір, щоб бути дієвим, бо інакше вперед не просунемося». Вперед тут, у Франції, означає і в напрямку до України, до партнерства з Росією, до рівноцінних стосунків із США. В напрямку до того, щоб Париж знову став одним із найважливіших міст світу. Щоб Ейфелева вежа не запалювала союзну синяву лише протягом піврічного французького головування, але постійно. Тому що Франція – це Європа. Принаймні тут у Парижі.

Сталь і пара

АВТОР: Марія Старожицька, Київ-Донецьк-Київ,
ФОТО Андрія Ломакіна

В Донецьку про роботу домовляються з Богом

Мені пощастило відвідати Донецьк у день матчу «Шахтаря» з київським «Динамо». Зранку місто було порожнім. Чисте, прозоро-осіннє повітря з легким присмаком диму, вигладиве мереживо парку кованих скульптур і сувора велич собору, де йшов антикризовий молебень — такі сьогодні замовляють практично

прошу хліба тільки на день насущний...». Храм святого Інокентія Маріупольського, де отець Георгій уже три роки є настоятелем, розташований у металургійному серці Донбасу — на ЗАО «Донецьксталь», яке й далі називають Донецьким металургійним заводом, головному підприємстві міста.

ЗАПАС МІЦНОСТІ

Із десяти тисяч робітників ще нікого не звільнено, заробітну плату за жовтень виплачено, в листопаді роботи лише на чотири дні на тиждень, далі — повна невизначеність. При цьому і пересічні громадяни, й міс-

Православні знають, чим цей світ має завершитися, тому варто просити хліба тільки на день насущний

всі підприємства регіону. На Донецькому електротехнічному заводі антикризовий хресний хід щойно пройшов — як належить, з іконами та хоругвами, всі цехи святою водою окропили. За словами протоієрея Георгія Гуляєва, котрий провів цю службу, передусім він молиться за те, аби було терпіння й не було озлобленості. «Криза — як війна, — розповідає отець Георгій, можна стати героєм, а можна — зрадником. Не скажу, що православні — песимісти, але ми знаємо, чим цей світ має завершитися, тому сам

цева влада ставиться до проблеми однаково: «Бог дасть, переживемо». Все просто — практично за два місяці металургія з годувальниці регіону перетворилася на тягар. Що саме сталося, розуміють і вогнепорник ДМЗ 5-го розряду Сергій Гульчук, і заступник голови Донецької міськдержадміністрації з питань промисловості Олександр Хохитва — тільки перший пояснює дещо емоційніше, з відповідною до нагоди лексикою. Приблизно так: галузь виявилася заручницею ситуації — на внутрішньому ринку про-

дукцію металургійних підприємств Донбасу — 279 підприємств, понад 400 тисяч співробітників — практично не споживають, а конкурувати з іншими світовими постачальниками, насамперед Китаєм та Росією, за умови світового падіння цін виявилось неможливо. Реальна економіка — продажна ціна не відповідає собівартості — пухир луснув. Відтак готова продукція переобтяжує склади, з двадцять однієї доменної печі в регіоні десять уже зупинено, відповідно, вдвічі менше потрібно коксового вугілля, тому

Всі 279 металургійних підприємств Донбасу завмерли в очікуванні росту світових цін на свою продукцію

доводиться відмовляти шахтарям у придбанні їхньої продукції — ланцюгова реакція. Вперше за багаторічну історію показового благополуччя за жовтень не отримали заробітної плати працівники шахти імені Засядька. Їх переконують, що проблема тимчасова, просто непродане вугілля лягло тягарем на склади... Але такі обіцянки тільки дратують. Шахтарі знають, що в налагодженому механізмові їхньої співпраці з металургами один збій тягне за собою цілу низку, аж до перспективи повної зупинки галузі.

«Ми недооцінюємо те, що відбувається. Звичайно, це не місяць і навіть не два, може, й рік, — так відповів **Тижню** пан Хохитва на запитання про його власну оцінку глибини кризи. При цьому на пресконференції він повідомив місцевим журналістам, що все перебуває під контролем, жодного працівника в галузі через кризу не буде звільнено, бо кадри тут цінують, попит на фахівців є і вакансії ще є. Далі я мала нагоду спостерігати хід наради міських та районних голів Донецької області щодо завдань місцевої влади в

умовах кризи. «Втрати є і будуть, — рішуче заявив голова Донецької облдержадміністрації Володимир Логвиненко. — Всі прогнози, що оприлюднюються, не мають нічого спільного з реальністю, вони на рівні політичних гасел і є ними по суті». Але, замість того, аби хоча б спробувати вирішити так чітко окреслену проблему кризової діагностики, фахівці з оплати праці інформували учасників наради, скільки громадян і як саме досі приховували свої заробітки, вважаючись безробітними або тимчасово працюючими, і як ►

Ігор Стахов поспішає до двотижневої Полінки, народженої на початку металургійної кризи – 2008

саме відокремлювати таких від «справжніх» безробітних, якщо такі з'являться. В тому, що хвиля безробіття насувається, сумніву ні в кого немає, але заявити про це «для преси» місцева влада не ризикує. Судячи з усього, на Донбасі вирішили використати російський досвід поведінки під час кризи – не інформувати, а заспокоювати. Хіба що міський голова Олександр Лук'яненко запевняє, що наявних

всі печі. Відтак масове звільнення фахівців може розпочатися після новорічних свят – саме такий запас міцності є у власників металургійних підприємств, як вдалося нам дізнатися «без запису».

ГРОШІ НА «ЧОРНИЙ ДЕНЬ»

Першою від кризи, що спіткала вітчизняну металургію, постраждала дуже маленька дівчинка. Раніше за народження дитини працівники

шкідливість виробництва». – Але дуже важко не знати, скільки саме триватиме ця ситуація, ще й жодним політикам уже немає віри – так країну в глухий кут загнали, що не один рік виводити».

Хто винен і що робити – ці два одвічні питання ставлять собі всі, кого ми зустрічали в Донецьку – від водіїв, що насправді є металургами, але у звільнений від роботи час грачуть на власних автівках, до продавців у бутіках, у яких водночас різко зменшилося число покупців – гроші в людей ще є, стверджують вони, але ті їх уже тримають «на чорний день». Вони й самі роблять так само, але коли буде чорний день, не знають і фахівці з чорної металургії. І в цьому – головна проблема цих днів «передчуття війни». Те, що криза є світовою, виявилось не пом'якшувальною, а обтяжливою обставиною для власників підприємств і уряду: люди дивуються – якщо світові аналітики передбачали її заздалегідь, чому вітчизняні політики принаймні з цього регіону та металеві олігархи не змогли вжити відповідних заходів? Адже про те, що українська металургія є неконкурентоздатною через застарілі технології, відомо було чи не з десяти років. Металурги та шахтарі вже їдуть до Києва – принаймні, їх більшість у нашому потязі. Але поки що йдеться не про протестні акції – скориставшись додатковими вихідними, виїжджають у розвідку, чи є робота в столиці.

Ситий, на їхню думку, Київ донецчан уже дратує – принаймні, хлопці в помаранчевих шаликах, поцікавившись, звідки ми, відреагували аж надто емоційно. Але було це ще перед матчем «Динамо» – «Шахтар», в якому «Шахтар» за шаленої та відчайдушною підтримки трибун, як відомо, забив єдиний, але переможний гол. За жартом жеребкування, у півфіналі Кубка України ці дві команди знову зустрінуться в Донецьку.

До того часу перспективи гартування сталі в регіоні мають окреслитися більш чітко. Як стверджує отець Георгій, і він, і профспілки поки що однаково вважають, що просити об'єктивно неможливого – значить штучно погіршити ситуацію. Але не в разі, якщо справді йтиметься про хліб на кожний день. ■

Коли буде чорний день, не знають і фахівці з чорної металургії

вакансій у житлово-комунальному господарстві міста вистачить на всіх вірогідних звільнених. Ось тільки де місто візьме гроші, якщо головний бюджетний поповнювач, ДМЗ, зупиниться повністю...

Єдине, що працює на підприємстві так, як завжди, чотири рази на добу засвідчуючи життєздатність найстарішого підприємства ще Юзівки – так раніше звався Донецьк – гудок. Унікальний агрегат чути на 36 кілометрів, і разом зі звуком у повітря викидається три тонни пари. Проблем із парою не буде. Якщо ж до кінця листопада на ринку сталі не відбудеться змін у сенсі підвищення ціни на метал, зупиняться

ДМЗ отримували по 10 тисяч гривень, але ще два місяці тому підприємство скасувало всі соціальні виплати. А Полінка народилася 6 листопада. Втім, щасливий батько, електрогазозварник Ігор Стахов, не шкодує за втраченим, й чотириденний робочий тиждень йому зараз у нагоді – турбот вистачає на обох батьків. «Хвилює лише, що немає визначеності, – ділиться він. – Скільки питав у знайомих на інших підприємствах – всюди те ж саме. І роботи як такої немає, що б вам не розповідали. Якийсь час ми готові чекати, – стверджує хлопець, кладучи в сумку щойно отримані пакети молока, яке ще видають «за

Більше **30 LED-екранів у Києві** та понад **70 LED-екранів у регіонах!**

Ефективна реклама у найкращих місцях!

Тільки сьогодні!

Тільки на зимовий період!

Неможливе стає можливим!

500 на місяць!
у.о.

1 у.о. = 5,05 грн. ТОВ «Хайлен Едвертайсмент»

Реклама на

LED-ЕКРАНИ

за ціною
білборду!

Увага! Кількість акційних пакетів обмежена!

LED-екрани (великі вуличні світлодіодні екрани) – це новітні світові технології зовнішньої реклами, які дозволяють рекламодавцю проводити ефективні кампанії, спрямовані на отримання швидкого результату. Протягом 2008 року спостерігалось значне зростання кількості цих рекламоносіїв і сьогодні в Україні існує близько 100 LED-екранів, встановлених у найкращих місцях усіх великих міст. LED-екрани дозволяють збільшувати цільову аудиторію рекламної кампанії за рахунок подання яскравого анімаційного рекламного матеріалу, що привертає увагу у 5 разів більшої кількості людей, ніж статичний білборд. Крім цього, значно зростає якість контакту, оскільки динамічне зображення ефектно виділяється на фоні іншої зовнішньої реклами та позитивно сприймається цільовою аудиторією.

NI-TECH
advertisement

Замовляй зараз!

469-25-49

www.hta.com.ua

Чому це краще, ніж білборди? **Тому, що вигідніше!**

Без кремлівської

башти

Російські регіони – перспектива незалежності

«**Ч**и є щось таке, що не розпалося б на свої складові частини?» – за легендою, ці слова промовив Будда незадовго до своєї смерті. Історія знає багато імперій, більше 70. Сучасна історія – лише 24. Тенденція зрозуміла – рано чи пізно, але імперії розпадаються. Завжди. В цій темі номера ми намагалися дослідити точки можливого розколу Росії на менші, більш стійкі та природні утворення. Проблема Російської Федерації не стільки в економіці залежній від ціни на нафту, яка стрімко дешевшає (аналогічний процес призвів до розвалу Радянського Союзу), скільки у відсутності ідеї, яка б переконливо пояснювала всім етносам Федерації, чому їм потрібно жити в чужій державі, а не у власній. ■

ЗМІСТ:

КАВКАЗЬКІ БРАНЦІ

Інгуші незадоволені підсиленням осетинів
СТОР. 44

ЗЛІШІ ЗА ЧЕЧЕНЦІВ

Репортаж Тетяни Чорновіл
про тивинський націоналізм
СТОР. 46

ЛІНІЇ РОЗЛОМУ

Які нові країни можуть з'явитися на мапі Росії
СТОР. 50

КОНТУРИ СУВЕРЕНІТЕТУ

Сім протодержав,
створених Путіним
СТОР. 52 ■

Кавказькі бранці

АВТОР: Мацей Фальковський,
Центр східних досліджень, Варшава, спеціально для **Тижня**

Війна з Грузією посилила сепаратистські настрої серед чеченців та інгушів і збільшила лояльність до Москви черкеських народів

Події, що відбулися на Кавказі після розвалу СРСР засвідчили, що політична, економічна, суспільна, та передовсім ментальна єдність Кавказу донині є цілком реальною. Участь охочих із Північного Кавказу у війні в Абхазії (1992–1993 роки) та Південній Осетії (1990–1992 роки), діяльність витиснутих із Чечні бойовиків у Панкиській ущелині на території Грузії (1999–2002 роки), контакти між північнокавказькими й азербайджанськими ісламістами, проблема поділених кордонами народів (лезгинів, осетинів, адиго-абхазьких етносів) – усе це вказує на сильні зв'язки, що поєднують обидві частини Кавказу. Тому перший після 1994 року відкритий збройний конфлікт на Південному Кавказі та визнання Росією незалежності грузинських республік вплине на політичну ситуацію і в російській частині регіону.

ПОВАГА ДО СИЛИ

Популярне останнім часом твердження, що сепаратизм північнокавказьких республік після дій Росії у Грузії може зрости, значною мірою є спрощенням. Із огляду на відмінну внутрішню ситуацію у цих республіках, на протилежні версії історії північнокавказьких народів, претензії й етнічні конфлікти, сприйняття нещодавніх подій у Грузії є надто розмитим.

Реакції мешканців Північного Кавказу на війну в Грузії можна поділити на три типи, залежно від республіки, в якій вони проживають, й етнічної приналежності. Зрозуміло, повну підтримку дій Росії здобули в Північній Осетії, де рівень антигрузинських настроїв є традиційно найвищим. Подібну реакцію можна було зустріти й серед адизьких (черкеських) народів, які проживають у західній частині Кавказу: кабардинців, черкесів, адигеїв, абазинів. Їхня позиція була спричинена не так симпатією до осетинів, скільки почуттям сильних культурних зв'язків із Абхазією й абхазами.

Порівняно невеликим ехом російсько-грузинський конфлікт відгукнувся в Дагестані та серед таких народів, як балкари, карачаївці чи ногаї (тюркомовні народи). Поміж них теж переважали настрої підтримки російської влади (особливо це стосується Дагестану).

Чечня нині має найвищий рівень автономії серед російських регіонів

Виразного засудження російська політика щодо Грузії зазнала натомість у Інгушетії. Його причиною були не антиросійські, а тим паче прогрузинські настрої, а лише ненависть до осетинів, умотивована багаторічним територіальним конфліктом за Примський район. Подібну, хоч і не настільки радикалізовану реакцію можна було спостерігати в Чечні (ставлення чеченців до осетинів співзвучне інгуському). Такий підхід зумовлений, між іншим, розчаруванням політикою подвійних стандартів Кремля («російська влада визнає незалежність Абхазії та Південної Осетії, а Чечня того не гідна»). При цьому, президент Чечні Рамзан Кадиров цілком підтримав рішення Москви

про визнання обох республік, а в межах російського контингенту військ у Грузії воювали повністю сформовані з чеченців спецбатальйони Міністерства оборони РФ «Схід» і «Захід».

На перший погляд могло видатися, що, беручи участь у конфлікті в Грузії, Росія посягає на власні позиції на Північному Кавказі. Однак реальність є значно складнішою.

Певною помилкою, якої припускаються чимало – особливо європейських – аналітиків, журналістів і політиків, є погляд на Північний Кавказ крізь призму Чечні. Це зрозуміло з огляду на драматичні події, що відбулися в республіці останнім часом, але такий погляд на цілий регіон – необ'єктивний. На протигагу Чечні сепаратистські настрої в решті республік Північного Кавказу завжди були маргінальним явищем.

Хоч прозвучить це дещо стереотипно, величезну роль у кавказькій політиці надалі відіграє сила. Мешканці регіону поважають силу, й формують своє ставлення до подій під її впливом. Крайнім доказом цього є факт, що серед кавказьких народів Володимир Путін сприймається як рішучий і безкомпромісний політик. Кроки Росії на Кавказі також розцінили як виконання обіцянок не залишити власних союзників у біді.

Свою роль відіграв вплив антигрузинської пропаганди на російському телебаченні, яке нерідко є єдиним джерелом інформації для жителів регіону. Спираючись на наявні ЗМІ, більшість населення Північного Кавказу переконана, що своїм збройним втручанням Росія вчинила слушно та справедливо, бо ж захистила осетинів від загрози геноциду.

Ці чинники сприяють зміцненню позиції Росії в Північній Осетії, Дагестані, Кабардино-Балкарії та Карачаєво-Черкесії. Їхні правлячі еліти, так само як і суспільства, упевнені, що не мали б можливості ви-

Партизани не здаються

ГРАВІС: ПІВТО НІЛ

Регион Кавказ

жити без Росії, без дотацій від російського уряду, що досягають рівня 80–90% бюджету таких республік, як Дагестан або Інгусетія. Фактом, який блокує розвиток тенденції до поширення сепаратизму, є також страх з приводу виникнення нищівних етнічних конфліктів, після отримання незалежності (більшість республік має багатоетнічний склад населення).

ЧЕЧЕНСЬКИЙ ПАРАДОКС

Єдиною республікою, в якій наслідки втручання в грузинський конфлікт принесуть Росії радше втрати, є Інгусетія. Безумовна підтримка осетинів і курс Москви на фактичне створення Великої Осетії (через поступову інтеграцію Південної та Північної Осетії) спричинить зростання розчарованості серед інгушів. Вони почуваються скривдженими, оскільки поза вірністю Москві (у 1990-х роках вони не підхопили незалежницьких прагнень близьких

їм культурно й етнічно чеченців), були покарані нею відібраним Приміського району та постійною підтримкою їхніх смертельних ворогів.

В умовах дестабілізації, що зростає, у внутрішній ситуації в Інгусетії, пов'язаної в тому числі з діяльністю ісламських бойовиків, клановою боротьбою та неспроможністю ненависного режиму экс-президента Мурата Зязікова, ще донедавна підтримуваного Кремлем, це розчарування може перетворитися на антиросійські настрої та зумовити ще більшу активізацію збройних рухів проти чинної влади. Хоч і не дуже імовірно, але не можна виключати появи в Інгусетії й сепаратистських тенденцій.

Визнання незалежності Абхазії та Південної Осетії може також укріпити чеченський сепаратизм, який не зник, а отримав інші обриси. Його представляє нині чеченська влада на чолі з президентом Рамзаном Кадіровим. Рамзана та людей із його політичного табору можна назвати «прихованими» сепаратистами, які, зазнавши поразки у відкритій війні за незалежність, вирішили формально залишитися лояльними Москві,

а реально прагнути до поступового самостійнення від Росії.

Ця політика приносить результати, Чечня нині має найвищий рівень автономії серед російських регіонів. Поза внутрішнім спокоєм сепаратистські тенденції та епос боротьби за незалежність і далі досить сильні серед чеченців. Кроки Москви щодо Абхазії та Південної Осетії можуть посилити ці тенденції, оскільки сприймаються в Чечні як політичний парадокс. Стосується це не лише факту визнання незалежності цих республік, але також і пояснення необхідності введення військ до Осетії як відповідь на «варварську» атаку грузинської армії на Цхінвалі. В Чечні добре пам'ятають ще 1994–1995 та 1999–2000 роки, коли російська армія рівняла з землею Грозний і вбила тисячі власних громадян. Ніхто тоді не кричав про гуманітарну катастрофу та не переймався долею чеченців.

Слід пам'ятати, що чеченський сепаратизм розвивається незалежно від російської політики на Кавказі, — тому останній конфлікт у Грузії швидше за все є лише символічним внеском у його зміцнення. ■

Зліші за чеченців

АВТОР: Тетяна Чорновіл (Кизил – Київ), спеціально для **Тижня**, **ФОТО** автора

**У російській
Республіці Тива етнічні
росіяни ввечері
бояться виходити
з дому**

«У ввечері на вулицю не виходь», — почула я застереження власників «Газелі», які підвозили мене від Абакана (Республіка Хакасія) до столиці Тиви Кизила. Потім це саме довелося вислуховувати разів із десять протягом чотирьох днів.

Після цього попередження починаеш уважніше озиратися на вулицях. Удень столиця Тиви — провінційне місто Російської Федерації: скрізь написи російською, «рублені ізби», слов'янські обличчя. Але ввечері, й на вулицях залишаються тільки азіати, «руссіє» як кризь землю провалилися, а разом із ними зникла й міліція, якої вдень хоч греблю гати.

Виходжу ввечері з готелю й запитую про це трьох тивинських джигітів, які відпочивають на парковій лавочці. «Гуляти в Кизилі ввечері справді не можна», — підтверджують хлопці. «Чому? Тому, що любимо ножичком різати. Розумієш, традиція в нас така. Ось у мене три ножові поранення», — гордо відповідає один із тивинців. «Тож, правду пишуть в Інтернеті, що ви «руссіє» ріжете?» — ставлю запитання в лоб. Хлопець одразу міняється в обличчі. «Ти ставиш неправильні запитання», — шепоче він із явною підозрою.

Житель сусідньої з Тивою республіки хакасець Віктор таксує між Абаканом і столицею Тиви. «Тивинці

будуть вам розповідати, як вони люблять «руссіє». А насправді більшість не проти повторити погроми росіян, які тут були на початку 1990-х. Навіть нас, хакасів, тивинці ненавидять. Вони вважають, що ми запродалися Росії. Тут навіть останній п'яничка — націоналіст, — емоційно обурюється таксист.

Він попередив журналіста **Тижня**, що також варто втриматися від поїздок у Західну Тиву, де етнічних росіян майже не залишилося. Певна річ, проблему «в Тиві ріжуть «руссіє» не слід аж так перебільшувати. Авторка статті кілька разів поночі ходила Кизилом і ніхто її не зарівав. Також «ріжуть» не лише «руссіє». Для тивинської молоді дуелі на ножах — це питання авторитету.

«До речі, це росіяни нас навчили», — пояснює дивну традицію різати ближнього свого Ігор Бадра, місцевий опозиціонер і экс-міністр. За його словами, СРСР засилав у Тиву зеків, які намагалися ставити місцеве населення на ножі, й тут уже тивинці згадали, що саме вони колись були передовим загonom Чингісхана... «В селі Каа-Хем ра-

**«Більшість тивинців
не проти повторити
погроми росіян, які
тут були на
початку 1990-х»**

ніше жили українці, справжні бандерівці, дуже люті були до тивинців — ілюструє свою думку Бадра, — а тепер там жодного українця чи росіянина — всі повтікали. Навіть чеченці визнали, що, порівняно з нами, вони цивілізованіші люди».

Жіночка з відділу статистики кизилської лікарні швидко допомоги на запитання, скільки «порізаних» щодня привозять — відпо-

віла: «Двадцять!» І це на маленьке стотисячне місто! Є поміж них і «руссіє». «Але не так багато, як раніше. Ви знаєте, ми навчилися бути обережними. На вулицю ввечері не виходимо», — сказала лікарка, етнічна росіянка.

«Росіяни тут у меншості, та й пригноблені», — цю фразу від етнічних росіян я чула в Тиві неодноразово. Дві дівчини зі «Сбербанку», зокрема, поскаржилися, що росіянам у Тиві складно зробити кар'єру, бо на посади начальників беруть винятково тивинців. Псаломщик Олексій із Троїцької церкви, на якій час від часу з'являються написи «Наглиє руссіє, вон із Тиви» розповів, що росіяни й далі тікають із республіки, додавши: «Є такі, котрі, навпаки, сюди приїжджають, але це — наркомани, для них тут рай».

**ЛОЯЛЬНІСТЬ
В ОБМІН НА ДОТАЦІЇ**

Тива лише в 1944 році ввійшла до РФ. До цього її історія дещо нагадувала українську: деякий час країна мала свою державність — Тивинську Народну Республіку. Згодом державних діячів розстріляли, радянська влада репресувала інтелігенцію, шаманів і лам. Це було не так уже й давно, в 50-х роках минулого сторіччя, тож не дивно, що тивинці волють не обговорювати з незнайомцями національних образ. Тим паче, що нині відділення ФСБ займає один із найбільших будинків у столиці республіки.

На початку 1990-х у Тиві на повний голос лунали заклики до відновлення державності. Виразником цих ідей стала партія «Хостуг Тива», тобто «Вільна Тива». Тоді по всій країні спалахнули стихійні погроми росіян — десятки тисяч утекли з Тиви за Саяни. В той час навіть існувала партія з екзотичною назвою «Союз бездомних». Вона займалася тим, що засе-

ляла етнічних тивинців у звільнені росіянами квартири. Представники влади неохоче згадують ті часи. Наприклад, мер Самагалтая (першої столиці Тиви) Доспан Салім повідомив **Тижню**, що погроми мали місце лише в одному селищі. Однак етнічний росіянин дядя Едік це заперечує: «В 90-х тут була майже війна. Політики вам казатимуть, що нічого такого не відбувалося. Мені вікна вибивали, погрожували — обіцяли зарізати, хоча я живу у відносно спокійній східній частині країни. Зараз, авжеж, спокійніше, але все одно живемо в страхі. Купив квартиру в Абакані, вона маленька, поганенька, та коли що, маю куди тікати».

Тива тоді зі складу Росії не вийшла. Хоча прийняла екзотичну конституцію, в якій республіка стала матрешкою, тобто було проголошено, що Тива — суверенна держава всередині РФ із правом виходу. Про тодішню тивинську кухню сепаратизму **Тижню** відверто розповідає Ігор Бадра, в ті часи міністр зовнішньо-економічних і міжнародних зв'язків. Каже, що головним прихильником незалежної Тиви тоді був глава республіки Шеріг-оол Ооржак: «Він мене не раз переконував, що наше основне завдання — вихід із Росії. Ооржак мені говорив: «Щоб захиститися від агресивних дій Росії, ми маємо бути хитрими та підступними, як наші предки за часів окупації Тиви китайцями. Ми введемо в «російськомовні» населені пункти некерованих молодчиків. Росіяни одразу побіжать із Тиви. А я робитиму вигляд перед Москвою, що ледь стримую своїх тивинців. Там повірять і навіть дадуть більше дотацій».

До речі, подібна позиція влади актуальна для Тиви і до сьогодні. ▀

НАШІ

Українське весілля

На кордоні з Красноярським краєм є українські села. Таксист розповів, що якимось заїхав туди. «В селі святкували весілля. Всі в національному вбранні, особливо красива була наречена, у високому вінку з яскравими бантами. Дали мені горілки, шматок поросяти. Хороше село, багате. Будинки гарні».

Народ гостинний, але можуть і ножичком порізати

Республіка Тива є на 96% дотаційною, саме дотації й прив'язують її до Росії. Скільки вдалося привезти з Москви грошей — це перша новина, яку тивинські правителі повідомляють народоді ще на трапі літака.

Ігор Бадра каже, що він особисто за розпорядженням Ооржака налагоджував контакти із зацікавленими в «тивинському питанні» посадовцями з Китаю, потім США, Німеччини, Туреччини. «Ооржак якось дав мені чергове завдання — законтакити з ... діячами Татарстану й Чечні. З чеченцями все було просто — в Тиви тоді жив близький родич Дудасва Усман Вельхїєв. Коли той виїхав до Москви, то приймав тивинське керівництво в своєму конфіденційному офісі», — розповідає Бадра.

Чеченці досі живуть у Кизилі. «Де добувають золото й ростуть коноплі, там буде і чеченець», — жартують місцеві.

В середині 1990-х публічний сепаратистський рух почав згасати.

ДОВІДКА

Територія Тайваню

В 1914 році Тива ввійшла під протекторат Росії.

В 1921 р. — створена незалежна Народна Республіка Танну-Тива.

1944 р. — увійшла до складу СРСР як автономна область, у 1961 році претворена на Тивинську Автономну Республіку, а в 1991 році стала Республікою Тива.

Тайвань як спадкоємець докомуністичного Китаю офіційно вважає Тиву своєю територією під назвою Танну-Урянхай.

Більшість населення Тиви сповідує ламаїстський буддизм, однак він тісно переплетений із шаманством.

Тут і досі перед тим, як зустрічатися, молоді тивинці звертаються до буддистського городокупу, щоб дізнатися чи підходять вони одне одному, інакше батьки будуть проти шлюбу. Перед тим, як розпочати нову справу, тивинці ходять до лами або до шамана, щоб той підібрав найліпший день для старту. Значна частина населення Тиви й далі веде кочовий спосіб життя. Деякі господарі мають до тисячі голів худоби й живуть досить небідно.

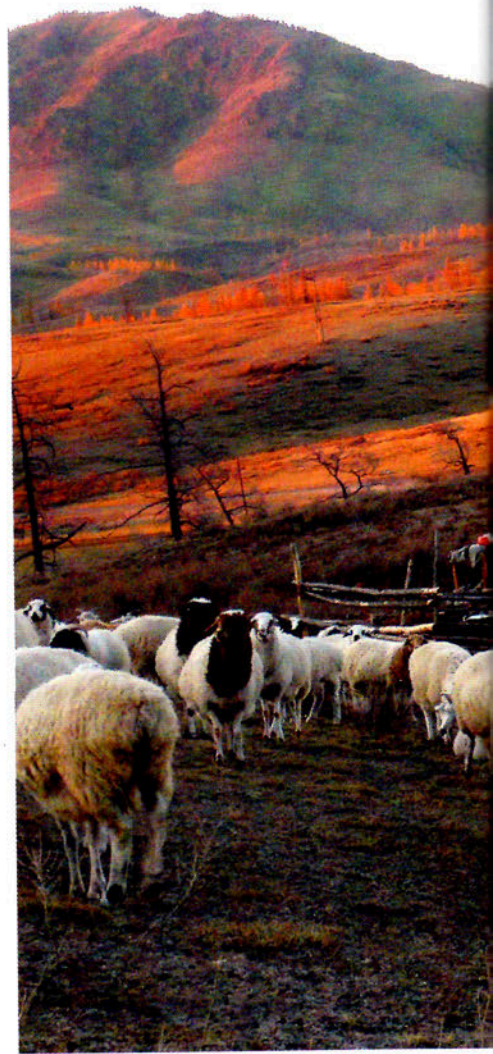
Кількох активістів «Хостуг Тива» спіткала дивна смерть, і організація припинила своє існування. (Було здійснено кілька замахів і на Ігоря Бадру, який обрав собі незавидну, як для Тиви, долю опозиціонера. Останній, за його словами, стався зовсім нещодавно, 22 травня — наш співрозмовник стверджує, що в нього стріляв син депутата). Однак ідеї вільної Тиви та партію «Хостуг Тива» час від часу реанімує місцева еліта, коли їй це вигідно. В 2005 році на основі «Хостуг Тиви» був створений потужний провладний блок. «Навіщо я голосуватиму за партію, спрямовану на Москву. Навіщо нам у Великому Хуралі люди, які служать чужому дядькові?» — йшлося в програмних матеріалах цього блоку.

Зараз, щоправда, політична доцільність інша. В республіці можна знайти лише одну партію — «Єдина Росія». В її лавах — учорашні члени «Хостуг Тиви» та комуністи, представники клану влади й опозиції. «Всі павуки в одній банці. Всі звинувачують одне одного в націоналізмі. Й усі намагаються сподобатися Путіну», — жартує Ігор Бадра.

ПІДСАДИТИ НА ЗАЛІЗНИЦЮ

Представники влади нині дуже обережні в питаннях тивинсько-російських відносин. Наприклад, у Тиви зараз є така проблема: з Красноярського краю сюди почали будувати залізницю, до цього часу такого «свіжого» винаходу цивілізації, як рейкова дорога тут не бачили. Здавалося б, треба радіти, але в Тиви вважають, що це — проблема. Ось Доспан Салім з обережністю розповів журналістові, що багато жителів Тиви та політиків проти. «Є побоювання, що тивинці розчиняться як нація, загине наша дика природа, а російські олігархи вигребуть корисні копалини», — каже Доспан. «А хто ті політики, котрі так думають», — перепитав **Тиждень**. «Є такі політики», — багатозначно відповів Доспан.

Хоча з чужинцями тивинці звичай невідверті, інший політик, який проводив екскурсію стійбищами скотарів і досить довго тримав язик за зубами, в якусь мить не витримав. Нахилившись до вуха кореспондента **Тижня**, щоб не чути господарі юрти, він прошепотів: «Від'єднається від Росії? Ми повсякчас про це думаємо. Нинішнє будів-

ництво залізниці перетворює нас на придаток Росії. Нам ця дорога не потрібна. Краще взяти кредит у Китаю та розвивати своє господарство самим. А природні ресурси, до яких російські олігархи будують залізницю, нехай краще полежать — дорожче коштуватимуть». Після цього наш господар замовк і на цю тему більше не промовив ані слова.

Прості жителі Тиви пов'язані з Монголією та Китаєм не менше, ніж із Росією. Більшість населення працюють «човниками» — скуповують дешеві китайські лахи в Монголії та Китаї й везуть продавати їх у Росію. А тивинська молодь часто їде вчитися не до Москви, а в Улан-Батор і навіть Пекін. Китайський бізнес активно інвестує в республіку. Китайці навіть пропонували Тиви побудувати залізницю до Монголії й там з'єднати її з гілкою на Китай. Тивинці були «за». Магістраль у Монголію ледь не почали будувати раніше, ніж гілку з

Найбільше джерело доходу в Тиві не овці, а наркотики

Росії, та вчасно втрутилася федеральна влада й російські олігархи. Знайшли компроміс: дорога з Красноярська перетне Тиву й вийде на Монголію.

Однак таке «залізничне» рішення не всім до вподоби. Наприклад, звичайна молода мама з немовлям на зауваження журналіста в громадському транспорті: «Як добре — незабаром у вас буде залізниця», враз спохмурніла. «Не потрібна нам ця дорога. Росія нас поневолить», — заявила тивинка.

«А ви хіба не Росія?» — спитав **Тиждень**. Жінка тільки незадоволено зиркнула...

СОЮЗ НА КОНОПЛЯХ

Насправді багаті люди в Тиві зробили свої капітали не на китайських лахах, не на баранах, і навіть не на бюджетних «відкатах». Тут багатіють на коноплях. Ця рослина і є тим аргументом проти сепаратизму,

який залізною тримає Тиву біля Російської Федерації.

Адже далека республіка забезпечує цим екзотичним товаром усю Росію. Якщо ж по Саянах пройде державний кордон — обсяги збуту суттєво знизяться. На південному сході РФ добре росте не лише «тивинка», але й «амурка». Саме вона в разі проблем із перетином кордону «тивинки» посяде її місце на ринку.

Поки що північний ринок необмежений, в ньому є місце для конопель із різних республік. І обсяги зілля, що йдуть із Тиви, можуть вразити кого завгодно. Ось, наприклад, повідомлення МВС Красноярського краю за 2002 рік: «Протягом жовтня — листопада на кордоні Хакасії та Тиви 93 мільйонери взяли участь в операції «Блокпост — Саяни». Вперше за історію Росії вдалося вилучити 450 тонн конопель».

Така кількість зілля свідчить про те, що наркота перетинала кордон Тиви організованими автомобільними колоннами.

Легкий наркотик із Тиви через Росію мандрує далі на Захід. Ігор Бадра стверджує, що в Нідерландах діє неофіційне представництво республіки. До речі, це опосередковано кілька років тому підтвердила тодішній депутат Ради Федерації від Тиви Людмила Нарусова: «З коноплями не треба боротися, тивинці збирають їх, бо їм треба годувати дітей. Потрібно узаконити її збирання, але постачати в країни, де вона дозволена. Наприклад, у Голландію. Тива в результаті отримає значне джерело прибутку».

Знизу піраміди конопляного бізнесу — переважно діти скотарів. Це вони збирають шишечки та пилок, бо малих не посадиш за ґрати. Про це в Тиві говорять відверто. А ось хто на наступних ярусах піраміди — таємниця.

Масштаби наркотрафіку через Саяни такі, що зрозуміло: цей бізнес не може існувати без політичного даху. Хоча саджають за конопляні гріхи, певна річ, лише представників опозиції. Наприклад, два роки тому засудили рідного брата нинішнього керівника республіки Шолбана Кара-ола. Коли його спіймали в Хакасії з портфелем маріхуани, нині впливовий брат тоді тільки змагався за владу після керівника уряду, перебуваючи в опозиції. Чи інший приклад: поки **Тиждень** був у Тиві, республікою ходили чутки, що нинішній опозиціонер, супротивник Кара-ола — спікер Великого Хуралу Оюн кудись утік, щоб його не посадили як наркобарона.

Люди, з якими **Тиждень** спілкувався в Тиві, натякали, що «кришує» наркотрафік не лише місцева еліта. Мовляв, рильце в анаші й у федеральній. Хоча говорити на цю тему в Тиві бояться куди більше, ніж обговорювати національне питання. Навіть Ігор Бадра, який відверто звинувачував владу Тиви в сепаратизмі, тут закликав до обережності:

«Наркоту з Тиви в Росію транспортують великими партіями під озброєною охороною. Не думайте цікавитися цією темою, а то вас навіть в Україні дістануть». — «Хто кришує наркобізнес?» — «Держава!» — емоційно заявляє Бадра. «Яка держава?» — «А мені не відомо, яка в нас у Тиві держава. Біс його знає!» ■

ЛІНІЇ РОЗЛОМУ

АВТОР: Анна Бабінець

У сенсі збереження територіальної цілісності Російська Федерація є однією з найнестабільніших держав світу

Величезні території, сім федеральних округів, які мають усі ознаки протодержав, 21 республіка і 4 автономних округа, три світові релігії – ці чинники аж ніяк не сприяють єдності РФ. До того ж, є чимало заморожених або потенційних точок сепаратизму. Часто корінні народи на своїй території перебувають у меншості й практично не впливають на владу, навіть розмови про відокремлення придушуються, та це не означає, що проблеми не має

Алтайський край. Майже половина тамтешніх корінних мешканців вважають, що Росія ставиться до краю як до колонії (адже там зосередженні великі родовища бурого вугілля, нікелю, яшми, граніту, мармуру) та вбачають вирішення проблеми у відокремленні від РФ

Тива. До 1944 року Тива була незалежна, практично всі тивинці мріють про відновлення такого статусу

Бурятія. В бурятському середовищі наявні промонгольські настрої. Лунають заклики про створення Великої Бурятії з подальшим приєднанням до Монголії

Далекий Схід. У блогах і на форумах Забайкальського, Хабаровського країв і Амурської області час від часу спіливає тема відтворення Далекосхідної республіки, яка існувала в 1920-1930-х роках

Саха (Якутія). Ресурсний фактор: тут видобувають 98% російських алмазів. У національній культурі якутів росіянин є окупантом, ворогом

Красноярський край, Іркутська область. З маргінальних середовищ лунають заклики щодо створення Середньосибірської республіки. Вважають, що московська політика не враховує справжніх інтересів мешканців Сибіру

Комі. Один з народів Росії, який найвідчайдушніше відстоює свою самобутність. Робота етнічних організацій підкріплена економічним підґрунтям – у Комі видобувають нафту, газ, вугілля

Республіки

- 1 Адигея
- 2 Башкортостан
- 3 Інгушетія
- 4 Кабардино-Балкарія
- 5 Калмикія
- 6 Карачаєво-Черкесія
- 7 Марій Ел
- 8 Мордовія
- 9 Північна Осетія - Аланія
- 10 Татарстан
- 11 Удмуртія
- 12 Хакасія
- 13 Чечня
- 14 Чувашія

Автономні округи

- 15 Ненецький
- 16 Ямало-Ненецький
- 17 Ханті-Мансійський (Югра)
- 18 Чукотський

Краї

- 19 Камчатський
- 20 Хабаровський
- 21 Приморський
- 22 Забайкальський
- 23 Алтайський
- 24 Пермський
- 25 Ставропольський
- 26 Краснодарський

Єврейська автономна область

Області

Релігії

- Мусульмани
- Будисти
- Язичники

Карелія. Місцеві політики та громадські діячі карельської національності закликають повернутися до складу Фінляндії (до 1840-го ці землі були фінськими). Нещодавно там з'явилася ідея встановлення пам'ятника Маннергейму, президентові Фінляндії, який воював проти радянських військ

Татарстан. Вважається «претендентом №1» на вибування з лав РФ. Республіка має найпривілейованіший статус поміж інших суб'єктів, проте значна частина корінних мешканців виступає за незалежність – і з економічних, і з етнічних причин

Калінінградська область. Рівень незалежності, про яку в інтернеті говорять місцеві росіяни, коливається від надання статусу «закордонної території» до створення Балтійської республіки з правом вступу до ЄС і НАТО

Північний Кавказ. Комплекс із релігійних, етнічних і економічних факторів утворює вибухову суміш, яка кожною миттю може спалахнути новою війною

Контури суверенітету

АВТОР: Ігор Лосєв, доцент НаУКМА

Сім федеральних округів Російської Федерації можуть повторити шлях радянських республік і стати самостійними державами

Росія свого часу поширювалася на сусідні землі, переміщуючи крок за кроком державний кордон від Московського князівства до меж Центральної Росії, потім — на Північ, згодом — у Центральне й Нижнє Поволжя, потім — на Урал і за Урал, на Далекий Схід, а згодом — на Кавказ.

Імперська експансія в ці регіони за жорстокістю не поступалася аналогічним «проектам» у Південній і Північній Америці, Африці й Азії, попри всі міфи про «добровільне» приєднання та «велику цивілізаторську місію» російської людини. Всі ці велетенські простори треба було контролювати, при тому, що росіяни не становили етнічної більшості. Способом вирішення цієї проблеми був губернський устрій: коли всю країну від Балтики до Тихого океану безвідносно до етнічного, мовного, культурного чи історичного чинника було поділено на губернії, наприклад, замість Литви — на Вільнюську й Ровенську. Проте в 1917 році це аж ніяк не врятувало імперію від розпаду.

Більшовики спробували «піти іншим шляхом». Вони надали етнічно визначеним територіям статус республік і автономій. Звісно, ці псев-

додержавні форми були суто бутафорськими, що дало підстави одному західному політологу (тоді їх ще називали советологами) дотепно окреслити ситуацію таким чином: «Радянські республіки мають усі ознаки незалежних держав, що втратили свою незалежність». Але в 1991 році бутафорське стало цілком реальним.

СУПЕРПРОПОЗИЦІЯ ВІД ЛУЖКОВА

Ба навіть більше, процеси розпаду зачепили й саме імперське ядро — Російську Федерацію (Чечня, Дагестан, Інгусетія, Татарстан, Якутія (Саха) тощо). Невипадково однією з найсуттєвіших ідеологем виборчої кампанії Владіміра Путіна в 2000 році було збереження територіальної цілісності Росії.

Певна річ, Путін не наважився реалізувати заклики московських радикалів щодо ліквідації всіх автономних утворень у країні (хоча деякі національні округи скасував: Комі-Перм'яцький, Коряцький, Таймирський, Ямало-Ненецький тощо. Зараз у стадії ліквідації два бурятські округи — Агінський і Усть-Ординський. Проте такі автономії, як Татарстан, Путіну й Медведєву сьогодні «не по зубах»).

Чимало аналітиків, ще починаючи з XIX ст., помічали якийсь суттєвий зв'язок між розмірами Росії й антидемократизмом її політичної культури. Величезну і напрочуд різноманітну країну втримати від розпорошення демократичними методами вкрай складно. Такі «монстри» взагалі погано піддаються ефективному управлінню, всупереч усім зусиллям вигадати якусь адміністративну «панацею».

У 90-ті роки минулого сторіччя з такою «панацеєю» виступив московський мер Юрій Лужков. Він запропонував зробити російські регіони потужнішими, бо справді, російським президентам і прем'єрам із їхньою об'єктивною, з огляду на особливості країни, схильністю до «ручного управління» дуже важко контролювати аж 89 (нині на кілька менше) суб'єктів федерації.

Натомість, на думку Лужкова, треба залишити 13-15 регіонів. Із такою кількістю московським володарям упоратися буде значно легше. Так, але тоді замість цілком залежних від центру Камчатської і Магаданської областей виникне величезне адміністративне утворення — Далекий Схід — від Чукотки до Уссурійської тайги, з Тихим океаном і Охотським морем, з островом Сахалін, неозорими Приморським і Хабаровським краями, що мають тисячокілометровий кордон із Китаєм, межують із Кореєю, Японією й навіть мають морський кордон із Канадою та США. І розмовляти зі столицею ця територія буде вже не припиненим обласним голосом... Власне, так і сталося. Але Путін виявився радикальнішим від Лужкова, він створив не 13-15 регіонів, а 7 федеральних округів. Звісно, області, краї й автономії залишилися, але над ними виникла така собі московська надбудова на чолі з імперським намісником — сатрапом, якого призначає центр (а точніше — президент РФ).

ПРОТОТИПИ ПРОТОДЕРЖАВ

До складу Центрального федерального округу належать області навколо Москви — історичне ядро Росії. До Північно-Західного — те-

риторії навколо Санкт-Петербурга, до Південного — землі Північного Кавказу, Кубані, Ставропілля, Ростовської області тощо. До Поволзького — вся територія Середньої і Нижньої Волги (разом із тюркськими й фіно-угорськими автономіями), до Уральського також відійшов чималий шмат країни. Сибірський округ охопив величезні терени від Уралу до Забайкалля.

У цих округах є своя верховна влада в особі поки що залежного від Кремля, але абсолютно всевладного на доручених йому піклуванню землях, намісника, є своя столиця як центр тяжіння для цього утворення. Подібна ситуація привчає людей і місцеві еліти до того, що Москва — столиця взагалі, а Петербург, Ростов, Нижній Новгород, Єкатеринбург, Новосибірськ і Владивосток — конкретно й практично.

У цих округах є свої окружні структури — прокуратура, намісництво МВС, податкові керівні органи тощо. Крім того, кордони цих округів випадково чи не випадково збігаються

з кордонами військових округів Міністерства оборони та внутрішніх військ МВС. Усе це виразно нагадує колишні союзні республіки СРСР. Цікаво, що СРСР розпався майже точно по кордонах союзних республік. Напевно, саме тому цей окружний устрій так налякав деяких російських аналітиків, які побачили в цих федеральних округах усі ознаки протодержав.

Безумовно, доки зберігається жорстка вертикаль влади від району до Кремля, будь-які природні сепаратистські тенденції будуть однозначно обмежуватися й каратися.

ПОКИ СИЛЬНА РУКА НЕ ОСЛАБНЕ

Проте путінська владна вертикаль значною мірою тримається на розподілі центром величезних фінансових ресурсів у вигляді нафто- й газодоларів. Але світова економічна кон'юнктура змінюється, і на наших очах ціна за барель нафти впала з майже \$150 до

\$60. І це ще не межа, всупереч усім метушні ОПЕК.

В умовах економічної кризи в округах РФ може виникнути спокуса рятуватися нарізно. Тим більше, що лівова частка природних ресурсів Росії зосереджена в Сибіру і на Далекому Сході. Між іншим, від Владивостока до штату Аляска значно ближче, ніж до Москви, не кажучи вже про близькі Пекін, Токіо й Сеул...

Кожний федеральний округ Російської Федерації — це мільйони квадратних кілометрів території, десятки мільйонів жителів, промислова й транспортна інфраструктура, власні органи влади й управління.

Це, зрештою, власні й тепер уже формалізовані кордони. Поки що багато тримається на особистій і корпоративній відданості намісників верховному володареві в Москві, адже спочатку на п'ять округів із семи було призначено генералів ФСБ, МВС і Міністерства оборони.

Однак усе це спрацьовує, доки немає економічних і геополітичних криз і не виникає запитання, чи варто ділитися з Москвою, чи, може,

краще стати на шлях

суверенізації й самостійного управління власними ресурсами? Тим більше, що всі необхідні для цього протодержавні інститути у зародковій формі вже є, а населення звикає до того, що Москва далеко, а свій адміністративний центр, точка консолідації поруч.

Справді, це дивно, коли Москва, втративши союзні республіки, утворює щось аналогічне на своїй території... Чи, може, це глибокий розрахунок, щоб у недалекому майбутньому Російська Федерація розпадалася не хаотично й катастрофічно, а за заздалегідь визначеними кордонами, такий собі організований відступ?

Якщо це так, то нинішнім володарям Кремля важко відмовити в деяких елементах геніальності... ■

АВТОР: Антон Зікора
ФОТО: Олександр Чекменьов

Це – не черговий
репортаж з Окружної.
Це історія
особистих взаємин
кореспондента **Тижня**.
Подібні стосунки щодня
переживають сотні
чоловіків...

Мої шльон

Моє знайомство з особою, яка відверто назвала себе повією, відразу наведено на серйозні підозри щодо цієї персони. Я пив за шинквасом горілку, вона цмулила через трубочку виноградний сік. «А ти ким працюєш?» — запитав я в неї після п'яти хвилин спілкування. «Я... у мене така професія... Специфічна». — «Ну?» — «Я... повія». Мій мозок швидко прорахував: дівчина чекає, що я впаду зі стільця й тут же помру в судамах, але — не на того натрапила. «А, повія. Зрозуміло», — я широко позіхнув. — «Прикольнo. Гадасш, така погода ще довго протримається?»

Підозри цілком виправдали себе того ж вечора. Вона виявилася звичайною людиною, яка не отримала достатньо любові в дитинстві, тому віддавала перевагу статевим, а не фінансовим стосункам. І домовитися «про це» з нею можна було за випивку, таксі й приємні розмови. Гривні й долари вона, авжеж, визнавала, але тільки від тих простодушних, хто вірив у те, що вона повія. Однак справжні анархо-комуністи, твердо переконані в тому, що плотські втіхи мають бути безкоштовними, отримували їх без грошей.

ЩО ВОНИ ЛЮБЛЯТЬ?

Та все ж проклятий світ капіталу нагадував про закони, які сам для себе й встановлював. У 2000 році я запросив до Києва погостювати Магу. Якщо ви добре знаєте Кавказ, то не здивуєтеся тому, що у свої 23 мій друг усе ще залишався незайманим. У його гірському селі більш чи менш традиційний секс без одруження був немислимим — а зв'язувати себе путами шаріатського Гіменея зі всіма наслідками, що випливають звідси, Магомет не хотів. Мій друг бував у Києві та в інших великих містах, але як людина дуже тактовна й навіть сором'язлива, з дівчатами практично не спілкувався. А тому

так і вжив із собою всюди свою невинність. У цілому ж Мага був адекватною і дотепною людиною.

Так ось, одного разу він приїхав до Києва з твердим бажанням внутрішніх змін. «Бодю, Антохо, ви познайомите мене з гарною дівчиною?» — зарядив він просто на вокзальному пероні мені та мосму другові Богдану. «Без проблем», — відповіли ми й почали знайомити його з різними панночками.

Наш гість виявився на рідкість вимогливим типом, він перебирав харчами, відкидаючи то одну кандидатуру, то іншу. Тоді ми купили газету безкоштовних оголошень із пропозиціями цілодобових дозвіль. Я набрав пропонований там номер телефону: оксамитовий голос на тому кінці дроту повідомив, що ціна любові в цьому холодному місті — п'ятдесят «зелених» за дві години.

Ми скинулися по \$75 і затагнули гарячого кавказького незайманого друга в квартиру товариша на Кловському узвозі: «Маго, сьогодні точно будуть дівчата» — «Хороші?» — «Просто супер!» — «Правда? А що вони люблять?» — «Вони люблять гроші». — «Всі жінки люблять гроші», — філософськи зауважив наш друг, але так і не зрозумів, з ким йому зараз доведеться мати справу.

Ми втрюх засіли у квартирі, відправивши господаря подихати свіжим повітрям. Я почав набирати телефони секс-контор. Але викликати одразу трьох жриць любові виявилось не дуже простим завданням. Мені відповідали, що легко можуть привезти одну або дві, але три — складно. Одні дівчата хворіли, інші були «на виїздах». У цей час Богдан разом із Магою піли на кухні криплене вино, закушуючи його маківими булочками.

Разу з п'ятого таки домоглися бажаного: нам привезли одразу трьох дівчат, за яких я віддав сто п'ятдесят баксів. Це були типові повії, якими їх собі уявляють більшість звичайних громадян. Причому ►

ДРИ

їхню професію видавали навіть не міні-спідниці чи якісь там особливі «розпусні» погляди. Просто було видно, що перед вами — все ще молоді особи, але ведуть вони явно нездоровий спосіб життя. Це можна помітити по сірому кольору шкіри, ламких голосах, утомлених поглядах. Не було в них також якогось особливого романтичного флеру. Натомість спостережлива людина могла відзначити, що наші гості добряче побиті життям і мають купу різних комплексів.

МИ — ЧЕСНІ ДІВЧАТА

Мені ці персони здалися дещо підозрілими, і я запитав у однієї: «Таню, скажи, а ви, часом, не кидали?» Мені не хотілося, щоб вони втекли, залишивши нашого друга незаганим. «Що ти, хіба ми з Оксаною й Аллою схожі на кидал? Ми чесні дівчата».

Чесні дівчата пройшли в кухню, випили вина, а ми почали розважати їх історіями з репортерського життя. В свою чергу Мага співав їм спеціально написану під таку нагоду пісню. У дивовижного твору в приспіві були такі слова: «Скоро ти виростеш, маленькій джигіт!», причому виконував він їх на мотив «У лісі-лісі темному, де ходить хитрий лис...»

Повії, які ніколи нічого подібного не чули, просто падали зі стільців від сміху, коли Мага вкотре заводив цю пісню. Я ж усе ніяк не міг второпати, приколоється він чи ні. Попри свою недосвідченість у спілкуванні з протилежною статтю, наш друг — людина дуже іронічна, здатна неймовірно жартувати з серйозним обличчям. У мене навіть почали зароджуватися сумніви, чи не вигадав він усе про свою невинність.

Після двадцяти хвилин цього пекельного співу я взяв Аллу й пішов у спальню, Бодя повів Таню в іншу кімнату. Ніхто не сподівався на чудеса, усе відбулося досить швидко й буденно. Єдиним подарунком було те, що Алла, крім усього іншого, виявилася ще й тренером із шейпінгу, тож мала тіло, відповідне цій посаді, тоді малооплачуваній.

Повернувшись незабаром назад, ми застали на кухні Магу, який цнотливо тримав Оксану за руку. Не домовляючись один з одним, ми підійшли до пари й погналі їх у кімнату з криками: «Ксюхо, покажи йому клас!» При цьому я тихенько повідо-

Життя іноді зіштовхує з повіями

мив дівчині, що наш друг — незаганий. Оксана, повія із зовнішністю студентки філфаку, одразу пожвавішала.

Ми закрили молодих у кімнату, з якої вони вийшли тільки через півгодини під наші бурхливі оплески. Дівчата сказали, що виїзд до нас був найцікавішим у їхньому житті, але ще десять доларів на таксі таки впростили.

Поверталися з гостей ми по вулиці Басейній. Магомет виглядав сумно, йому явно не сподобався насильницький спосіб, у який його позбавили невинності. «ЗарЕжу!» — сказав нам кавказець. «Кажі не «зарЕжу», а «заражу». Знаєш, хто ці дівчата?» Магомет уже знав.

Життя ще кілька разів зіштовхувало мене з повіями. Зі спілкування з ними я зробив два головні висновки. По-перше, це люди з розтоптаного психікою й дуже низькою самооцінкою, як би зухвало вони не поводитися. По-друге, їх інтелектуальний рівень дуже часто є вельми специфічним.

Одна повія розповіла мені, як десять років тому її замовляв один московський бізнесмен. Він залишив свій телефон і адресу, і їй здається: те, що було між ними, напевно, і є любов, але за всі десять років вона так жодного разу йому й не зателефонувала, хоча дуже хотіла. «Як думаєш, що буде, якщо я йому зателефоную просто зараз?» — таким запитанням вона дошкуляла мені цілу годину, яку вона оцінила не в один десяток доларів.

«БУТЬ ЖЕНЩИНОЮ»

Колега якось робила традиційний репортаж (це стандартне завдання для початківців — бідолах відправляють знімати «бомжів або проститутток») із міліцейського рейду на Окружній. На замовлення журналістки правоохоронці відібрали для коментаря найпопулярнішу серед клієнтів повію.

Повненька тітонька, звично переговоривши з міліціонерами й продемонструвавши на камеру вміст своєї сумочки — «В мене повний сервіс для клієнта: тут і гондони, й вологі серветки!» — розкрила таємницю успіху зі широю посмішкою: «главное — быть женщиной!» ■

Краще життя для проститутток

” Було пізно, друга година ночі, коли двері відчинилися й жінка, навхрест стягнута шаллю, переступила поріг.

— Суддя, — сказала Гапа. — Що з блядьми буде?

Осмоловський підвів обличчя, обтягнуте рябуватим вогнем.

— Виведуться.

— Життя буде блядям чи ні?

— Буде, — сказав суддя. — Тільки інше, краще. “

Ісаак Бабель. «Гапа Гужва»
(із книги «Велика Криниця»), 1930 р.

Я дружу з геєм

Є багато тем, про які легко говорити,
але складно написати в листі

З того часу, як у мене з'явився домашній телефон, я по кілька разів на тиждень дзвоню М. Бо з мобільного надто дорого, а листи після цілоденної роботи на комп'ютері – завдання надскладне. Отож я телефоную йому, бо звикла ділитися з ним проблемами й радіощами.

М. також часто мені дзвонить. Зрештою, ніхто інший мені ще не дзвонить, бо телефон у мене віднедавна. Та й друзів у мене тут негусто, бо це місто для мене ще чуже. М. – мій друг із іншого міста, в якому я колись жила. Але мене більше там немає.

Якось М. подзвонив і плакав у слухавку – його кинув коханець. Так, молодий коханець, і мотивація його ані М., ані мені зовсім не зрозуміла: захотів будувати стосунки з жінкою, вважаючи взаємини з чоловіком безперспективними. «Хіба може таке заявити людина, яка кохає?» – запитував М. Але нам обом було ясно, що любов тут і не ночувала. М. було тоді сумно, й у багатомільйонному місті він не мав кому подзвонити. Добре, що десь у Києві була я, і в мене вже з'явився телефон.

Ще рік тому, коли ми прощалися з М., ніякого коханця в нього не було. Навіть так: у нього була дівчина. І М. деколи розповідав мені про свої з нею стосунки.

Був такий момент одного зимового дня: ми проходили повз зоопарк. Зупинилися, купили шаурму й сіли на лавку. Я чогось чекала, бо напередодні М. обіцяв розказати мені, кого він любить. Чомусь запам'ятався пар, який ішов із наших ротів, бо була осінь. Мені ще ніхто не освідчувався, думала я тоді. Якщо зовсім відверто, я чомусь чекала, що це нарешті станеться.

Про те, що він гей, М. розповів мені буквально наостанок. Була прощальна вечерка, зранку я мала «їхати назавжди».

ІННА ЗАВГОРОДНЯ
журналістка

Загалом настрої довкола мене нагадували вагон потяга далекого сполучення: всі мої друзі раптом перетворилися на випадкових попутників, з якими я, вірогідно, більше ніколи не побачуся. Деякі з них починали зізнаватися у чомусь такому, про що раніше не наважувалися поговорити. Що це була за ніч – цілих три зізнання! Дехто назавтра й справді зіскочив із підніжки мого життя й більше в ньому не з'являвся – жодного листа. Я рада, що це був не М.

Ніколи не забуду – четверта ранку, а ми йдемо з клубу пішки центром міста. Прохолодно, на мені вечірня сукня без рукавів і спадають ремінці босоніжок, тому я ними страшенно шльопаю. В місті вже світло, але цілком порожньо, а ми йдемо і співаємо пісні з першого альбому Земфіри. Виявляється, ми знаємо їх

напам'ять. І от ми зупиняємося на світлофорі, і я дізнаюся найбільшу таємницю М., після майже двох років найщирішої дружби. Дізнаюся, що він – гей. М., судячи з усього, переживає, а ще чекає, мабуть, почути від мене, як йому жити далі...

Багато тем, на які говорити легко, а написати в листі набагато складніше, у нас із М. так і залишилися непроговореними. Так чи інакше, але найцікавіші події в житті М. почалися вже після нашої розлуки. М. ходив на побачення з 50-річним чоловіком. Потім він знайшов коханця через Інтернет – українського гастарбайтера. Потім був цей юнак, який запав М. у серце й розбив його.

М. розповідав, що в одному місті зустрів свою «колишню». «Ми чудово погуляли, потім пішли до неї додому, але в мене нічого не вийшло. Хіба я винен, що в мене з жінками нічого не виходить?» – бідкався М.

Я стикаюся з гомофобією й жартами про геїв дуже часто. Часом люди навіть не помічають, що своїми словами могли би когось образити. Мені образливо за мого друга. Щоразу думаю: добре, що М. цього не чув, але якби він був тут, зі мною? Як би йому велосся? І скільки разів йому доводиться таке відчувати? І взагалі – кому яке діло? Хіба це забагато – просто дати людям можливість робити у своєму особистому житті те, що вони хочуть! Тим більше, що інакше вони не можуть.

Не знаю, як М. житиме з цим далі, вважаючи на те, що афішувати своєї орієнтації він не хоче. Ми з М. думаємо, що багато речей нам стануть зрозуміліші з віком. А поки що просто живемо, бо, здобувши досвід, ми втратимо те, що маємо зараз – недосвідченість. А без неї важливе сьогодні для нас може здатися марнотою.

КучмоЗМІ

АВТОР: Павло Солодкo

Медіа епохи темників. Відтоді минуло лише чотири роки

Не можна сказати, що в ті часи панувала тотальна цензура. У влади не доходили руки до ділових ЗМІ, тому у них згадувалося про існування опозиції. Та ділова преса не мала масового накладу й використовувала специфічну новомову — скажімо, замість «олігархічне угруповання» прийнято було писати «фінансово-промислова група». Окремо існувало «Дзеркало тижня» — газета, в якій на перших трьох шпальтах політики подавали одне одному сигнали і яку читали громадяни, зацікавлені в розшифруванні цих сигналів. Але для масових ЗМІ такої демократії не передбачалося.

НЕ ТРЕБА ЧУТИ ІНШУ СТОРОНУ

Головною прикметою «свободи слова» часів другого президентства Леоніда Кучми було те, що опозиції просто не давали цього самого слова. «Дві основні характеристики цензури цих часів — відсутність у сюжетах позиції іншої сторони й примус до конкретних синхронів (прямої мови — **Тиждень**), — каже Федір Сидорук, який у 2004 році працював журналістом ТСН на каналі «1+1». — Приходило начальство, читало твій текст, а потім виносило вирок: «Ми цього не можемо дати». «Ми не можемо...» — стандартне пояснення для всіх порушень. От, скажімо, у тексті для начитки сюжету було 20 речень. П'ять речень із усіма синхронами опозиції й незалежних експертів вирізають, а замість цього вставляють, що з цього приводу ду-

має політолог Погребинський чи ще хтось».

Якщо журналіст відмовлявся переробляти сюжет, за нього це робило начальство. Потрібний текст начитував хтось інший (на «плюсах» це робив хлопчина на ім'я Ярослав), потрібне відео забезпечувала компанія з показовою назвою «Альтернатива». Зазвичай начальство навіть особисто контролювало роботу режисера монтажу.

«Інтер» у ті часи досяг ще більшої віртуозності — в них була програма під назвою «Народна платформа», яку знімали на Майдані й де кожен міг сказати слово на підтримку певного кандидата. Але в ефір, зрештою, йшли інші люди — за СДПУ(о) агітували акуратно вдягнені солідні тьоті й дяді, а за «Нашу Україну» — вусань із «діяспорним» акцентом або мужик, який додавав «хоч у нього й дружина американка».

Те саме і в газетах. Замість позиції іншої сторони друкували розмірковування цілком сторонніх осіб. Часто бувало, що текст одного коментаря від певного «експерта» розміщували в кількох газетах.

«ТЕМА ВАЖЛИВА»

Цей стан речей забезпечували так звані темники — від слова «тема». Це документи, схожі на аналітичні рекомендації, які щодня готують ніші партійні піар-служби: «Тоді-то відбудеться такий захід, варто його супроводжувати такими й такими месиджами». Але ці рекомендації стосувалися не партійних спікерів, а безпосередньо газет і телебачення.

Темник на день виглядав приблизно так: ішов анонс події, потім примітка «подія важлива й актуальна» або «ігнорувати», потім підбірка коментаторів, до яких треба звертатися, й тез, які слід озвучити в сюжеті чи статті.

Вважають, що темники в Україну привезли найняті об'єднаними соціал-демократами (була в ті часи в країні така політична сила з дещо демонізованим юристом Віктором Медведчуком на чолі) російські політтехнологи — чи то Гельман, чи то Павловський.

Що можна сказати точно, так це те, що головний піар від виконання темників отримувала СДПУ(о). Скажімо, в березні 2002 року, коли в Україну мав приїхати Владімір Путін, темник рекомендував: «Не показувати Путіна з Литвином (*тодішнім обличчям провладного блоку «За єдину Україну!»* — **Тиждень**), це важливо!»

У грудні 2001 року «Киевские ведомости» під заголовком «В стане лідерів — без изменений» друкували результати «народних виборів на Майдані», які проводила така собі організація «Молодь — надія України» (МнУ). СДПУ(о) там значно випереджали «За ЄДУ!».

Перед цим МнУ сплигло на першій шпальті «Фактов» у березні 2001-го під заголовком «Молодые украинцы называют суммы, выплаченные им за участие в антипрезидентских акциях» — лідер цього «молодіжного об'єднання» Вадим Гладчук розповідав про виділені опозицією \$5 млн на вуличні акції протесту, аби отримати \$70 млн із Заходу.

РУЧНІ «ФАШИСТВУЮЧІ МОЛОДИКИ»

Підвищена увага до маргінальних, штучно створених структур і ґравців — ще одна особливість ЗМІ тих часів. На вибори йшли десятки технічних кандидатів, кожен із яких озвучував той чи інший месидж (пригадуєте шедевр «Ваша дружина — американка»?), а підконтрольні ЗМІ змушені були ставитися

до цих кандидатів як до серйозних людей і надавати їм слово.

Для прикладу варто згадати «Рух за єдність» — це нікому не відому політичну силу напередодні парламентських виборів-2002 регулярно піарили ті ж такі «Київские ведомости». Інформаційні послання лідерів цього Руху(є) зводилися переважно до фрази: «Виборці! Не дамо «Нашій Україні» розчинити Рух у «Нашій Україні», всі голосуємо за нас!» Пізніше в політику запросили старшого сина засновника Руху — Андрія Чорновола — й він аж до виборів таврував антинародну політику Ющенка.

Ще один приклад — УНА, засноване колишнім водієм лідера УНА-УНСО Андрія Шкіля Едуардом Коваленком. Офіс «УНА Едіка» був у шикарній квартирі на Шовковичній, «бойовикам» пошили красиву мілітарну форму й прапори зі свастики-подібними хрестами й трьома рунічними літерами S. З цим добром вони ходили смолоскиповими маршами

в Києвом, заявляючи про свою «повну підтримку кандидата Ющенка». Засоби масової інформації всіляко наголошували, що «опозицію підтримують фашисти», а думка з цього приводу самої опозиції, звісно ж, так і не прозвучала.

«У ті часи була повноцінно реалізована модель тоталітарної преси, — заявив **Тижню** професор Інституту журналістики Національного університету імені Шевченка Валерій Іванов. — Темники існували тому, що їх виконували. Таким чином преса фактично безкоштовно обслуговувала владу, виконуючи замість інформативної пропагандистську функцію».

ТЕМНИКОМ І ПРЯНИКОМ

Що ж змушувало людей виконувати темники?

«Один із методів тиску — пряник, — пояснює Федір Сидорук. — У більшості тележурналістів на той час були взяті кредити, саме тоді почався бум. А кожному ж доплачу-

вали в конвертах. І конкретно отримував \$200, а дехто й \$1000 — великі гроші на ті часи. Ну, начальство й налякало — або звільняйся, або відмовляйся від кредитів».

Журналісти намагалися чинити опір. Хтось обурювався в курилці, хтось підписував петиції, хтось намагався правити після редакторських втручань. Саме в цей час почали створювати Незалежну медіа-профспілку України, яка існує й досі. Одна з фішок цих часів — прочитати/написати текст з іронією, мовляв, споживач новин здогадається, що автора змушували.

Іноді було не зрозуміло, де закінчується іронія, а де починається пропаганда. Яскравий приклад — перша шпальта «Київських ведомостей» за 20 грудня 2000 року. На ній зображено величезну демонстрацію «Україні без Кучми». Гасла заретушовані, зате чітко видно прапори. Під заголовком «Парламент вступав демонстрантов» іде анонс «Вчора многотисячна демонстрація захитників укра-

КОЛАЖ: АНДРІЙ ЄРМОШЕНКО

КОМЕНТАР

«Так соромно було,
що ти вже не міг...»

ОЛЬГА КАШПОР
служба новин «Інтера»
(у 2004 році – УТ-1)

У 2004 році темники для УТ-1 приходили на електронну пошту редакторам. Анонс подій і рекомендація на кшталт «Аналітики вважають, що журналістів цікавлять такі питання...» – і потім на прес-конференції дуже незручно було чекати, хто ж ці питання таки озвучить. Часто рекомендація звучала як «Коментарі відсутні з усієї теми» – це означало, що ми взагалі нічого не знаємо, й тому в архіві УТ-1 досі немає ключових моментів тієї епохи. На якомусь етапі темники почали приходити з повністю розписаними сюжетами – журналістам залишалося озвучити їх.

Я тоді працювала у відділі культури й темники мене не стосувалися. Та одного разу була на події, де взяла класний і абсолютно аполітичний синхрон у поета Івана Драча. А директор новин Віктор Харламов каже: «Ми його не дамо, бо Іван Драч – депутат-опозиціонер». Це й дістало.

...Пізніше 300 співробітників УТ-1 прийшли до керівництва, навіть «Вечірня казка» приєдналася. Й Савенко (голова НТКУ – **Тиждень**) сказав: «Добре, робіть, що хочете». Можна було все! Ми вибрали нових випускових з-поміж журналістів, і 25 листопада зробили цілий випуск новин без цензури, тоді нам телефонували з «плюсів», із «Інтера» й казали: «У нас теж виходить НОРМАЛЬНИЙ випуск».

Думаю, що повернення до часів цензури неможливе. Відбулося щеплення, бо так соромно було, що ти вже просто не міг. У журналістів був свій Майдан, внутрішній – і, може, ми єдині, хто чогось досягнув внаслідок тих подій.

инської держави и ее Основного закона прошла по центру Киева и достигла парламента...»

А 2/3 тексту присвячено «альтернативній» акції, яка складалася з тисячі силоміць мобілізованих бюджетників. Про саму ж «Україну без Кучми» – зо два абзаци: «прорыв заграждения... вышел спикер Плющ...» і геніальний фінал: «Зазвучали призывы идти к администрации Президента (*тоді це слово писали винятково з великої, на відміну від, скажімо, «парламент»* – **Тиждень**). Но это были реплики «генералов». В пылу словесных баталий они забыли о «войске» – народ потихоньку разошелся. Морозит, однако...»

Анонімні автори не сказали, що народ «разошелся» по наметах на Майдані, й цей день став початком резонансних акцій протесту, які тривали до березня 2001-го. Що відбулося тоді, нагадує нам передовиця «Фактів» від 12 березня: «Кто вложил в руки боевиков оппозиции бутылки с зажигательной смесью?»

«ВОПЛЬ САТАНЫ»

Ще одна «іронія» кучмівської епохи – регулярна присутність на новинних шпальтах різноманітних астрологів на кшталт «Контактера с Космосом Петра и его космического кота Дана». Особливо яскраво це можна було побачити у «Фактах» (6 жовтня 2004): ліворуч у рубриці «Дело государственной важности»: «Президент потребовал от министра обороны обеспечить социальную защиту уволенным в ходе реформирования армии», а праворуч у рубриці «Что-то будет...»: «Астролог Павел Глоба: На выборы Президента Украины негативное повлияют солнечное и лунное затмения».

Були й риси, які б мали сподобатися патріотично налаштованим прихильникам стабільності. Приміром, сумніватися в територіальній цілісності України, роздмухувати тему «двуязычя» аж до осені 2004 року не наважувались. Особливо майстерно працювала газета «2000» – її матеріали були витримані в радянському стилі, на дискусії читачів відводили цілі шпальти, де порушувалися «проблеми на місцях»... Але, зрештою, й статечний тон цього товстого і дешевого видання зірвався на істеричний крик. У 1999 році редакція «2000» пафосно стверджувала, що «три кита

Ющенко – профессионализм, порядочность и независимость», а в червні 2004-го виявлялося, що «Преемник Степана Бандеры объединяет националистов».

2004 рік – це рік остаточної загибелі редакторської совісті. На шпальтах з'являються теми національної ворожнечі й навіть відверта фофудья на кшталт публікації в «Сегодня» колонки «актера Николая Бурляева під заголовком «Визг бесенка и выплеск желчи», де лист українських літераторів називається «воплем сатаны, вернее сатаненка, который очень хочет нового мирового порядка... Но украинцы не нужны Западу».

ДИКТАТ ГРОШЕЙ

Честь професії спробували врятувати журналісти, які не хотіли прогинатися, як прогиналися їхні редактори й топ-менеджери. Один з прикладів: 28 жовтня 2004 року з «1+1» звільнилися семеро журналістів, серед яких був і Федір Сидорук. «Загострене почуття справедливості призвело до того, що треба було робити вибір між пасивним гвинтиком у пропагандистській машині й активними діями», – згадує він ті часи.

Спротив наростав, і в листопаді 2004-го до «журналістської революції» приєдналися останні – УТ-1. Всі вони хотіли робити повноцінні новини – без темників, з позицією іншої сторони. Вони отримали це право, але суспільство вже було розколоте – прихильники Януковича тоді вважали, що журналісти продалися і їхні повноцінні новини є результатом «помаранчевого державного перевороту».

Чи є зараз свобода слова – питання дискусійне. «Диктат темників змінився диктатом грошей», – каже професор Іванов. – Хоча, звичайно, журналісти вже відвикли від численних позовів, забули про безкінечні візити податківців і пожежників».

«Я працював у галузі з 2000-го по 2008-й, – згадує Федір Сидорук, який залишив професію і тепер займається кінодублюванням. – Так, наш бунт у 2004 році – прикольні були часи, романтичні. Але я пішов із полегшенням і задоволенням. Тому що на цьому етапі журналістика – це, безперечно, найогидніша професія у світі. Більшість тих, хто звільнився тоді з «плюсів» разом зі мною, в журналістику теж не повернулися». ■

Гетьманський драгун XVII ст.

ТЕКСТ: Олексій Сокирко

Тижень продовжує знайомити з реконструкціями одягу, озброєнь та амуніції українських воєнків різних епох

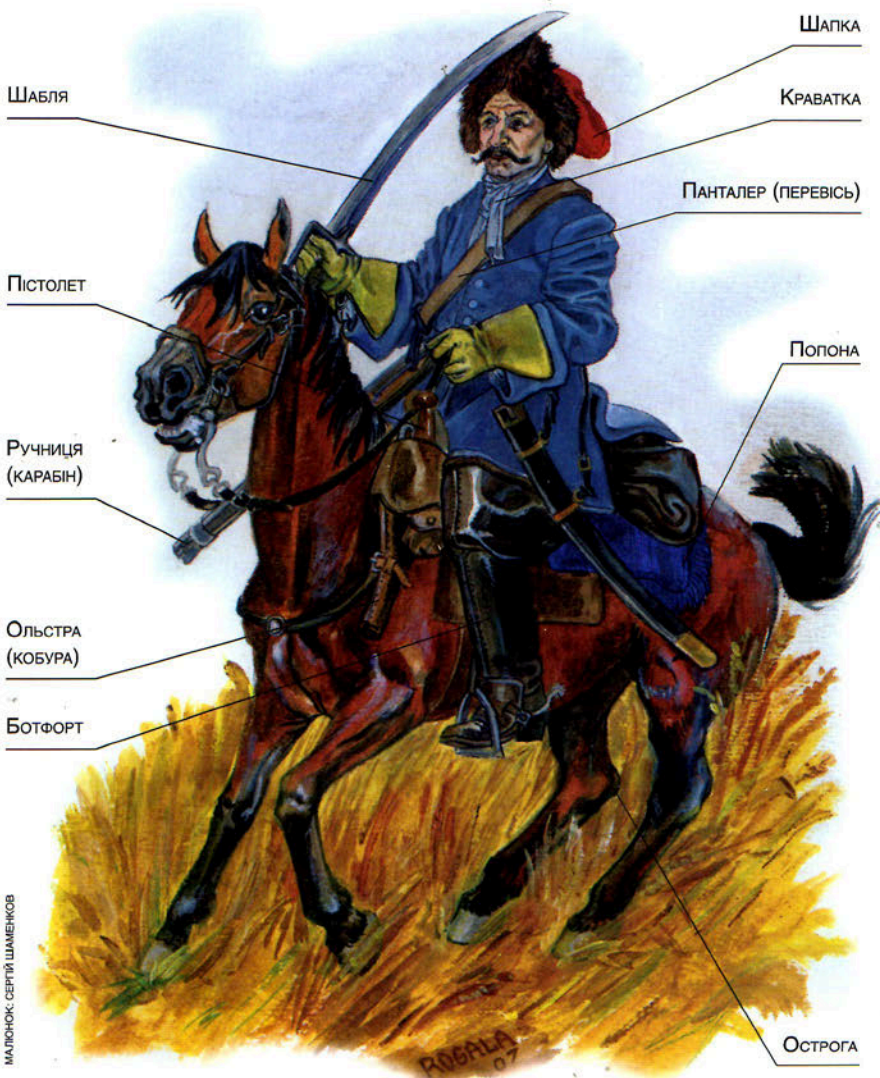
Драгуни (від франц. Dragon, похідне від лат. draco — дракон) — солдати кавалерійських полків, призначені діяти як в кінному, так і в пішому порядку. Назва цього роду кавалерії, за однією версією, походить від драконів, що були зображені на прапорах, за іншою — від жаргонної назви коротких рушниць, котрими були озброєні драгунські відділи.

Ідея посадити на коней відбірну піхоту і таким чином пришвидшити її марш до місця битви, вперше спала

на думку французьким полководцям у XVI ст. Відтоді драгунські відділи з'явилися практично в усіх європейських арміях і успішно застосовувалися як у польових баталіях, так і під час облоги та оборони міст. В Козацькому Гетьманаті драгунські відділи входили до складу надвірного війська — своєрідної гвардії, що супроводжувала гетьмана під час походів, урочистих виїздів, прийомів посольств, несла караульну службу при резиденціях. Особливого поширення драгуни набули у війську ча-

сів правління Івана Виговського, а потім — Івана Мазепи, ставши чи не найколіоритнішою прикметою гетьманського двору.

Подібно до більшості драгунських і мушкетерських полків Польщі та Литви, гетьманські драгуни були вбрані «німецьким строем», внаслідок чого їх і називали «німцями», хоч насправді більшість воєнків набиралася з українців. В основу реконструкції вбрання й амуніції драгуна покладено тогочасні аналоги військової моди армій Центрально-Східної Європи. Приталений каптан-жюстокор з широкими вилогами, шийна хустка a'la cravatte та ботфорти, котрі є відлунням західної моди, доповнюються шапкою з довгим шликотом та хутряною околицею. Драгун озброєний коротким карабіном-ручницею, підвішеним на плечовій перевесі-панталері, та шаблею. Попри те, що драгуни в східноєвропейських арміях мали західну амуніцію та «ронди» (зброя, сідла та пістолетні кобури-ольстри), їздити їм довелося здебільшого на місцевих породах коней — низькорослих і непоказних, але витривалих в умовах степового побуту «бахматах». ■

МАЛЮНОК СЕРГІЯ ШМЕГНОВА

Авторські права © Центр ім. В. Лупинського «Militaria Ucrainica»
Далі буде. Попередні публікації колекції «Militaria Ucrainica» дивись у №№ 39, 41, 45 **ТИЖНЯ** за 2008 рік

Столиця Зеленого Кл

ИНУ

АВТОР: Станіслав Мінаков,
Харків – Владивосток – Харків

Владивосток – місто тигрів, які зникають, і не дуже помітних, але численних українців, які полюбляють відпочивати на острові Русській серед Тихого океану

На Міжнародний літературний фестиваль «Береги» я летів «Боїнгом». Літак долає 9 000 кілометрів і сім часових поясів цікавою траєкторією: спочатку в напрямку Норильська (тобто на північ, а не на південний схід, як гадалися б), потім летить над північним кордоном Росії, а потім різко спускається на південь, у напрямку Магадан – Хабаровськ – Владивосток. Саме це і є найкоротший шлях у Владивосток: Земля ж бо крутиться.

НАЙБІЛЬШ АВТОМОБІЛІЗОВАНЕ МІСТО РОСІЇ

У Владивостоці на 1000 осіб місцевого населення припадає 580 приватних авто (всього ж у місті близько 600 тис. мешканців). Це найвищий показник автомобілізації по Росії. Автомобільні корки тут – явище регулярне, в один ми втрапили, щойно зійшовши з літака. Було цікаво спостерігати за трафіком: їздять місцеві переважно на японських і корейських автотранспортних засобах, включаючи автотранкрани, бульдозери, тягачі тощо, найчастіше – із правим кермом.

Владивосток розташовується на півострові між двома затоками – Уссурійською й Амурською. Це ►

Підводний човен З-56 – пам'ятник Другій світовій війні. Біля нього – таблички з прізвищами героїв, «Шевченко» зустрічається 28 разів

ЯК ДІСТАТИСЯ, ДЕ ЖИТИ

Швидкісний авіалайнер долає півпланети за півдобу, ну і додамо якийсь час на пересадки в транзитному аеропорту. Через Москву літати найдешевше, квиток в обидва кінці коштує 18 тис. грн. А, приміром, через Сеул – майже вдвічі дорожче.

Можна також приблизно вісім діб чмхати поїздом: із Києва продадуть тільки купе, квиток коштує 3040 грн, а з Харкова: купе – 2905 грн, плацкарта – 1500 грн.

У Владивостоці є чимало готелів, які варто схарактеризувати як «руській стандарт», що не надто корелює з загальноприйнятою системою зірочок. Втім, мінімум зручностей, наближених до двотризіркових, вам нададуть у готелях «Союз», «Азія», «Меридіан», «Прімор'є», а вартість проживання, наприклад, у «Белом лебеді», що позиціонується як тризірковий – 900–1200 рублів (200–300 грн) на добу, в п'ятизірковому «Союзі» – 1300–4000 рублів (210–780 грн) на добу.

чисте, затишне місто. Та є проблема: у Владивостоці немає очисних споруд! І всі каналізаційні стоки течуть прямісінько в океанські бухти. Тому ніхто з місцевих жителів тепер не купається в прибережній воді на околицях міста – намагаються від'їхати подалі.

Нас теж поселили за містом, у районі гори Седанки, в центрі корейської культури «Сонячний», просто на березі. Щоб наблизитися до хвиль Тихого океану, мені довелося перегнути зарості екзотичних лопухів і їхніх маловідомих родичів, а також колю Транссибірської магістралі.

НАША ЗАКИТАЙЩИНА

«Зеленим Клином» далекосхідний край прозвали українці. Вони по-

Їздять місцеві переважно на японських і корейських авто, включаючи автокрани, бульдозери, тягачі тощо – найчастіше із правим кермом

чали масово переселятися на ці малолюдні землі наприкінці XIX – початку XX ст. Вони навіть подавали клопотання російському імператорові, щоб отримати таку офіційну

назву, хоча казали на цю землю ще й інакше: «Закитайщина».

Тут якесь дивне м'яке сонячне світло, що нагадує той колорит, який хвилює нас у пейзажах Сорренто й Неаполя роботи старих майстрів. Батько українського футуризму Михайль Семенко, який в 1914–1916 роках працював у Владивостоці на телеграфі, писав:

*Дивлюсь на бухту я,
де хінські човни-вітрила
рухаються крізь туман м'яко
і в оксамиті
спокійного безхвиля
окреслюється світ.*

Якщо скласти мапу за меридіанами, Примор'я зіткнеться з Португалією. Однак Владивосток був одним із центрів комуністичної концтабірної системи, материком

«архіпелагу ГУЛАГ». Саме в місцевому таборі трагічно завершив в 1938 році свій життєвий шлях поет Йосип Манделштам. Той, хто одним із перших зумів сказати в

ІСТОРИЧНА НОТА

Синьо-жовто-зелені

В червні 1917 року в Уссурійську пройшов Перший Всеукраїнський з'їзд Далекого Сходу. Він поставив завдання – відкрити в усьому Зеленому Клині осередки товариства «Просвіта», українські бібліотеки і школи, друкувати українські газети. Незабаром стали видаватися: у Владивостоці – «Щире слово», «Українець у Зеленому Клині», в Хабаровську – «Ранок», «Амурський українець» в Благовещенську й «Засів» у Харбіні. Було прийнято рішення вимагати від Тимчасового уряду Росії надання Зеленому Клину національної автономії, розпочати формування державних органів у Зеленому Клині та до створення українських національних збройних сил під синьо-жовто-зеленим прапором Зеленого Клину.

друзі про Голод 1933 року в Україні. Десять років тому йому тут звели пам'ятник.

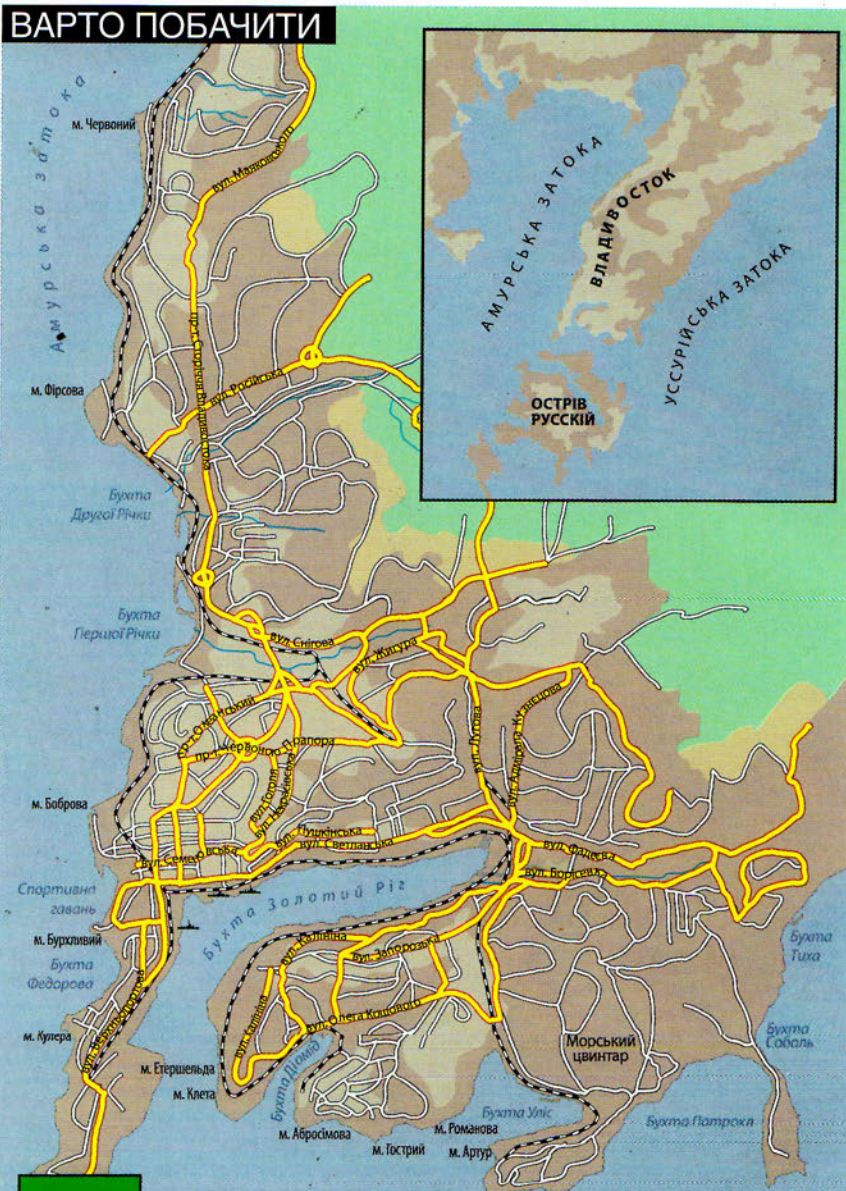
КОРІННЯ БУЛЬБИ

Усюди помітні сліди історії останніх півтора століть. На березі, біля пірсів, стоїть підводний човен З-56 – тепер у ньому музей, поруч зведено новий храм, а на бронзових табличках читаємо прізвища моряків-владивостокців, загиблих під час Другої світової війни. Тільки прізвище Шевченко згадано 28 разів!

У Владивостоці народився знаменитий голлівудський актор Юл (Юлій) Бріннер. Його прославив фільм «Чудова сімка», та ми пам'ятаємо його й за ролями Тараса Бульби в однойменному голлівудському блокбастері, а також Дмитра Карамазова в американській стрічці за романом Достоевського.

Дід кіноактора, емігрант зі Швейцарії Юлій (Жюль) Бріннер жив тут до 1918 року, був купцем, промисловцем, суспільним діячем. Його красивий стильний будинок і досі – одна з визначних пам'яток міста. Син актора, за відгуками місцевих, людина «дивна», іноді приїжджає у Владивосток на кінофестиваль.

Так, тут живуть люди не чужі мистецтву. Й дотепні, що кидається в очі вже з висок. Вийшовши з музею імені Арсен'єва, ми поба-

ВАРТО ПОБАЧИТИ

Владивосток

МУЗЕЙ ІМ. АРСЕНЬЄВА

Це об'єднаний художньо-етнографічний музей, найстаріший на Далекому Сході. Там є дещо і про українців

БУДИНОЧОК БРІННЕРА

Зведений у стилі модерн. Його збудував на початку ХХ ст. емігрант зі Швейцарії Юлій (Жюль) Бріннер, дід голлівудського кіноактора Юла Бріннера

МОРСЬКИЙ ПОРТ

Це, мабуть, найбільший у Росії порт і більший за одеський разів у сім. Відповідно й океанічні кораблі вражають розмірами і обрисами

ОСТРІВ РУССКІЙ

Віддалений від континенту на 600 метрів. Тут кінець Росії. Це улюблене місце відпочинку владивостокців

Хрест на пам'ять про тих, хто покинув Росію під час громадянської війни

чили цікавий для європейського ока туристичний рекламний щит: «А ви були в місті Хуньчунь?» Дотепними мені видалися й назви, наприклад, теплохода-казино «Nocus-Pocus» і меблевої фірми «Диван Диванич», а також ресторанів «Японський городовий» (там воістину райська їжа, свідчу) й «Япона мати».

ВУЛИЦЯ ТИГРОВА

Є в місті вулиця Тигрова, на якій розташований магазин «Рибалка-Мисливець». Кажуть, колись у

цьому районі справді бачили уссурійських тигрів, які заблукали. Нещодавно тут установили бронзову скульптуру «амби» — так тунгуси називали найбільшу кішку в світі. У магазинах є «Тигрова» горілка (170 рублів за півлітру), «Уссурійський бальзам» (120 рублів за «чекушку» — 0,25 л), бальзами та настоянки місцевих горічаних майстрів.

Не так давно, наприкінці вересня, у Владивостоці відзначали День тигра. Цим святом жителі міста намагаються привернути увагу до

проблеми збереження уссурійської тигрової популяції. Залишилося, здається, всього приблизно 400 тварин. Щоправда, є й ще більш загрожена кішка в Примор'ї — амурський леопард (чи барс), яких залишилося не більше 25-ти. В романі Івана Багряного, як ми пам'ятаємо, тигролови вирішували протилежну проблему — та ж це відбувалося чи не сто років тому. Не той тепер Миргород, Амур-річка не та...

Мені ж довелося побачити тигренят лише костюмованих, на головній площі, на березі Золотого

Україна далекосхідна

” З гомону, уривків фраз, із дотепів, із уривків пісень і прокльонів поставало дивне враження... Григорієві здавалось, що він потрапив додому. Вагон говорив усіма діалектами його — Григорієвої — мови: полтавським, херсонським, чернігівським, одеським, кубанським, харківським...

І ще й хтось кричав — «Най би тя шляк трафив», — нагадуючи про далеке Поділля...

Ба, — тими діалектами говорив весь цей «експрес», і то не тільки тепер, а, либонь, протягом цілої своєї історії. Основний контингент його пасажирів — Україна, ота зірвана з місця й кидана по всіх світах. І хоч цей «експрес» ходив по маршруту «Владивосток — Москва», та то була своїм мовним і пісенним фольклором і всім іншим — Україна. Екстериторіальна Україна. Україна «без стерна і без вітрил». “

Іван Багряний, «Тигролови»

У Владивостоці народився актор Юл Бриннер — Тарас Бульба в голлівудському блокбастері

Рогу, коли всі 128 (!) національностей Примор'я відзначали 70-літній ювілей краю. Ансамбль української пісні з міста Спаська виконав кілька фольклорних творів, поміж яких

були не відомі мені. Під час бесіди з артистами з'ясувалося, що лише четверо з колективу є вихідцями з «материкової» України — хто з Хмельниччини, хто звідки — а керівниця закінчила Харківський інститут культури. Землячка!

ОСТРІВ СКАРБІВ

На південь від Владивостока в Японському морі розташований острів Русській. Найменша відстань між континентальною частиною міста й островом — 600 метрів. Найбільша сопка тут називається «гора Рускіх» (291,2 м). На ній розміщено форт Поспелова — опорний пункт оборони під час російсько-японської війни.

Між містом і островом є регулярна поромна переправа, квиток коштує 25 рублів. Можна відчалити

Яскрава картинка: після еміграції білих усі пірси були завалені залишеними валізами з речами

туди й на рейсовому катері за 50 рублів (він повертається о 17-й годині). Та нас, літераторів, сукупно з місцевими музейниками й тележурналістами гостинно відправили на зафрахтованому кораблі, й за 20–25 хвилин ми, з деяким хвилюванням, досягли острівного пірса.

Острів Русській разом із островом Попова (вони розділені протокою Старка) — улюблене місце відпочинку жителів Владивостока. Тут поки що немає промислових, будівельних і взагалі жодних підприємств. Не без побоювання говорять про будівництво цементного заводу.

З 1889 по 1914 роки, в період загострення відносин Росії з Японією, на острові розгорнулося активне будівництво Владивостоцької фортеці — у масштабах, ще до тих пір небачених. Гарнізон згодом збільшився до 30 000 багнетів. Краєзнавці розповіли мені, що за 12 років будівництва в усю систему фортифікацій Владивостока було вкладено суму, що приблизно дорівнювала річному бюджетові Російської імперії.

В 1913–1914 роках тут проходив службу капельмейстером компози-

Топлес тут тільки скульптури,
бо море холодне

ФОТО АНТОНА

тор Макс Кюсс, автор відомого вальсу «Хвилі Амура», одесит.

КІНЕЦЬ РОСІЇ

Я на самоті вийшов на північний мис острова, де в новітні часи поставили великий дерев'яний хрест, укріпивши його валунами з берега океану. Гранітна табличка: «25 жовтня 1922 року пішли з Владивостока кораблі Сибірської військової флотилії під командуванням 44-літнього контр-адмірала Г. К. Старка». Далі перераховані назви 25-ти кораблів.

Подейкують, що на них у дні наближення нещадних загонів червоного комдива Уборевича вантажився весь білий Владивосток. Яскрава картинка: всі пірси були завалені залишеними валізами з речами.

Коли виходиш на вершину гори, дивившись на споруди форту, на сопки й затоки, на дерева, руді з жовтим чагарником, на гігантські червоні плоди шипшини, — розумієш, що саме тут — кінець російської, ойкумени. Далі — океан, острови, Японія... ■

Робот знову в сідлі

АВТОР: Владислав Головахін

Після трирічної перерви найкращий велогонщик усіх часів і народів Ленс Армстронг повертається на трасу

«Т и робот!» — зазвичай кричали американці з узоюччя глядачі. І це не образа, навпаки, комплімент у виді спорту, де витривалість — буквально на вагу золота. Армстронг сім разів перемагав на легендарних перегонках «Тур де Франс». Після чого їх стали називати «Тур де Ленс», а сама «Велика петля», як ще іменують гонку дорогами Франції, остаточно втратила інтригу. Щось подібне спостерігалося у «Формулі-1», доки на престолі перебував Міхаель Шумахер. З тією різницею, що Червоний Барон зав'язав остаточно, а семиразовий триумфатор велобагатоденки — знову в сідлі.

ПОЩАДИ НЕ БУДЕ НІКОМУ

За час відсутності Армстронга велоспорт перетворився на одного з головних фігурантів у нескінченних допінгових скандалах. Фахівці переконують, що тут «на колесах» сидять не більше, ніж у футболі чи легкій атлетиці. Та не кожен відважиться на крок керманців Міжнародної федерації велоспорту — задля відновлення позитивного іміджу вони запропонували кардинальну новачку. Всі учасники перед початком змагань мають підписувати угоду, згідно з якою, якщо вживання заборонених препаратів доведено, порушника по-

Ленс Армстронг виступатиме за команду, яка ледь відмилася від допінгового скандалу

збавляють усіх прибутків за поточний рік.

Ганьбу й приниження гонщики тепер не можуть компенсувати суто професійним задоволенням — втіхою від суми гонорарів. На тлі тарараму з Флойдом Лендісом, якого у зв'язку з допінгом позбавили титулу переможця «Тур де Франс» 2006-го, з несуперприбуткового велоспорту почався відтік спонсорських грошей. Саме у цей критичний момент

Армстронг учергове здивував світ, заявивши про повернення.

Своє рішення він пояснив альтруїстичними намірами. «Цього року близько восьми мільйонів людей загинули від раку. Настав час боротися з цією хворобою на глобальному рівні. Я намагатимуся перемогти у восьмій «Великій петлі» й розглядатиму це як новий етап протистояння недужі», — зауважив спортсмен. Як би глянцево-рекламно

не виглядала ця заява, безперечно одне: людина, котра вже здолала онкозахворювання, має право на подібний пафос.

Офіційна поява Ленса на трасі запланована на 20 січня 2009-го — американець проїде дорогами Австралії в Tour Down Under. Потім у планах спортсмена дебют у пер-

виконав. Зникнення метастазів, а також одночасне відмирання ракових тканин ескулапи так і не змогли пояснити.

З УКРАЇНЦЕМ У КАЗАХСТАН

Коли Армстронг виграв «Велику петлю» всьоме, його основним помічником був українець Ярослав По-

пович, який «вів» Ленса до перемоги на найскладніших ділянках гонки. Тоді спортсмени представляли Discovery Channel. Зарплату в розмірі \$9 млн, до слова, американець отримував не від команди, а від персонального спонсора. За рахунок рекламних кампаній ця цифра 2005 року сягнула \$28 млн, і за фінансовим показником Ленс увійшов до десятки найбільш високооплачуваних спортсменів світу.

Нині ж обох запросили до швейцарсько-казахстанської «Астани», яку підтримує уряд центральноазіатської республіки. Сьогодні це потужна професійна команда, річний бюджет якої становить €12 млн. Про підписання контракту з Поповичем попросив сам Армстронг, що цілком закономірно. 2005-го вони показали відмінний результат: американець виграв жовту майку лідера, а Попович отримав білу майку — відзнаку найкращого молодого гонщика «Тур де Франс».

Згода спортсменів водночас свідчить про їхню мужність і добрі наміри. Торік «Астана» стала призвідницею грандіозного допінг-скандалу. Зокрема, лідер цієї велогрупи і фаворит «Тур де Франс» Александр Вінокуров був звинувачений у застосуванні нечистих методів і звільнений з команди. «Астана» в повному складі залишилася «Велику петлю» й, щоб відмитися від бруду, згодом повністю змінила свій менеджмент. Та, попри всі трансформації, пильна увага контрольних органів їй забезпечена надовго.

Складно пояснити, чому колеги Армстронга спроможні за хвилину робити до 70-ти обертів педалей, а він — 90

шому гранд-турі сезону — італійській «Джиро», яка проходить з 9 по 31 травня. Дотепер Армстронг жодного разу участі в ній не брав, але піднятися на найвищу сходинку п'єдесталу збирається й тут.

«Тур де Франс» стартує 4 липня. Останнім велогонщиком, який в один рік тріумфував на обох перегонах, був Марко Пантані. Чи зможе Ленс повторити досягнення десятирічної давнини, дізнаємося влітку. Втім, у житті видатного спортсмена траплялися й серйозніші іспити.

ГОНЩИК, ЯКИЙ УМОВИВ РАК

Звичним до офісної праці особам не уявити, що таке шість-сім годин поспіль крутити педалі, часто в умовах високого г'я, коли серце гупає, як паровий молот, а пульс тримається на позначці 160—180. Звідси — потреба підкріплення, хай недозволеного, і значні гонорари лідерів. У 1993-му Армстронг увірвався до спортивної еліти — він став чемпіоном світу в 22 роки й отримав перший мільйон доларів призових.

Ідилія скінчилася 1996-го, коли одну за одною в тілі спортсмена медики знайшли три недоброякісні пухлини й метастази в легенях. Йому довелося пройти всіма колами пекла, включно з хіміотерапією та операціями, катастрофічною втратою ваги, дегенерацією м'язів і всебічним розладом організму.

Ленс розробив власне ноу-хау — умовляв хворобу відступити, пояснюючи їй, як сильно йому хочеться жити. Так, наприклад, домогосподарки розмовляють із кімнатними квітами, аби ті краще росли. Перед гонщиком було протилежне завдання — щоб пухлина не збільшувалася, а вмирала. І він його успішно

ПРЯМА МОВА

«Приємно буде йому допомогти — як у старі добрі часи...»

ЯРОСЛАВ ПОПОВИЧ,
велогонщик, команда «Астана»

ФОТО: PHL

Кілька тижнів тому я розмовляв із особистим тренером Ленса Армстронга, чие ім'я сам спортсмен просить не розголошувати. Наставник зазначив, що Ленс перебуває у чудовій фізичній формі й турнірної діяльності насправді не припиняв. Він узяв участь у кількох відомих марафонах, де показав пристойні результати. Також вдало проїхав на кросовому велосипеді найпопулярнішу гонку США. Тренер переконаний, що йому знадобиться ще шість тижнів підготовки, після чого він може спокійно повертатися на трасу й перемагати. Додам, що із Армстронгом у велоспорт повернувся кілька відомих світових брендів, які раніше спонсорували переможця. Насамперед, Nike, який має особистий довготерміновий контракт із Ленсом. Мені буде дуже приємно допомогати Армстронгу — як у старі добрі часи, коли ми разом захищали кольори американської велогрупи Discovery Channel.

Марія Прима

АВТОР: Вікторія Поліненко

Примаченко – український культурний бренд, який 2009 року гарантовано розтягнуть на цитати

За старим стилем художниця народилася наприкінці 1908-го, за новим – у січні 1909-го. Через сто років маємо легітимізований ЮНЕСКО ювілей. Не дочекавшись офіційного часу «Х», рік Марії Примаченко стартував 12 листопада вечірком в столичній галереї «Лавра».

ДВА В ОДНОМУ

Об'єднавши в такий спосіб старий і новий стилі, причетні до організації святкувань (Міністерство культури і туризму України, Благодійний фонд Марії Примаченко, галереї «Лавра», «Родовід», «Я Галерея») натомість поділили річницю на дві частини.

Перша – події, що стосуються постаті поліської мисткині: виставки її творів, видання альбомів і різні варіанти пропаганди доробку. Говорять про будівництво музею наших художників-примітивістів, та в зв'язку з фінансовою скрутою й загрозою виборів – пошепки. Наразі найцінніша колекція робіт Примаченко

Кінорежисер Олесь Санін вважає, що для слави Примаченко нічого не потрібно. Бо ця мисткиня – самодостатня

ФОТО: UNIAN

зберігається в Музеї українського народного декоративного мистецтва.

Друга частина об'їє несподіванки. До 1 березня на конкурс «Примаченко і я» приймаються художні, літературні, дизайнерські та медіа проекти. Від усіх бажаючих і незалежно від фахових навичок, адже майстриня також відповідної освіти не мала.

Критерій відбору — проекти мають бути суголосними й у ідеалі конгеніальними джерелу натхнення. За дотриманням цього еталону слідкуватиме журі, яке визначить, хто вдостойться честі отримати на фініші, крім призів, шанс реалізувати свої задуми.

Якщо йдеться про літературу — це автоматично означає публікацію книги. А візуальні вправи будуть експонуватися, транслюватися на екрані чи взагалі підуть у виробництво. Наприклад, дизайн тканини, малюнок на футболці чи розпис по-

суду цілком можливо перевести з категорії артефактів до розряду товарів широкого вжитку. Хай це трохи відгонить кітчем, але для реклами в масах годиться. Врешті, купують же в Луврі поліетиленові пакети й магнітики із відбитком Мони Лізи, та оригіналові до того байдуже.

КОЛИ ПОПУЛЯРНІСТЬ НЕБЕЗПЕЧНА

У благій концепції конкурсу закладено певний ризик. Гуманітарна акція «Примаченко і я» здатна розбудити в українцях креативні сили й спричинити шквал художніх імпровізацій-варіацій-провокацій, як і замислено. Зворотний бік медалі — на заклик відгукнеться армія графоманів, копістів і плагіаторів. А що це не виключено, доводить хоча б ситуація з вітчизняними дизайнерами одягу.

За специфікою своєї діяльності — прогнозувати й створювати

модні тренди — вони звернули увагу на наїв уже кілька років тому й не приховують, що до світлих роковин Примаченко готувалися заздалегідь. Ще 2006-го Олеся Теліженко показала, як можна прямолінійно запозичувати образи малюнків майстрині й незле при цьому почуватися. А цього року експлуатація модельєрами набутку українських примітивістів (Ганни Собачко, Катерини Білокур і особливо — нашої героїні) набула епідемічного розмаху.

З літніми сукнями колекції «Жінка тільки для Бога» Айна Гассе дебютувала на Міланському тижні моди, в серці гламурної індустрії, де вирізнитися з-поміж учасників, десяток із яких — зірки першої величчії, так само важко, як виграти Олімпіаду, проте спочатку туди ще потрібно потрапити. Від Примаченко тут — рисунок тканин і вишивки бісером, але принаймні збережено бунтарство кольору. ▀

НАІВ

МАРІЯ ПРИМАЧЕНКО (1909–1997)

Народилася й усе життя провела в с. Болотня на Київщині. В дитинстві занедужала на поліомієліт і свою активність мусила спрямувати на відмінне від сільського господарства заняття. Нерівний час у середині 1930-х працювала в експериментальних майстернях при Київському держмузеї, а роботи художниці тоді експонувалися на виставках у Москві, Парижі, Монреалі, Варшаві. Повернувшись із початком війни додому, надовго більше не виїздила. Через схильність авторки дарувати свої картини, точну їх кількість встановити важко. Фахівці наголошують, що, крім малярського хисту, Примаченко мала талант поетки, це відобразилося в римованих назвах її творів.

НІКО ПІРОСМАНИ (1862–1918)

Народився в кахетинському селі, осирівши, переїхав до Тифліса. Працював на залізниці, займався торгівлею. Малювати починав із вивісок для пивниць і духанів. Серед замовників — переважно дрібних підприємців — мав репутацію психічно нерівноваженої людини. Писав на картоні та цераті власноруч виготовленими фарбами, часто оповідав, що при цьому бачить святих, а його рукою «хтось водить». Доробок митця — близько 200 робіт. Піросмані зафіксував образ тогочасної Грузії в лубочних портретах і по-дитячому сердечних пейзажах. Його творчість помітили й почали пропагувати футуристи, та до світової слави художник не дожив, померши від голоду.

АНРІ РУССО (1844–1910)

Народився в провінційному містечку Лаваль у бідній родині. Навчався погано — був атестований лише з малюнку та музики. Працював митником у паризькому торговому порту. Малювати почав після відставки у 40-річному віці. Маючи бурхливу натуру, спробував пограбувати національний банк Франції. На каторгу не потрапив завдяки аргументові адвоката, який особливо наголошував на наївності митця. Писав міські сценки, пейзажі, ніколи не баченим екзотичні краї. Був високо цінований митцями-професіоналами, зокрема, засновником кубізму Пабло Пікассо та письменником-авангардистом Гійомом Аполлінером. Помер від гангрені, випадково поранивши ногу.

Тріо видатних

Одноставність у доборі теми під час Ukrainian Fashion Week виявили Ірина Каравай та Оксана Караванська. Причому якщо першій вистачило власної фантазії й Примаченкові мотиви вона використала лише в аксесуарах, то друга дизайнерка відірвалася за повною програмою, уречевивши химерних істот художниці в аплікаціях і принтах.

НЕПРОСТА

Цитатні тенета — головна пастка, до якої можуть втратити учасники конкурсу, окрилені ширістю естетики наїву. Але творчість Примаченко не така проста, як здається. З одного боку, майстриня-самородок, роботи якої базуються на міцному підґрунті народної традиції, особливо вишивки та розписів. Із іншого — обдарування, яке трансформувалося в унікальний стиль із характерною системою образів.

Від сотень анонімних колег її відміння неповторне вміння передавати не лише зовнішні контури рослини, тварини, предмета, орнаменту, а й їхню внутрішню сутність. Звідси — відсутність буквальності й конкретики: Примаченко пише чорнобривці чи корів так, ніби вони зустрічаються в природі в одному екземплярі. А не бачених нею на власні очі жирафів чи мавп, про яких їй розповідали, доопрацьовує в уяві — і чого варта «портретна» схожість, якщо ти передаєш саму матрицю?

Відзначання роковин мисткині справді вдадуться, коли це вміння візьмуть до уваги й конкурсант, й організатори урочистостей. Чим ще більше увиразнять її окремішність — у тому числі, й від ювілярів-попередників, яким в Україні не щастить. Скільки не балакали, а до півторасотліття Івана Франка в 2006-му так і не видрукували повне нецензуроване зібрання його текстів. 120-річчя театрального режисера-реформатора Леся Курбаса 2007-го виїлося в низку однотипних заходів, які в кращому разі зацікавили професіоналів. За подібним сценарієм цьогоріч розвивалися події, пов'язані з ушануванням пам'яті Василя Стуса, якому мало б виповнитися 70.

Для повноти картини тут не вистачає хіба кінорежисера Олександра Довженка й знавця слова Миколи Зерова. Та це вже зовсім інші історії. ■

ПЕРСОНАЛЬНЕ

Левики народні

ІДА ВОРС
художник, журналіст-концептуаліст

У світі побутує різне вжиткове причадалля — севрська порцеляна або англійські срібні сервізи, опішненські горщики й куманці... Населений пункт Опішня Полтавської області — давній і славетний центр традиційної для цього регіону України кераміки Вона, опішненська кераміка, впізнавана так само, як севрська порцеляна. Тільки, гадаю, породжує почуття яскравіші й більш щемкі, ніж буржуйські столові цяцянки. Чесно. Була б моя воля і площі для зберігання, скупилася би все до ноги з музейними експонатами включно.

Глиняні речі взагалі викликають у мене пожадливий погляд в очах і тремтіння дріпких ручень. Але опішненські майстри робили й роблять не лише миски та дзбанки звичних ужиткових форм і призначень — однією з особливостей цього творчого центру є виготовлення емкостей, ба навіть суто скульптурних об'єктів у вигляді левиків, коників, баранців. Це — взагалі суцільний захват. Такого справді не зустріти більше ніде. Вигадливі стилізовані форми, які стали локально канонічними, густошколадна полива, дрібне об'ємне декорування — й левик перетворюється на витвір справжнього мистецтва.

Чомусь доробок народних майстрів (це стосується будь-яких технік і матеріалів, не лише кераміки) звично звать словами «наївне мистецтво», «нейтів», протиставляючи професійні надбання здобуткам, котрі нібито виникли самі собою. Яка, власне, різниця — відвідувала людина художній виш чи з'явилася на світ у родині спадкових майстрів і вчилася ліпити борщівники в свого діда? Чи просто народилася генієм, самородком, якому знання дане з вищих — сакральних джерел. Де тут, вибачте, наїв?

Якби воно було правдою, то ніякі горщики й коники не потрапляли б до зібрань найкращих музеїв, за ними б не ганялися колекціонери, їх би не викрадали злочинці. І ніколи б Блокур або Примаченко не стали зірками світового масштабу.

До речі, якщо ви таки не народилися в Опішні, то ліпити керамічні шедеври вам ніхто не заборонить, але скільки потрібно буде глини вимішати... І не факт, що той нейтів вам вдасться. Адже іноді свіжість сприйняття та невгамовна фантазія під дією класичної художньої освіти десь зникають, припадають пилом академізму чи не витримують нашарувань законів і канонів.

Правило — спочатку вчися як належно, а потім будеш самовиражатися, як заманеться, діє не завжди. Зникає щось неймовірно важливе, ефемерне, легке. Звісно, ніхто не заперечує користі освіти, та ризикну припустити — подекуди вона може стати вадою, штучною перешкодою для насправді оригінальних таланту й світосприйняття. А в гіршому випадку — загнати художника до нудного прошарку нікому не потрібних середнячків.

Хай ліпше самотужки — так у нас і з'являються феномени Опішні та Косова, або, принаймні, тривають. Я переконана в одному: без севрської порцеляни жити можна, без левиків — важко. Зокрема, важко мені без мого левика, який погордливо дивиться з височини шафи, зблискуючи серед зібраних звідусіль «наївних» тарелів і жбанів.

МОЯ БІБЛІОТЕКА

«Мученія» польових досліджень

Мушу зізнатися — я повільно читаю книжки. Лише два романи укрсучліту примудрився осягнути протягом одного дня. Обидва поєднані темою сексу. Перший — знакові «польові дослідження» письменниці, яка після їхнього оприлюднення також стала знаковою. Іншим є творіння Люби

Клименко «Великий секс у Малих Підгуляївцях». Попередня книга авторки — «Порядна львівська пані», названа у післямові до «Підгуляївців...» «справжнім бестселером», який нібито «здійснив революційний переворот в українській свідомості», — можливо, аж так далеко не злетіла, але таки змусила мене купити другу.

І тут мені стало сумно. Чому? Вочевидь, роман треба було випускати з грифом «Для продажу на галицьких теренах». Бо після того, як у «Порядній пані...» народжена на Херсонщині Люба «обсмоктала» непомітні простим галицьким тубільцям меандри загадкової західняцької душі, в ній заговорила совість, і письменниця вирішила для балансу показати реалії життя в степу.

Не лише сумно — страшно. Алкоголізм, споживацький підхід до життя, базарна філософія, де серйозно підходять до розрізнення кольорів туалетного паперу... Хотілося кричати: «Ні, неправда, село не таке!» Проте вбивчий аргумент літераторки — мова її персонажів. Такий гіперсуржик ще треба придумати, а більш правдивого за українсько-російського мішанку на українському Півдні немає нічого. «Возмутилась я, кинулась на спасеніє», «пройняло ілектричеським розрядом», «остогидли разні зращенія» — приклади лише з однієї сторінки.

Водночас ця книжечка, котра з'явилася в серії «Для дамської су-

РОМАН КАБАЧІЙ
заступник редактора відділу історії та науки

мочки», є енциклопедією сороміцького фольклору. Тож братимете її до рук під час подорожі, як радять видавці, зважайте на оточення — чи не піддивляється хтось.

Житейську позицію героїні роману Галі Сливки авторка прикрасила щирим українським патріотизмом. Либонь, аби тим капосним галичанам довести: не перевелися ще справжні козаки й козачки. Галя — невмирущий образ пишної селянки з макогоном у руках — певно, не потребує ліричних відступів на кшталт «для настоящої українки нема нічого лучшого, ніж село, його воздух, його медленна жисть без стресів і гонінь за всяким неукраїнським».

Проте степова душа — загадка, й Галя з волі авторки проходить непростим шляхом трансформації від радянської колгоспниці до української традиціоналістки, яка забажала відгуляти з бригадиром Пашкою весілля за всіма канонами. Честь їй і хвала, а героям — слава!

Коли б я був Любою Клименко, наступну книжку присвятив би патріотизму київських арендодателів. Вони-то знають, як «родіну любить». ■

Де придбати
У книгарнях, через Інтернет

Люба Клименко. Великий секс у Малих Підгуляївцях. — К.: Дуліби, Вета-Прес, 2008.

Остання з могокан

АВТОР: Мар'яна Прут

**Краса – категорія вічна,
як би її не трактували**

ОКСАНА СТРАТІЙЧУК
алхімік мистецтва

У наш час тотальної комп'ютеризації по-середньо-вічному складним мистецтвом графіки займаються лише затяті художники, закохані у вишуканість цієї копіткої техніки. А справжня любов дає надзвичайні плоди. Аркуші Оксани Стратійчук сповнені непідробних розкошів: офорт може бути яким завгодно, але від початку своєї історії – це мерехтливо ліній і напівтонів, ажурне плетиво, з якого виникають образи старовинних міст і мальовничих садів, гар-

неньких панянок і шляхетних мужів. Саме завдяки такому, як Стратійчук та її нечисленним братам по штифту, славетна школа української графіки ще не вмерла.

Підфарбовані аквареллю величезні кольорові офорти художниці смачно обтяжені соковитими деталями. Тут раюють розманіжені німфи й одаліски або змінюють одну одну галантні сценки в дусі версальського двору. Натомість строгістю віє від її класичних чорно-білих натюрмортів із казковими квітами, плодами та цяцянками. І навіть із використаними цинковими дошками, з яких видрукували обмежену кількість копій, Стратійчук вчиняє своєрідно – не складає в комірчині, а вкриває емалю. Так народжуються артефакти цілком самодостатнього виду.

Справдешній митець – завжди алхімік. Тим більше, якщо він офортист, адже ми бачимо красивий результат, але не бекграунд процесу, де наявні підготовка металевої дошки, протравлення кислотою та важенька праця на спеціальному верстаті. Й тільки на виході – непересічні наслідки чаклування. ■

«Лист із Японії», офорт

НОВИЙ унікальний проект:

ГАРМІДЕР
арт-клуб

іноземними мовами

КНИГИ українською та іноземними мовами

ДИСКИ

НИЗЬКІ ЦІНИ

Wi-Fi™

МІСЦЯ ДЛЯ ЧИТАННЯ

МІСЦЯ ДЛЯ КАФЕ ТА ЗИМОВИЙ САД

ДИТЯЧЕ КАФЕ ТА ЗИМОВИЙ САД

арт-клуб «ГАРМІДЕР»

арт-клуб «ГАРМІДЕР»

арт-клуб «ГАРМІДЕР»

арт-клуб «ГАРМІДЕР»

арт-клуб «ГАРМІДЕР»

арт-клуб «ГАРМІДЕР»

арт-клуб «ГАРМІДЕР»

арт-клуб «ГАРМІДЕР»

арт-клуб «ГАРМІДЕР»

арт-клуб «ГАРМІДЕР»

З 23 листопада
в Івано-Франківську!
 чекаємо щодня з 9 до 21 год.
 Урочисте відкриття – 29 листопада.
 Стежте за оголошеннями!

41	45	46	47	48
3	10	17	24	
4	11	18	25	
5	12	19	26	
6	13	20	27	
7	14	21	28	
8	15	22	29	
9	16	23	30	
2	9	16	23	30

Тиждень / week
 328-38

23.11-21.12

23
 Листопад
 Ноябрь
 November
НЕДІЛЯ
 Воскресенье
 Sunday

чудити Ровини, кимсь
 Намові...кументик (дуже просить!!!)
 поручувати Божий на цей світ
 віршати хисте дружок
 вибрати щось з екзотичних
 зворотні Натомку
 похуляти, куди піти з
 Кованки в моєму світу

ВІДКРИТТЯ!

CD

Великий цирк

Коли магістр молекулярної біології Декстер Голанд почав писати дисертацію, галас на американському аудіоринку здійняв альбом *Smash* («Струс») панк-рокерської ватаги The Offspring. Її ідеологом, автором пісень і лідер-вокалістом був саме цей молодий науковець. До останнього часу він тримався подалі від преси, намагаючись всидіти на двох стільцях — тобто втриматися й на університетській кафедрі, й в авангарді панк-руху. Обвести навколо пальця академічну публіку йому, звісно, не вдалося, натомість він спромігся створити два десятки першокласних хітів із командою, котру музичні критики охрестили «група парадоксів номер один».

Річ у тім, що ніхто з її учасників до музичної кар'єри не готувався. Розважали однокурсників на вечірках — не більше. Однак сталося так, що їхні божевільні шоу за участю карликів, важкоатлетів, ексцентриків і мавп — курців гаванських сигар, потрапили на телеекрани й розважили цілу Америку. Останній диск The Offspring «Злеті й падіння, гнів і краса» гурт записував чотири роки, бо не забував і про власний лейбл Nitro, виворочений для промоції найбільш дивакуватих команд. «Періодично я замислююся над тим, аби покласти край цьому великому непорозумінню під назвою Offspring, але магніт сцени поки що не відпускає. Та я навчився не озиратися на думку фанів, не думати про рейтинги й іншу дурню. Коли ми писали ці пісні, я зосередився на тому, що мене справді хвилює, а це — СНІД, війни, бідність, глобалізація», — резюмує Голанд.

Олександр Євтушенко

The Offspring. Rise and fall, rage and grace. — Columbia Records, 2008.

КІНО

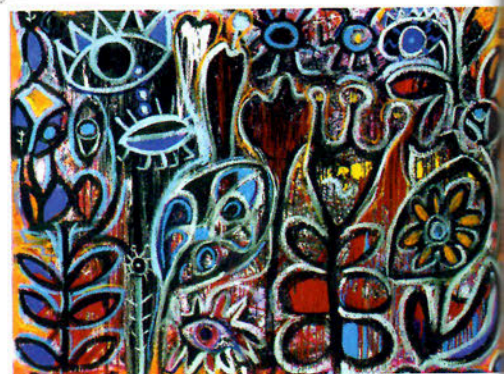
Біографія найкрутішого французького гангстера 1970-х Жака Меріма — ідеальний матеріал для екранізації. Цей харизматичний бандит блискавично нападав на банки й міг віртуозно перевтілюватися, за що отримав прізвисько «людина з тисячею облич». Його любили жінки й журналісти. Остаточній романтизації злочинця посприяла загибель від рук поліцейських. За кілька років

після смерті розбійника почалися перші спроби увічнити його життя засобами кінематографа, зокрема, постаттю Меріма зацікавився Жан-Люк Годар. І попри те, що гангстер суттєво полегшив життя сценаристам, написавши мемуари під час одного з в'язничних термінів, режисерові проект реалізувати не вдалося. Книга знадобилася згодом для стрічки «Ворог держави №1» моло-

ВИСТАВКА

Без пафосу

Попри те, що Максим Вітик вважає себе українським художником, тривале перебування в США наклало на майстра свій відбиток. Принаймні, за океаном його ім'я більш відоме, ніж на батьківщині. Виправити прикру ситуацію взялася столична галерея «Боттега», яка наразі представляє камерну ретроспективу митця — лише десяток робіт. Скромна кількість полотен не завадила включити до експозиції зразки двох циклів — київського та х'юстонського. До того ж, вдалося показати різні техніки, в яких працює художник, — від олійного живопису до емалей. Вітик створює полотна так, наче збирає мозаїку з різномірних деталей. На його картинах — небачені ландшафти й фантастичні сади, звідки, ховаючись у квітах, на тебе дивляться очі якихось химерних істот. Легко нехтуючи перспективою, митець проте старанно виділяє кожен

елемент своєї «мозаїки», і кожен із них має чіткий контур. Десь — це широка смуга небесно-блакитного, інколи — зовсім тоненька помаранчева стрічка, а часом — контрастний біло-чорний силует. Завдяки таким прорисам, усі деталі акцентовані, а полотна Вітика більше нагадують строкаті килими.

До 4 грудня

Галерея «Боттега»
(Київ, вул. Михайлівська, 226)

Ася Трошина

КНИГА

Червоне й чорне

дого режисера Жана-Франсуа Ріше. Те, що Меріма має зіграти Венсан Кассель, навіть не обговорювалося. В ролі поганих хлопців актор почуватися, наче птах у небі, тому виконав завдання як справжній відмінник, набравши заради зйомок близько 20-ти кілограмів. І хоча Кассель божиться, що в житті він «білий і пухнастий», його агресивним героям віриш на сто відсотків. Ще одне влучання в яблуко — персонаж Жерара Депардье, флегматичний хрещений батько паризького криміналітету. Режисерська робота за рахунок невдалого монтажу й сюжетних недомовок дещо слабша за акторську. Однак не зважаючи на недоліки, Ріше вдається тримати увагу глядача без надміру крові, спецефектів і карколомних сцен із переслідуваннями. Після зйомок із 4-годинної бунтарської епопеї довелося зробити діалогію, тому невдовзі отримаємо продовження.

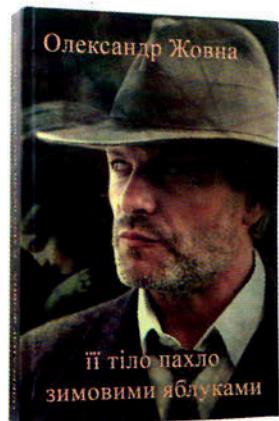
У кінотеатрах України
з 13 листопада

Наталія Петринська

3 Олександром Жовною, невдатим кінорежисером, мене замирив Олександр Жовна — вправний письменник. Не мудруючи, свою прозу він тематично засновує на двох одвічних темах — кохання й смерть. Оригінальність автора полягає в тому, що сьогодні, на поелищі постмодернізму, він, здається, не помічає не лише решток згарища, але й його ароматів. Назва збірки оповідань і повістей «Її тіло пахло зимовими яблуками» напрочуд влучно відображає цю тенденцію. Від класики — й чиста літературна мова його персонажів, в якій де-не-де прорветься в п'яному крикові міцне слівце чи майне тинь суржикю. Прийом виправданий, адже Жовна — з «інженерів людських душ» і «співців маленьких людей». У книзі їх так багато й всі вони настільки різні, що разом утворюють ту спільноту, котру ми іменуємо «український народ», але до якої себе не так часто зараховуємо, віддаючи перевагу концептові громадянина чи суспільної одиниці. А народ, як переконує літератор, по-

при катаклізми, перевороти, війну і мир, малозмінюється — ментальність не продаси. Як і колись, змиває дівчина з себе в ніч проти Петра і Павла ластовиння, а дід — випадковий свідок — щиро дивується відсутності русалчиного хвоста. Пихатий син проганяє з «города, де його всі знають», матір. Буденно помирають старі й малі, в кращому разі немарно звикували життя. Та й хто скаже, де прокладено межу тієї недаремності? За кожної страченою долею — драма, яка на папері може виглядати трохи сентиментальною, застряглою на рівні проблем наддятирічної давнини, але емоційно вона таки чіпляє.

Вікторія Поліненко

Олександр Жовна.
Її тіло пахло зимовими яблуками. —
Л.: «Піраміда», 2008.

ТЕАТР

Один день Дені Дідро

Позаяк французький філософ-просвітник XVIII сторіччя Дені Дідро був ще й богомню особистістю і знавцем театру, йому би сподобався власний аморальний образ у виставі «Розпусник» (режисер — Олександр Крижанівський, у ролі Дідро — Ігор Рубашкін). Драматург Ерік-Еммануель Шмітт, за п'єсою якого поставлено спектакль, добре знається на біографії великого гуманіста, адже захистив із цієї теми дисертацію. Але вигадує фривольний літературний міф про Дідро — бабія та розпусника. Щось подібне зробив Юрій Андрухович із постановкою поета Богдана-Ігоря Антонича в романі «Дванадцять обручів». Та, на відміну від цілковитого вимислу в українського письменника, французький автор усе ж мав у своєму розпорядженні деякі «смажені» факти. Дідро був натурою пристрасною, любив життя пів-

світу, не гребував пікантними інтрижками. Історія одного дня, протягом якого філософ терміново мусить написати статтю про мораль до своєї «Енциклопедії», водночас розриваючись між кількома жінками, вийшла легкою й дотепною. І, як не дивно, — не позбавленою моралі. У постановці Нового театру на Печерську вирішили не заціклюватися на певній епосі чи її фарсовій імітації, а постмодерново змішали різні стилі. Герої доби класицизму з'являються в одязі а-ля модерн, дозволяють собі сучасний сленг і безпосередню гру з глядачем. Це рідкісний випадок на вітчизняній сцені, коли акторам виявилася до снаги європейська іронічна комедія, яку вони розігрують із галльською віртуоз-

ністю й легким присмаком слов'янського психологізму.

Новий театр на Печерську
(Київ, вул. Шовковична, 3)

Наталія Шевченко

ВИСТАВКА

КЛАСИКА

ФЕСТИВАЛЬ

ХОРЕОГРАФІЯ

ДІЯ ДРУГА

ЖИВОПИС Восьми днів експонування спецпроекту на «Арт Києві 2008» Олександрів Гнилицькому виявилось замало. Й після закінчення фестивалю картини художника перебралися до галереї «Колекція» — тут друге дихання виставки підкріплено ще відеороботою «Медіа і жир». Остання цікава й тим, що була представлена під час минулорічної Венеційської бієнале — саме тоді український павільйон став справжнім відкриттям. Тож нарешті й український глядач зможе побачити, чим так захоплювалися іноземні відвідувачі імпрези. З виставки «Скромність і жир» у галереї опинилася її друга частина. Ділили не так за темами, як за розміром — для масштабних полотен місця забракло. Тому сюди потрапили невеликі роботи. Воно й на краще — після тривалої перерви хоч яке представництво найліпшого виразника вітчизняного contemporary art'у — подія приємна й непересічна.

До 17 грудня

Галерея «Колекція»
(Київ, вул. Паньківська, 8)

КВІТНИК

Переглянути виставку робіт Євгена Світличного «Клумба» — все одно, що на мить перенестися в літо чи на початок осені. На відміну від попереднього проекту з багатофігурними абстракціями, цього разу митець представив полотна, на яких тільки дерева, квіти, сонце, затішні дворики й акуратні будиночки.

До 26 листопада

Харківська муніципальна галерея (Харків, вул. Чернишевського, 15)

РЕКВІЄМ-33

РОКОВИНИ Хвиля мистецьких заходів, присвячених 75-й річниці Голодомору 1932–1933 років, досягне кульмінації в Національній філармонії України. У проєкті беруть участь найпотужніші сили: Національний симфонічний оркестр, Національна хорова капела «Думка», дитячий хор «Щедрик», а також збірна команда солістів — сопрано Наталя Дацько, баритон Роман Страхов та лірник Тарас Компаніченко. У програмі — прем'єра ораторії Юрія Ланюка на слова Павла Тичини «Скорбна мати». Для диригента Володимира Сіренка — завдання не з легких. Адже твір триває 1 годину 15 хвилин, а репетиції проводили в малоприспособованому приміщенні. Львівській композитор Юрій Ланюк посідає високе місце на українському музичному олімпі. Напередодні події маєстро Сіренко утримується від коментарів, окрім одного: естетична цінність нового твору — поза сумнівом.

21 листопада

Національна філармонія України
(Київ, Володимирський узвіз, 2)

СОЛЬНЕ

Піаніст Павел Нерсесян у Києві вперше виступив півтора року тому — акомпануючи знаменитому струнному квартету імені Глінки. Враження залишилися гарні, але не настільки вичерпні, щоб його гру не захотілося б почути ще. У сольній програмі звучатимуть твори Бетховена, Шуберта-Ліста, Шумана, Шопена, Равеля.

22 листопада

Національна філармонія України
(Київ, Володимирський узвіз, 2)

ТІЛЬКИ НОВЕ

ВІДЕО Фестиваль Wiz-Art Video Fest присвячено зближенню кінематографа та відеоарту. Актуальні теми, новітня естетика, використання просунутих технологій — три кити, на яких організатори засновують програму, котра цього року поділена на три тематичні блоки. Амбітний Citizens of the Universe презентує найцікавіших серед найнеординарніших авторів, які працюють у жанрі короткого метра. Блок Ladies Night сформовано за гендерним принципом — тут фільми, зроблені жінками або про жінок. Хіт Wiz-Art'2008 — ретроспектива культової фігури кіноавангарду Майї Дерен, киянки за походженням і подруги реформатора сучасного мистецтва Марселя Дюшана. Химерні проєкти, створені на межі кіно та відеоарту, потрапили до блоку Industrial Party. На смачне — дві фестивалеві вечірки з візуальним наповненням.

21–22 листопада

КМЦ «Дзига»
(Львів, вул. Вірменська, 35)
ЦКІД «Лис Микита»
(Львів, вул. Університетська, 1)

ГРУБИЙ РОК

Extreme Metal Fest — щорічне дійство на Мальті. Дещо подібне і з тією самою періодичністю відбувається й в Україні. Орієнтований на вітчизняного рок-виробника Metal Extreme Fest репрезентує найбрутальніші й стилістично різні метал-команди індустріального сходу нашої країни — R.N.F., Aсephala, Chaoscult, Murkvids Draumar.

23 листопада

«Рок-Кафе» (Дніпропетровськ, вул. Набережна Перемоги, 106а)

ЧОТИРИ КОРОЛІ

ПРОЕКТ Програму за участю чотирьох зірок світового балету — Анхела Корелла та Ітана Стіфела з Американського балетного театру, Йохана Кобборга з Королівського театру Великої Британії та Ніколая Цискаридзе з Большого театру Росії чекають у Києві майже рік — відтоді, як «Королі танцю» вперше вийшли на сцену Большого. Тоді кількість монархів із чотирьох незаплановано зросла до шести — замість хворого Кобборга його номери екстрено вивчили Дмитрій Гуданов та Сергей Філін. Наразі британець, який давно виконав партію Вчителя в балеті Флеммінга Фліндта «Урок» за п'єсою Ежена Йонеско — роль Учениці-жертви дістанеться Стіфелу. Випромінюваний позитив Корелла без сумніву зачарує залу на мажорних синкопах у соло We Got it Good. Цискаридзе станцює за Хозе, Кармен і Тореадора в «Кармен-соло» Ролана Петі.

23–24 листопада

Національна опера України
(Київ, вул. Володимирська, 50)

ПАЛАТА №6

Балетмейстер Раду Поклітару впритул підійшов до здійснення давньої обіцянки: презентувати балетний диптих на музику двох культових композиторів — латиша Петеріса Васкса та естонця Арво Пярта. Балет Underground на опус Васкса вдалося показати кілька місяців тому. Чеховську «Палату №6» під Frathres Пярта кияни побачать незабаром.

24–25 листопада

Український драматичний театр ім. І. Франка (Київ, пл. Франка, 3)

КІНО

ТЕАТР

РОК

КАЛЕНДАР ТИЖНЯ

«СУБКУЛЬТУРА»

Фестиваль клубної музики за участю іспанських, німецьких, білоруських, шведських, британських та українських майстрів.

21–22 листопада. Клуб «Бінго» (Київ, пр-т Перемоги, 112)

«КІНЕЦЬ ЕПОХИ ПОСТМОДЕРНІЗМУ» Вільні фантазії в дискусії про божевілля, мистецтво, культуру, філософію та соціум.

22 листопада. МО «Дзига» (Львів, вул. Вірменська, 35)

«ЮПІТЕР»

Вячеслав Бутусов та його команда з новою програмою «Богомол».

23 листопада. Будинок офіцерів (Одеса, вул. Грушевського, 30/1)

LOVE SQUARE

Літературно-музична вечірка – новели від Катерини Хінкулової, музика від Фоззі.

23 листопада. Бар «Бочка» (Київ, вул. Кутузова, 18/7)

UNPLUGGED. «МЕРТВІЙ ПІВЕНЬ»

Зустріч рок-гурту «Мертвий півень» зі своїми шанувальниками перед тим, як команда розпочне запис нового альбому й певний час на виступи не відволікатиметься.

23 листопада. Бар «Майдан» (Луцьк, вул. Бойка, 2)
27 листопада. Клуб JAZZTER (Харків, пров. Театральний, 11/13)

«КАТИНЬ»

Історія про фальсифікацію історії, зафільмована в стрічці Анджея Вайди.

27 листопада. Центр театрального мистецтва ім. Леся Курбаса (Київ, вул. Володимирська, 23в)

«КОРОЛЬ І ШУТ»

Живий концерт панк-форматції «КіШ» на підтримку нового альбому «Тінь клоуна».

27 листопада. Палац спорту (Київ, пл. Спортивна, 1)

I LOVE YOU BABY

Десант діджеїв зі Швеції з презентацією актуальної європейської музики.

28 листопада. Клуб «ТорТуга» (Львів, вул. Пулюя, 29)

«ВОСЕНИ-ТУР»

Продовження присвячених жовтій порі міні-гастролей Західною Україною гурту «Крихітка Цахес».

28 листопада. Клуб «Бабалу» (Ужгород, вул. Івана Ваша, 2в)

ІЗ БРИТАНІЇ

ФЕСТИВАЛЬ нового британського кіно завжди підносить глядачам особливий дарунок. 2008-го як спецпроект організатори підготували передпрем'єру фільму Мадонни «Бруд і мудрість». Дебют поп-діви присвячено нашому землякові – фронтмену панк-гурту Gogol Bordello Свгену Гудзю. Програму фестивалю відкриє перша повнометражка кліпмейкера Бейллі Волша «Спогади невдахи»: режисер показав життя популярного актора, який, завершивши кар'єру, переглядає власну систему цінностей, оскільки раніше його хвилювали тільки секс і наркотики. Цю роль незадовго до зйомок останньої частини боєдіани виконав Деніел Крейг. Ще одна кліпмейкерська проба – «Французький фільм» Джекі Одні, в якій автор глузує з британської стриманості та фривольності французів. Кінокласика представлена, зокрема, «Нічною вартою» Пітера Грінуея та стрічкою «Цей вільний світ» Кена Лоуча.

23–24 листопада
Кінотеатр «Україна»
(Київ, вул. Городецького, 5)

ФАНИ ФІДЕЛЯ

Набавившись доскоху з поетичним кіно, Емір Кустурица взявся за документальне. «Між Латинською Америкою та Балканами є чимало спільного», – заявив режисер і в фільмі «Марадона» екранізував життя аргентинця. Футболіст цікавить автора, перш за все, як бунтар, борець із американським імперіалізмом і друг Фіделя Кастро, тому про геополітику в фільмі згадують чимало.

У кінотеатрах України з
20 листопада

ЗЛОБА ДНЯ

ПРЕМ'ЄРА В пр'єсі Бертольда Брехта «Кар'єра Артура Уї, котрої могло не бути» йдеться про боротьбу банди чиказьких гангстерів за володіння трестом. Історію дрібного злочинця, який виростає до великого негідника, на вітчизняній сцені переосмислив італійський режисер Алессіо Бергамо. В його версії назва першоджерела символічно скоротилася до першого слова, а в головній чоловічій ролі виступила блискуча акторка Ольга Петровська. Головною причиною співпраці з одеською трупою ученя видатного постановника-експериментатора Анатолія Васільева називає спробу поєднати традиційну для східноєвропейських театрів психологічну школу з політичним театром Брехта. Складне завдання цілком вдалося, а викривальні репліки німецького драматурга, режисера й теоретика театру сьогодні, як і майже 70 років тому, гостро актуальні.

22 листопада
Український музично-драматичний театр ім. В. Василька
(Одеса, вул. Пастера, 15)

НА ЕКРАНІ

Меломани, які не вибралися на Байройтський музичний фест, можуть переглянути відеозапис Вагнерівського епічного твору «Сутінки богів» у режисурі Гаррі Купфера. Цей реформатор сцени уславився тим, що відмовився від костюмного арсеналу сторічної давнини й відкинув старі сценіграфічні рішення. Більшого радикалізму годі шукати.

22 листопада
Будинок учених
(Київ, вул. Володимирська, 45а)

НАД УСЕ

КОНЦЕРТ На одній сцені зберуться вітчизняні рок-форматції, кожна з яких заслуговує на окреме тепле слово. «Ірій» відтворює в готичному обрамленні дух язичництва, але не забуває інколи виконувати й дум-метал-обробки народних пісень. Так званим козацьким роком, а точніше, фолк-металом ударить по вухах присутніх «Тінь Сонця». Тему підтримає звуками харду зовсім молода команда «Мамай». Гвіздком програми обіцяє стати виступ тернопільських експериментаторів із ватаги «Холодне Сонце», які наважилися змішати готик-рок та лав-метал. На завершення вечірки – треш-метал від львівського «Камелоту» та повернення до металу важкого разом із Firehead. Різні стилі, але в кількох позиціях усі гурти однакостайні. Перша: ніякої філософії – просто гарна музика. Друга: лише працює побореш ганебний «неформат». Третя: український рок – понад усе.

28 листопада
Театр ПрикВо
(Львів, вул. Городецька, 36)

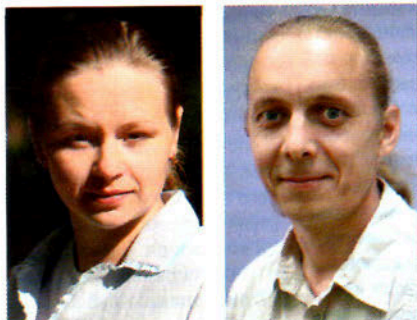
БЕЗ ЗМІН

Наприкінці 1980-х вокаліст гурту Ассерт Удо Діркшнайдер створив новий проект U.D.O. Прихильники важкої сцени поважають його за консервативність – хлопці й досі грають метал, не розмінюючись на модні віяння. До Києва U.D.O. привезе нові композиції, старі хіти й незмінний сценічний одяг – камуфляжну форму та армійські чоботи.

27 листопада
ЦКМ НАУ (Київ, просп. Космонавта Комарова, 1)

ТАКІ ОТ ТРЕНДИ В селі, де я проводив час на канікулах, щовчора місцеві бабусі збиралися на лавочці біля дому. Тамтешнє «політбюро» обговорювало поточні новини партії та радянського уряду. На мої запитання щодо змісту розмов бабуся, котру виселили з рідного села в сталінські часи, завжди відповідала: «Та так, трендимемо ні про що». Минуло багато років і одного дня редакція **Тижня** запропонувала мені написати «тренд». Тренд так тренд. Проте текст мій із першого разу не пройшов, бо виявилось, що за 20 років, тренди-тенденції — в нашій країні сильно змінилися. Це вам не кістки членам радянського політбюро переми-вати. ▮

▲
**СЕРГІЙ
ГУЗЬ**

▼
**ТАНЯ
ОВЧАР**

▼
ОЛЕНІ

У вихідні рано-вранці виїхали до родичів. Перший цьогорічний мороз. На гілках, траві, дорозі — іній. Царство казки довкола. Радіо в авто повідомляло чергові новини про світову економічну кризу. Діти в кріслах додивлялися нічні сни. А ми з чоловіком уважно слухали ведучого. Й раптом — просто перед нами з лісу виринули, хто би міг подумати, — троє молоденьких оленят. Час зупинився, авто пригальмувало. А вони молоді й красиві швидко перебігли дорогу, що пересікала ліс. На наших обличчях засяяли посмішки: яка казкова краса, яке видовище. Далі ми вже не мовчали, говорили про природу, оленів, ліс, про тих людей, котрі вкладають душу, щоб вигаданий Бембі жив у наших лісах. ▮

ПІСНЯ ЕКЗОРЦИЗМУ Побачив афішу концерту духовної музики — причому сучасної. Гм? Пішов.

Один із номерів переповім. Вийшла струнка жінка в чорній сукні й заспівала без музичного супроводу. Ба ні: спочатку вона якось поплямкала губами, потім почала тривожно жувати, щось какофонічно вигукувати — і, як мені здалося, навіть пукати. «Це в неї увійшов біс», — шепнув мені на вухо завсідник духовних концертів. Далі солоспів зірвався на зойки — мабуть, розпочалася праця екзорциста. А потім... О! Залунало ангельське сопрано, мов доторк білих крил. І щойно я розчулився, як пісня стихла. Ні, співачка знов плямкнула — диявол, мовляв, не спить! Прокиньмося ж і ми.

Оплески лунали як Лісабонський землетрус. ▮

▲
**ІГОР
КРУЧИК**

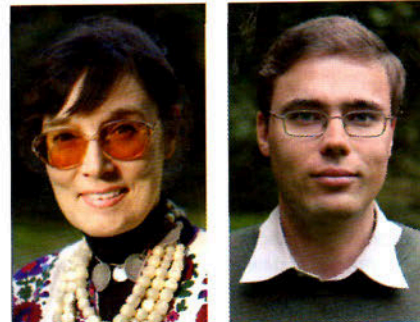
▼
**ВІКТОРІЯ
ПОЛІНЕНКО**

▼
ГАРНІ ПРИКМЕТИ

Виходжу з квартири — назустріч сусідка з відром. Побачила мене, розвернулася й майнула кудись до ліфтів. Наздоганяю її: «Добривдень. Що за маневри?» Вона: «Та я ж сміття виносила. Відро порожнє — погана прикмета, я краще перечекаю». Типовий випадок: людина від доброту душевної й щиро вірячи в перевірені часом забобони передає негативні думки ланцюжком далі. Маю рецепт їх нейтралізації: вважати, що будь-які народні повір'я сповіщають про благополуччя та фінансові гаразди. Горобина вродила рясно, а листя нема? — До грошей. Чорна кішка дорогу перебігла? — До великих грошей. У парламенті побиалися депутати? — До грошей на дурняк. Якщо цього правила притримуватися неухильно, воно почне так само працювати. Перевірено, й уже неодноразово. ▮

КМА БЕЗ ЦСМ? На вихідних цілком випадково дізнався, що Центр сучасного мистецтва при Києво-Могилянській Академії закривають. Завітав на щойно відкриту виставку «І душа і розум і тіло» й був шокований, дізнавшись, що вона — остання. Як кажуть працівники ЦСМ, у цієї культової установи закінчується термін оренди. Судячи з усього, Могилянка знайшла краще застосування для досить великого приміщення у Староакадемічному корпусі. Звісно ж, я чудово розумію, що Центр є неприбутковим проектом, а вищі навчальні заклади зараз гостро потребують грошей. Але я просто не уявляю свою альма-матер без ЦСМ! Адже Центр працює ще з 1995 року й став просто невіддільною частиною Академії. ▮

▲
**ДМИТРО
ГУБЕНКО**

▼
**ОЛЕНА
ЧЕКАН**

МАТ Мабуть, це фізіологія — не терплю матюків. Знаю, але вимовити не можу. Навіть подумки. Й чути не можу. Про це знають усі мої рідні, друзі, знайомі, а тепер і колеги з **Тижня**. Колись навіть «Москва — Петушки» Венічки Єрофєєва не змогла подолати саме через це. Й от вчора заходжу до маршрутки, а там молодик криком заходиться, що в нього помер батько, а щоб підзахоронити до матері, потрібна купа довідок, а не дають, а тіло перевезти — 500 гривень, а де їх узяти... Викрикує кудись у ефір, через кожне слово — матюк. «Прошу, не треба, я вам співчуваю, та якщо не перестанете, то змушена буду вийти й тоді записуюся на роботу. Ви краще подумайте щось хороше про батька, — вам буде легше...» Замовкає. Хвилин за десять: «Мій тато ніколи не матюкався!» Й тихо плаче... ▮

не тільки боулінг..!

*«Бізнес-вечері, конференції, презентації, корпоративні свята...
та багато іншого...»*

Серія АБ ліцензія №344642, від 16.06.2006 Міністерство України у справах сім'ї молоді та спорту.

Боулінг-клуб «STRIKE». Пр.Перемоги, 84. Тел.: 501-0110(11); www.strike.kiev.ua

Свято безкоштовного спілкування

500 безкоштовних хвилин
всередині мережі МТС щомісяця

Плата за з'єднання на всі напрямки відсутня

Бізнес Новорічний 2009

www.mts.com.ua

Центр обслуговування корпоративних абонентів: 8 (044) 240 0001, 8 (050) 462 0001
(детальні умови; вартість дзвінка — згідно з тарифами Вашого оператора)

оператор зв'язку